

Momenty wychowawcze

ISSN 2072-0297

МОЛОДОЙ

спецвыпуск



Кызылординского гуманитарного колледжа им. М. Маметовой



Является приложением к научному журналу «Молодой ученый» № 12 (116)

УЧЁНЫЙ

международный научный журнал

Koszalki-Opałki

Jak kochać dziecko

Sam na sam z Bogiem:
modlitwy tych, którzy się nie modlą

16+

121
2016



ISSN 2072-0297

Молодой учёный

Международный научный журнал

Выходит два раза в месяц

№ 12.1 (116.1) / 2016

СПЕЦВЫПУСК

КЫЗЫЛОРДИНСКОГО ГУМАНИТАРНОГО КОЛЕДЖА ИМ. М. МАМЕТОВОЙ

Редакционная коллегия:

Главный редактор: Ахметов Ильдар Геннадьевич, кандидат технических наук

Члены редакционной коллегии:

Ахметова Мария Николаевна, доктор педагогических наук

Иванова Юлия Валентиновна, доктор философских наук

Каленский Александр Васильевич, доктор физико-математических наук

Куташов Вячеслав Анатольевич, доктор медицинских наук

Лактионов Константин Станиславович, доктор биологических наук

Сараева Надежда Михайловна, доктор психологических наук

Абдрасилов Турганбай Курманбаевич, доктор философии (PhD) по философским наукам

Авдеюк Оксана Алексеевна, кандидат технических наук

Айдаров Оразхан Турсункожаевич, кандидат географических наук

Алиева Тарана Ибрагим кызы, кандидат химических наук

Ахметова Валерия Валерьевна, кандидат медицинских наук

Брезгин Вячеслав Сергеевич, кандидат экономических наук

Данилов Олег Евгеньевич, кандидат педагогических наук

Дёмин Александр Викторович, кандидат биологических наук

Дядюн Кристина Владимировна, кандидат юридических наук

Желнова Кристина Владимировна, кандидат экономических наук

Жуйкова Тамара Павловна, кандидат педагогических наук

Жураев Хусниддин Олтинбоевич, кандидат педагогических наук

Игнатова Мария Александровна, кандидат искусствоведения

Калдыбай Кайнар Калдыбайулы, доктор философии (PhD) по философским наукам

Кенесов Асхат Алмасович, кандидат политических наук

Коварда Владимир Васильевич, кандидат физико-математических наук

Комогорцев Максим Геннадьевич, кандидат технических наук

Котляров Алексей Васильевич, кандидат геолого-минералогических наук

Кузьмина Виолетта Михайловна, кандидат исторических наук, кандидат психологических наук

Кучерявенко Светлана Алексеевна, кандидат экономических наук

Лескова Екатерина Викторовна, кандидат физико-математических наук

Макеева Ирина Александровна, кандидат педагогических наук

Матвиенко Евгений Владимирович, кандидат биологических наук

Матроскина Татьяна Викторовна, кандидат экономических наук

Матусевич Марина Степановна, кандидат педагогических наук

Мусаева Ума Алиевна, кандидат технических наук

Насимов Мурат Орленбаевич, кандидат политических наук

Паридинова Ботагоз Жаппаровна, магистр философии

Прончев Геннадий Борисович, кандидат физико-математических наук

Семахин Андрей Михайлович, кандидат технических наук

Сенцов Аркадий Эдуардович, кандидат политических наук

Сенюшкин Николай Сергеевич, кандидат технических наук

Титова Елена Ивановна, кандидат педагогических наук

Ткаченко Ирина Георгиевна, кандидат филологических наук

Фозилов Садриддин Файзуллаевич, кандидат химических наук

Яхина Асия Сергеевна, кандидат технических наук

Ячинова Светлана Николаевна, кандидат педагогических наук

На обложке изображен Януш Корчак (1878–1942) — выдающийся польский педагог, писатель, врач и общественный деятель.

Журнал зарегистрирован Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации средства массовой информации ПИ № ФС77-38059 от 11 ноября 2009 г.

Журнал входит в систему РИНЦ (Российский индекс научного цитирования) на платформе elibrary.ru.

Журнал включен в международный каталог периодических изданий «Ulrich's Periodicals Directory».

Статьи, поступающие в редакцию, рецензируются. За достоверность сведений, изложенных в статьях, ответственность несут авторы. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов материалов. При перепечатке ссылка на журнал обязательна.

Международный редакционный совет:

Айрян Заруи Геворковна, *кандидат филологических наук, доцент (Армения)*

Арошидзе Паата Леонидович, *доктор экономических наук, ассоциированный профессор (Грузия)*

Атаев Загир Вагитович, *кандидат географических наук, профессор (Россия)*

Ахмеденов Кажмурат Максutowич, *кандидат географических наук, ассоциированный профессор (Казахстан)*

Бидова Бэла Бертовна, *доктор юридических наук, доцент (Россия)*

Борисов Вячеслав Викторович, *доктор педагогических наук, профессор (Украина)*

Велковска Гена Цветкова, *доктор экономических наук, доцент (Болгария)*

Гайич Тамара, *доктор экономических наук (Сербия)*

Данатаров Агахан, *кандидат технических наук (Туркменистан)*

Данилов Александр Максимович, *доктор технических наук, профессор (Россия)*

Демидов Алексей Александрович, *доктор медицинских наук, профессор (Россия)*

Досманбетова Зейнегуль Рамазановна, *доктор философии (PhD) по филологическим наукам (Казахстан)*

Ешиев Абдыракман Молдоалиевич, *доктор медицинских наук, доцент, зав. отделением (Кыргызстан)*

Жолдошев Сапарбай Тезекбаевич, *доктор медицинских наук, профессор (Кыргызстан)*

Игисинов Нурбек Сагинбекович, *доктор медицинских наук, профессор (Казахстан)*

Кадыров Кутлуг-Бек Бекмурадович, *кандидат педагогических наук, заместитель директора (Узбекистан)*

Кайгородов Иван Борисович, *кандидат физико-математических наук (Бразилия)*

Каленский Александр Васильевич, *доктор физико-математических наук, профессор (Россия)*

Козырева Ольга Анатольевна, *кандидат педагогических наук, доцент (Россия)*

Колпак Евгений Петрович, *доктор физико-математических наук, профессор (Россия)*

Куташов Вячеслав Анатольевич, *доктор медицинских наук, профессор (Россия)*

Лю Цзюань, *доктор филологических наук, профессор (Китай)*

Малес Людмила Владимировна, *доктор социологических наук, доцент (Украина)*

Нагервадзе Марина Алиевна, *доктор биологических наук, профессор (Грузия)*

Нурмамедли Фазиль Алигусейн оглы, *кандидат геолого-минералогических наук (Азербайджан)*

Прокопьев Николай Яковлевич, *доктор медицинских наук, профессор (Россия)*

Прокофьева Марина Анатольевна, *кандидат педагогических наук, доцент (Казахстан)*

Рахматуллин Рафаэль Юсупович, *доктор философских наук, профессор (Россия)*

Ребезов Максим Борисович, *доктор сельскохозяйственных наук, профессор (Россия)*

Сорока Юлия Георгиевна, *доктор социологических наук, доцент (Украина)*

Узаков Гулом Норбоевич, *доктор технических наук, доцент (Узбекистан)*

Хоналиев Назарали Хоналиевич, *доктор экономических наук, старший научный сотрудник (Таджикистан)*

Хоссейни Амир, *доктор филологических наук (Иран)*

Шарипов Аскар Калиевич, *доктор экономических наук, доцент (Казахстан)*

Руководитель редакционного отдела: Кайнова Галина Анатольевна

Ответственный редактор спецвыпуска: Шульга Олеся Анатольевна

Художник: Шишков Евгений Анатольевич

Верстка: Бурьянов Павел Яковлевич

Почтовый адрес редакции: 420126, г. Казань, ул. Амирхана, 10а, а/я 231.

Фактический адрес редакции: 420029, г. Казань, ул. Академика Кирпичникова, д. 25.

E-mail: info@moluch.ru; http://www.moluch.ru/.

Учредитель и издатель: ООО «Издательство Молодой ученый».

Основной тираж номера 500 экз., фактический тираж спецвыпуска: 50 экз. Дата выхода в свет: 15.07.2016. Цена свободная.

Материалы публикуются в авторской редакции. Все права защищены.

Отпечатано в типографии издательства «Молодой ученый», 420029, г. Казань, ул. Академика Кирпичникова, д. 25.

СОДЕРЖАНИЕ

<p>Абдыкалыкова А. Ж., Шермаханова Р. Ж. Путь прогрессивного развития и обновления колледжа1</p> <p>Тоганова Ж. К. Проблемы оценивания знаний учащихся в учебных заведениях профессионального образования..... 4</p> <p>C. Wirth Basic Training in Ceramic at the Kyzylorda Humanitarian College named after M. Mametova.. 6</p> <p>Абайдуллаева Р. П. Развитие информационно-коммуникационной компетентности преподавателей 10</p> <p>Адылова Т. Б. Дифференцированное обучение на уроках русского языка и литературы13</p> <p>Алибаева М. Ж., Нурадинова Г. А. Казақ мақал-мәтелдерінің тәрбиелік-тағылымдық мәні.....14</p> <p>Арыстанбекова Г. И., Жетильгенова А. А. Метод анализа педагогических ситуации в профессиональной подготовке учителей начальных классов16</p> <p>Асылбекова Ж. О., Нетбаева Н. О. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің өзіндік жұмыстары арқылы танымдық біліктерін қалыптастырудағы негізгі бағдар19</p> <p>Бимагамбетова Р. Ж. Перспективы и возможности внедрения дуальной системы обучения в процесс подготовки будущих актеров драматических театров 21</p> <p>Досмаханова Ә. А., Оразымбетова Ж. О. М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжіндегі дуалдық оқытуды енгізу эксперименттері мен нәтижелері.....23</p>	<p>Ермекбайқызы З., Жумагулов К. К. Жаңа көзқарас, жаңа серпіліс — білім берудің жаңа сапасы.....26</p> <p>Есмаханова Ұ. Ә., Әбиева Г. Ө. Болашақ мамандарға заманауи білім кеңістігін қалыптастырудағы деңгейлік бағдарламаның маңыздылығы28</p> <p>Жайназарова С. И. Развитие дирижерско-хоровой компетентности будущего учителя музыки процессе профессиональной подготовки 30</p> <p>Калымбетов Е. С., Сахиева М. Е. Жастардың жыныстық мінез-құлқын қалыптастыруға әсер ететін факторлар32</p> <p>Кенжегараева А. С. Оқыту сапасын арттыруда музыка сабағында критерий арқылы бағалау жүйесін қолдану34</p> <p>Kulbaeva A. A. Teaching critical thinking36</p> <p>Макашева М. С. Формирование готовности будущего учителя к воспитанию поликультурной личности школьника.....38</p> <p>Маханова Ж. Ж., Зікір Г. Г. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында жаңа тұрпатты болашақ бастауыш сынып мұғалімін дайындау мәселелері..... 40</p> <p>Молдабаева К. Р. Бастауыш сынып оқушыларын халық педагогикасы дәстүрлері арқылы ізгілікке тәрбиелеу42</p> <p>Нурманова А. Д. Мұғалімнің кәсіби дамуы — білім беру жүйесін жаңартудың негізі.....44</p>
--	---

Расмуханова Г. А.

Современные подходы к организации
коммуникативного развития в обучении
английского языка45

Садыкова Э. Ж.

Использование ИКТ и мультимедийных средств
на уроках английского языка46

Шамшатова И. Ж.

Вопросы практической технологии керамики
и гончарного дела48

Путь прогрессивного развития и обновления колледжа

Абдыкалыкова Алима Жакиповна, кандидат педагогических наук, заслуженный деятель РК, член-корреспондент АПНК, директор колледжа;

Шермаханова Роза Жарылкасыновна, магистр педагогических наук, заведующая информационно-аналитическим центром Кызылординский гуманитарный колледж имени М. Маметовой

В Стратегической программе «Казахстан-2050» президентом страны Н. А. Назарбаевым отмечено: «Для того, чтобы стать конкурентноспособным развитым государством, мы должны стать страной с высоким уровнем грамотности. В современном мире просто грамотность стала недостаточной. Наши граждане постоянно должны осваивать навыки работы в современной промышленности, оснащенной передовым оборудованием» [1].

Взяв за основу своей деятельности данную стратегическую программу Кызылординский гуманитарный колледж имени М. Маметовой является одним из ведущих учебных заведений республики, главной целью которого является подготовка профессионально компетентных специалистов, конкурентноспособных в современном веке глобализаций.

Колледж одним из самых первых в республике начал изучение и внедрение международной передовой практики в учебный процесс в соответствии с основными условиями международного стандарта профессиональной квалификации будущих специалистов.

Миссия: Деятельность Кызылординского гуманитарного колледжа имени М. Маметовой основывается на интеграции учебного процесса с инновациями, внедренных в профессионально-технические учебные заведения нашей страны и в соответствии со спросом государства в деле обеспечения рынка труда высококвалифицированными специалистами; совершенствование общечеловеческих духовных ценностей в деле расширения интеллектуального потенциала общества.

Стратегические направления колледжа:

— Подготовка конкурентноспособных компетентных специалистов;

— Совершенствование физических способностей и познавательного кругозора личности, организация исследовательских, творческих центров и центра охраны здоровья;

— В рамках электронного обучения (e-learning) на 2010–2020 годы, совершенствование работы педагогического коллектива, развитие информационно-образовательной среды;

— Развитие взаимодействия с международными и социальными партнерами;

— Выполнение мероприятий, посвященных 25-летию Независимости РК, направленных на реализацию программ международной выставки ЭКСПО-2017.

— Внедрение основ педагогического менеджмента в учебно-воспитательный процесс;

— Обеспечение возможностей освоения английского языка в рамках политики трехязычия, а также реализация возможностей для освоения нескольких специальностей для выпускников колледжа;

В учебном заведении на данный период работают 220 высококвалифицированных преподавателей. Среди них трудятся кандидаты наук, магистры, отличники Образования РК, деятель Культуры РК, члены Союза Художников РК, обладатели нагрудного знака «Ы. Алтынсарина», призер республиканского конкурса «Лучший учитель», обладатели вознаграждения 1000000 тенге от акима области Кызылорды.

За последнее время преподаватели колледжа завоевывают призовые места в конкурсах и соревнованиях разного уровня: международный конкурс «Шоканские чтения», конкурс «Мой инновационный урок», конкурс «Золотой диск-2011», республиканские конкурсы «Лучший педагог-2012», «Лучший педагог-2013», конкурс учителей английского языка «Modern English teacher», областной конкурс «Лучший куратор — 2014», «Лучший учебно-методический кабинет-2014», номинация «Учитель года», что служит поднятию статуса колледжа в деле подготовки конкурентноспособных специалистов.

Направления профессионального образования в различных специальностях. На сегодняшний день в колледже обучаются будущие профессионально-компетентные специалисты, имеющие спрос на рынке труда нашего региона: в 2015–2016 учебном году обучаются 2430 учащихся, из них: на очном отделении — 2040, на заочном отделении — 390 учащихся. По профилю «Образование» готовятся — 7 специальностей, по профилю «Искусство и культура» — 5 специальностей, по профилю «Оказание услуг» — 2 специальности, по профилю «Информационные технологии» — 1 специальность.

В целях внедрения опыта развитых стран материально-техническая база учебного заведения должна соответствовать требованиям, указанных в государственных стандартах специальностей. С этой точки зрения ежегодно улучшаются условия для повышения высокого уровня знания студентами колледжа. Оснащены современным оборудованием: три учебных корпуса, военно-спортивный комплекс, кабинет системы электронного обучения «E-learning», студии записи звука и фото-видео, мастерская «Искусства изображения и труда», лаборатории «Технологии программирования и операционных систем», «Линии и телекоммуникации», кабинеты «Схема-

техника», «Информационное обеспечение персональных электронных вычислительных машин».

В учебном процессе используются 428 компьютера, а это составляет: 1 компьютер на 5 учащихся, 200 компьютеров подключены к сети Интернет. В фонде библиотеки имеются 135561 единиц книг, из них 25468 — электронные учебники. На одного учащегося приходится по 66 книг.

Акиматом Кызылординской области и Международным общественным фондом KATEV подписан Меморандум о сотрудничестве на 2015–2018 годы. С 20015–2016 учебного года учащиеся специальностей «Начальное образование», «Дошкольное воспитание и обучение», «Основное среднее образование» (Информатика, Иностранный язык, Физика, Математика) по программе Международного общественного фонда KATEV дополнительно к своей специальности студенты осваивают и английский язык.

Колледж укрепляет связи и с высшими учебными заведениями нашей страны.

В январе месяце этого учебного года преподаватели колледжа прослушали курсы, организованные профессорско-преподавательским составом Карагандинского экономического университета в рамках программы «Использование технологии модульного обучения» по теме «Алгоритм и основы программирования», 18 преподавателей колледжа получили сертификаты. В апреле этого года был заключен договор с АО «Университет Нархоз» города Алматы. В рамках договора 22 студента специальности «Туризм» прошли производственную практику, организованную названным университетом. Учебное заведение, начиная с 2012 года, тесно сотрудничает с Казахской Национальной Академией искусств имени Т. Жургенова. Ежегодно студенты специальностей «Актерское искусство», «Искусство театральных нарядов» проходят производственную практику на базе Академии, участвуют на лекциях преподавателей данного высшего учебного заведения. 39 студентам, принявших участие на производственной практике в г. Алматы, вручены сертификаты.

Также заключен договор о «Проведении учебных курсов по развитию туристического бизнеса» с Академией Туризма и гостеприимства «Аккредитационного агентства Евразия».

В январе 2015 года преподаватели Академии организовали семинар-тренинг для студентов специальностей «Туризм» и «Переводческое дело». По результатам семинара 49-ти студентам были вручены сертификаты. После семинара преподаватели Академии на базе колледжа провели круглый стол на тему «Туризм региона и его перспективы развития» с сотрудниками учреждений, работающих в сфере Туризма области.

За 2010–2016 годы — 1047 преподавателей усовершенствовали свои профессиональные знания по нескольким направлениям. Результатом данной организации разноаспектных курсов со стороны администрации колледжа явилось то; что каждый преподаватель получил

возможность прослушивать курсы квалификации по 5–6 раз.

В январе 2016 года 16 преподавателей колледжа прошли курс обучения тренеров и получили сертификаты по *Кембриджской технологии «Дополнительная образовательная программа для студентов выпускников колледжа»* в центре педагогического мастерства «Назарбаев интеллектуальные школы».

В марте 2016 года специалист общественного объединения «Senior Experten Service ГмбХ» Германии — *Клименс Вирт* провел уроки методического мастерства, в результате этого 6 преподавателей получили международные сертификаты, также на данный период специалисты вышеуказанного общественного объединения — Доротея Мария Хесс-Дибекер и Гернот Хесс показали уроки мастерства по проблемам Психологии, в котором участвовали 14 преподавателей колледжа.

В целях прохождения «Институциональной аккредитации» в соответствии с требованиями Международного стандарта колледжем заключен договор с независимым казахстанским агентством по обеспечению качества образования. На сегодняшний день подготовлен «Отчет по самооценке» в соответствии со «Стандартом институциональной аккредитации технических и профессиональных образовательных учреждений».

Высоки достижения колледжа в спорте и искусстве. Например, в чемпионате мира среди молодежи по дзюдо, прошедшего в столице Объединенных Арабских Эмиратах городе Абу-Даби, М. Шамшадин удостоен звания Чемпиона мира, в первенстве Азии среди молодежи по дзюдо, прошедшего в городе Банкок Тайланд, Б. Жанкожа удостоен I-места, во II-летней олимпиаде среди подростков по дзюдо, прошедшей в Китае, Б. Жауынтаев стал чемпионом мира среди юниоров, а в Мировом чемпионате, прошедшем в Корее, студентка Г. Наймантаева завоевала Золотую медаль. В Международном соревновании по легкой атлетике А. Кулдас получил диплом I степени. Также, большое количество победителей и на республиканском конкурсе проектов «VIDEOUROKI.NET». В колледже 25 студентов являются мастерами спорта РК, 64 студента — кандидаты в мастера спорта.

В конкурсе имени академика А. Жумадильдаева, организованном среди молодежи по математике, победитель А. Жубаткан удостоен премии в размере 100000 тенге. Обладатель I места в конкурсе «Лучший студент — 2015», организованный среди студентов с ограниченными возможностями, обучающимися в колледжах Кызылординской области, мы можем гордиться и обладателем премии «Надежда Сыра» акима области, обладателем премии 200000 тенге в конкурсе бизнес-идей Атамекен Startup.

Студент 4-курса отделения «Искусство» — Ибрагимов Мейрамбек удостоен Гран При в республиканском айттысе молодых акынов «Мангилик Ел — муратым», приуроченном 25-летию Независимости Республики Казахстан.

3–6 апреля 2016 года колледжем Казахской Национальной Академии Искусств имени Т. Жургенова орга-

низован I Международный театральный фестиваль «Жас Art» среди студентов колледжа, посвященный 100-летию Народного артиста Казахской ССР Каукену Кенжетаяу, на котором студенты 3-курса специальности «Актерское искусство» колледжа получили III-место в номинации «Этюд», а в номинации «Актер-певец» Мырзабаева Күнімкүл завоевала III-место.

В апреле 2016 года народный музыкально-танцевальный ансамбль колледжа «Нургуль» на региональном хореографическом конкурсе в городе Байконур «Все краски танца», приуроченному к 55-летию полета Ю. А. Гагарина в космос, удостоены дипломами I-степени (15–18 лет) и III -степени (19–24 лет).

Колледж является обладателем I-места в республиканских конкурсах «За активное использование новых информационных технологий в учебном процессе», «Лучшее учебное заведение», «Золотая основа знаний», «Здоровый колледж» и в областном конкурсе «Лучшее техническое и профессиональное учебное заведение-2015».

Перспективы развития колледжа

С целью совершенствования знаний специалистов «Изобразительное искусство и черчение», «Дизайн», «Технология» при поддержке Областного управления образования на базе колледжа открыт «Учебно-ресурсный центр».

Акимат Кызылординской области от 27 ноября 2015 года постановлением № 230 по преобразованию и приспособлению малого и среднего бизнеса Кызылординской области к условиям Новой экономики в соответствии с программой Дорожной карты, при поддержке Палаты предпринимателей Кызылординской области и в целях реставрации глиняных изделий, найденных при археологических раскопках, проводимых на местах старых городов и имеющих культурную ценность, в целях подготовки специальных сувениров и кувшинов разных форм, сделанных на вращающемся станке, с национальными орнаментами, дал указание подготовить экспонаты для вы-

ставки «ЭКСПО-2017» с использованием форм и орнаментов кувшинов, найденных при раскопках древних захоронений Уйгарак.

Помимо этого проводится работа по подготовке уменьшенного керамического образа Коркыт ата, монумента Коркыт ата, казахского национального инструмента — кобыза для международной выставки «ЭКСПО — 2017».

В перспективе запланированы: организации в колледже инструментального оркестра, изготовление музыкальных инструментов, с использованием германской технологии изготовления (в форме различных животных для детей в дошкольных учреждениях и в национальных образах для школьников и студентов). В швейной мастерской с помощью вышивной машинки оформление стильных видов украшений, с использованием национальных орнаментов различных форм.

Совместно с Международным общественным фондом КАТЕV в будущем учебном году специалисты по 4 квалификациям будут обучаться с учетом основных проблем, поднятых в документе «План нации — 100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ» Президента РК Н. Назарбаева, а также в 79-шаге плана по вхождению в число 30 самых развитых стран мира по вопросу **освоения трех языков** [2].

Эти приоритетные направления деятельности Кызылординского гуманитарного колледжа им. М. Маметовой направлены на реализацию основных аспектов, указанных в программе Президента РК Н. А. Назарбаева по подготовке специалистов: «... чтобы сохранить независимость, в стране должна быть сильная экономика, сильная защита, здоровые граждане. Не важно, какую специальность выберет человек, главное — правильно освоить выбранную специальность, достигнуть расцвета, стать мастером своего дела» [3]. Эти направления являются руководством к действию для преподавателей и в целях внедрения инновационных технологий, в соответствии с современными спросами и требованиями цивилизованного общества.

Литература:

1. Н. А. Назарбаев «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» Указ Президента Республики Казахстан от 18 декабря 2012 года № 449.
2. План нации//Материалы по расширенному заседанию Правительства под председательством Нурсултана Назарбаева (г. Астана, 5 мая 2015 года).
3. Послание Президента Республики Казахстан народу Казахстана от 11 ноября 2014 года «Нұрлы жол — путь в будущее».

Проблемы оценивания знаний учащихся в учебных заведениях профессионального образования

Тоганова Жаксыгуль Кохановна, заместитель директора по учебной работе
Кызылординский гуманитарный колледж имени М. Маметовой

В Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011–2020 годы отмечено: «наша главная задача — формирование в общеобразовательных школах интеллектуального, физически и духовно развитого гражданина Республики Казахстан, удовлетворение его потребности в получении образования, обеспечивающего успех в быстро меняющемся мире, развитие конкурентоспособного человеческого капитала для экономического благополучия страны» [1].

Путь обновления системы образования в нашей стране обусловлен стремлением внедрить в учебный процесс эффективную систему оценивания, которая гарантирует достижение качественного результата. В учебном процессе особое значение имеет восприятие каждого обучающегося как отдельной личности, побуждение чувства уверенности в себе, повышение интереса к знаниям обучающихся.

В целом под понятием оценивания мы понимаем все виды оценивания, которые реализуются в практическом учебном процессе. К примеру, оценка, описанная учителем, оформленная баллами оценка учителя, самоконтроль собственной работы учащегося, оценивание с помощью самооценивания, т. д. На сегодняшний день основная идея оценивания заключается в сформированном развитии оценивания учеником, т. е. в первый период освоения знаний эффективно использовать оценку учителя, описанную баллами, а затем под руководством учителя добавлять самоконтроль и самооценивание учащихся [2].

Цель обучения — не получение оценок, не сбор баллов. Оценивание — внешняя мотивация, в котором количество баллов основано на «самоконтроле», «самооценивании», из которых красные баллы обозначают похвалу или поощрение, а средства обучения, техника контроля, описание содержания работы являются внутренней мотивацией.

Прежде чем начать обсуждение проблемы оценивания знаний учащихся, считаю правильным кратко остановиться на данном возрастном периоде.

По прибытии в школу ребенок постепенно начинает сознательно чувствовать свое место в мире общественных отношений. Это напрямую связано с осознанием себя в роли субъекта процесса обучения.

При вступлении в новый социальный круг ребенок старается получить для себя особое место, приспосабливается к новой социальной роли, размышляет об установлении связи с себе подобными. Важно отметить следующее: ребенок не только получает роль ученика школы, но и должен придерживаться роли и направления ученика.

Мотив, намерение получения высокой и хорошей оценки занимает главное, важное место среди всех социальных мотивов. Высокие, хорошие оценки обеспе-

чивают определенный статус в классе, гарантируют похвалу родителей, а также достижение хороших отношений с каждым учителем, по мнению многих авторов, это является «важным» на данный возрастной период.

Сформированная временем современная 5-балльная система оценивания основана на повышении уровня знаний учащихся, при этом важны не только знания учащихся, но и компетентность учащегося, развитие его личностных качеств, правильное взаимоотношение с окружающей средой и саморазвитие, повышение самообразования. Множество систем оценивания в мире являются нормативными, то есть оценивание проводится с помощью сравнения с определенной установленной нормой. В нашей стране учащийся, выполнивший одно задание, оценивается на оценку 5. Мы не придаем значения тому, как он выполнил данное задание. В этом и заключается противоречие. А в других странах учащийся, написавший обычный реферат, считается выполнил его с трудом.

В соответствии с этим в мировых странах сформирована критериальная система оценивания.

Критериальная система оценивания относится к нормативной системе оценивания. Критериальная система оценивания широко используется в Международных школах бакалавриатуры. Эта система оценивания направлена на развитие компетентности получающих образование, на формирование личности.

Критериальное оценивание в соответствии с целями и содержанием образования, учебными результатами учащегося, предварительно знакомо всем участникам образовательного процесса, прошло рассмотрение коллектива, с помощью определенных параметров процесс основан на сравнении учебных достижений [3].

Критериальное оценивание на сегодня имеет большое значение в системе образования и соответствует требованиям, целям и задачам современного образования [4].

Главные особенности критериального оценивания:

- 1) предварительно предложенная шкала оценивания;
- 2) точность, правдивость;
- 3) справедливость оценок;
- 4) возможность самооценивания.

Критериальное оценивание проводится в течение урока. Очень эффективно при оценивании групповых работ, т. к. приводит к результативности работы и с помощью взаимооценивания учащиеся свободно выражают свои суждения и рассматривают мнения друг друга. Как показывает опыт, умение свободно выражать свое мнение, давать собственную оценку работам других учащихся повышает уверенность и самостоятельность.

Оценивание в первую очередь необходимо для выявления качества знаний. Если мы в собственной работе хотим добиться успеха, то с помощью самооценки должны определить положительные стороны своей работы, свои недочеты, оценить свою работу. В связи с этим в стандарте общего образования должен быть предложен вид объективного оценивания знаний учащихся, понятный и для педагога, и для учащегося.

В будущем наши специалисты, получающие профессиональные знания, будут преподавать в тех же школах. Меня волнует вопрос, если в стенах учебного заведения они не будут знакомы с системой оценивания в общеобразовательных школах, то, как они будут оценивать знания учащихся.

В профессиональных образовательных учебных заведениях Казахстана наравне с внедрением профессионального стандарта, нужно внедрить научно основанный критерий оценивания знаний студентов. Другими словами, в системе образования при взаимодействии преподавателя и студента, для объективного оценивания знаний студента нужно организовать подходящее обстоятельство.

Проблема создания методологии контроля и оценивания знаний, определение общих правил на сегодняшний день является одной из проблем, о которой ведутся горячие споры среди педагогов. Здесь ожидается следующий результат: в соответствии с требованием современного общества — воспитать высоко социально обеспеченную, культурную, получившую национальное воспитание, умеющую использовать в жизни полученные знания и навыки, всесторонне развитую личность.

До последнего времени в учебных заведениях страны для оценивания качества знаний использовалась система пятибалльной шкалы. Такая шкала оценивания находила применение не только во время сессии, но и в текущем контроле уровня знаний. Только в Назарбаев Интеллектуальных школах и высших учебных заведениях страны оценивание проводится по определенным критериям. Наши

будущие специалисты, закончив учебные заведения и поступив в высшие учебные заведения, говорят о том, что не понимают систему оценивания. Мы в своей практике, изучив технологию критериального оценивания, используем, в соответствии с требованием стандарта, и оцениваем по пятибалльной системе. Пятибалльная система нередко озадачивает учащихся, т. к. неизменно возникают ситуации, когда при выполнении одного задания двумя учениками, один из них получает оценку пять, а другой четыре. Здесь возникает вопрос. Почему? Поэтому во всех учебных заведениях должна быть преемственность, и предложена специальная критериальная система оценивания.

В заключении хотелось бы отметить несколько положительных моментов при оценивании знаний учащихся по определенным критериям (использовании критериальной системы):

- личностное направление учащегося на активную позицию;
- приведение личности до собственной ответственности, главного результата;
- объективная оценка знаний каждого учащегося;
- акцент на познавательных способностях, критическом мышлении, памяти, учебно-познавательных действиях;
- повышение интереса к учебе, устранение негативных понятий об оценивании, повышение активности анализа;
- удовлетворение учащимися системой оценивания.

Критериальное оценивание дает возможность преподавателям улучшить качество учебного процесса, составить критерии для обеспечения качественного результата, получить информацию для анализа и планирования своей работы, учитывая особенности каждого учащегося, получить личную траекторию обучения для учащегося, использовать различные способы и средства оценивания, внедрить предложения по совершенствованию содержания учебной программы.

Литература:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011–2020 годы.
2. Инструкция для учителя. Второй (основной) уровень.
3. Кудайбергенова, К. Компетентность — качественный критерий развития личности // Материалы международной научно-практической конференции «Проблемы оценивания качества знаний: методологическая основа и практические результаты», 2008 г.
4. Михеева, В. И. Портфолио и построение образовательного рейтинга выпускника основной школы. // Педагогика. — 2009. №2.

Basic Training in Ceramic at the Kyzylorda Humanitarian College named after M. Mametova

Clemens Wirth, ceramic consultant

Clay is a material that can be found almost in all places of the earth. Over millions of years rocks of different origin erode into microscopic small pieces that finally form clay. This clay can still be deposited in the place where it was developed or it can be transported through rivers to lower lying areas, even up to the sea. If water is blended to the clay the clay becomes plastic and can be molded into any shape. As this material is distributed all over the world it is not surprise that people everywhere use it since they detected how to make fire.

Beside clay and water fire is the third element to produce ceramic. Most probably it was somewhere in middle East when people first detected that the soil where they had made a fire to prepare their food or to warm themselves has changed its color from brown to red and became very hard! Ceramic and the use of clay were detected!

Through this people had found a way to boil and store food — an important step to settle and to leave the stage of being nomads. It is not a surprise that this important step together with the fact that clay was abundant everywhere resulted in a worldwide use of clay. We can find thousands of years old ceramic artifacts everywhere where people settled.

Now in the 21st century clay is a material that is used for many applications: cook ware, dinner ware, food storing containers, and decorative ceramics are well known to be made from clay. But special kinds of clay for instance are used for different kinds of cosmetics. Clay also has a medical value for curing and for replacement of teeth and bones. Some of the technical applications are pistons in motors, screws, and knives that stay much longer sharp compared to the best metal.

1. Initial Situation

From February 28 to March 20, 2016 I was invited through the German Senior Expert Service by Humanitarian College named after M. Mametova to teach 4 teachers of the Art Department the basics needed to operate a small pottery workshop in the college. This workshop is intended to teach students how to use clay for art projects as well as for commercial goods. The workshop is also intended to provide products for local and national celebrations and events, like the EXPO 2017.

Upon my arrival the workshop was equipped with state of art basic equipment:

1 electric potters wheel (Shimpo brand), 1 electric kiln with a firing capacity of 140 liter (Nabertherm brand), 1 electric pug mill (Shimpo brand), 1 clay blender (Festo brand), and 1 small filter press. Few initial tools for modeling were also at hand. Most of the machines were not yet activated and part of my consultancy was to teach the use and operation of

these machines. There was a small volume of red plastic clay as well as a small amount of red raw clay from Turkestan on stock. This was brought by a potter from Turkestan who has held a 2 day seminar about clay preparation and throwing on the potter's wheel some time ago. Before my arrival the college also bought 10 tons of dry white clay from a ceramic factory in Ukraine. This clay was used for slip casting.

As glazes for ceramic are not available in Kazakhstan I tried to send a selection of glaze samples ahead of my arrival by a forwarder but I could not push through with this idea as the requirements of the customs could not be solved by the supplier. Therefore, I decided to bring a few glaze samples in order to be able to transfer at least some basic knowledge about glazing.

Based on this initial situation it was clear for all involved that within these 3 weeks the focus needed to be on a systematic approach to teach the minimum basics of ceramic production in terms of forming, decorating, and firing.

2. Tools

For the modeling of ceramic not many tools are needed — and many of them can be sourced in the local market or even made by yourself. Some plastic container for clay and glazes, wooden kitchen tools can be adjusted to mold clay — there is no limit for the fantasy to use existing items for clay modeling. Even an old tooth brush or an invalid credit card is helpful. The biggest challenge was the making of a cutting tool for «leather hard» clay. For this we needed a thin, small and very hard band of steel. Years ago potters used for this the spring of an alarm clock, the old type that needed to be wind up by hand. But nowadays when everyone is using the smart phone it is difficult to find this spring. But with some effort we were able to find this kind of spring!



3. Flow of work — clay preparation

We had some clay samples available from Turkestan and Kyzylorda. The clay taken from the soil can not be used right

away for modeling. First the clay needs to be dried, and then soaked in water to make a liquid slip. This slip needs to be passed through a fine screen to remove the natural impurities like stones, wood, and roots. After this we need to remove the excess water to get the state of plasticity. This can be done in different ways from drying the slip in the air or in gyps containers. A modern method to remove the water is a filter press. For demonstration purposes a filter press in laboratory size is available in the pottery shop of the college. I taught how to operate this filter press.



4. Flow of work — modeling

To make ceramic in high quality requires a well defined flow of work that needs to be followed. Usually we need two to three weeks from the start until a product is finished. After preparing the clay we start molding, and for most of the products we can not mold an item from the begin to the end but we have to interrupt the work and let the clay dry up to a specific moment that we need to continue the molding. When the molding is finally finished the clay has to dry carefully and not too fast to avoid cracks. These cracks easily develop as the clay shrinks during drying. After the clay is completely dry it can be fired in the kiln. This also takes 1 day and often a second day for cooling down before we can open the kiln. To do this within 3 weeks is a real challenge!



Therefore we started the first project immediately after we prepared the basic tools. This project was the production of an ocarina, a traditional flute that was invented originally in Asia. The modeling of an ocarina served as a sample to explain and learn: where does the plasticity of clay come from, what is the right moment in terms of plasticity to do the steps of work, how do we cut and connect clay in the right way, and how can

we decorate clay by carving. As pattern for the carving decoration traditional Kazakh patterns were used. For all the steps of work we worked out the theoretical background as it is necessary not only to understand how we do it but also why we do it in a certain way. Only with this background the student can work later on independent from the teacher.

Of course most important in the production of an ocarina is the sound. Everyone was happy to hear his ocarina singing — after some trial and error and sometimes a little disappointment! To hear this first sound of ones ocarina is a big pleasure — but the next challenge is to tune the ocarina to play correct scales, and then there is the next challenge to tune ocarinas in that way, that they can play in a small orchestra. This shows making ceramic is not an instant coffee! One participant of the teachers group concentrates now on the making of ocarinas to master this field.

Another method to mold clay is the slab method. We cut slabs of clay in the desired thickness and size with the help of equal sized sticks. We practiced this method to make many slabs for our glaze and engobe samples, see the later chapter about decoration. The slabs need to be dried until they are leather hard. Then we can cut them into the desired size and combine them to any shape. We can use this method for instance to make a high rectangular vase. Connecting two pieces of clay is a process that needs to be carried out with care to avoid cracking at the joint during drying.

The third method of modeling that we took up was the throwing on the potter's wheel. When you see a potter working on his wheel making a vase, a bowl or a plate his work looks so easy. But the way to reach this perfection is so long! First you have to master the centering of the clay in the middle of the potter's wheel. Next is the opening of the clay, going down in the center of the clay until you reach the bottom, then widening the bottom part and finally pulling up the clay wall to form a little bowl. You only start with about 200g of clay — your bowl will be just good for some peanuts during your next TV evening! When this is mastered we can slowly increase the weight of the clay used in steps of 100g. I guess it becomes clear already that throwing on the potter's wheel requires a long and steady training. Expect that it might take more or less 6 month before a beginner can make bowls of 20 cm in diameter or vases of 20 cm in height that look the same. 6 month of daily intensive training!



The fourth method for molding is to prepare a gyps mold from an original sculpture of any shape. This gyps mold can

be used afterwards to form clay sculptures. This method is economically interesting as it is comparatively fast in production. We applied this kind of production for a sculpture of Korkyt Ata and for a relief. We introduced it also for the molding of 2 sizes of ocarinas. This gives us the opportunity to get ocarinas of exactly the same size. That is important as the tune of the ocarina varies with the size. The smaller the ocarina the higher is the tune.

5. Flow of work — drying

During drying the clay will shrink. Shrinkage can be up to 10%. If the molded ceramic will not dry equally it will also not shrink equally which will result in deforming the item. Also in some cases we have to dry the ceramic until a defined state of dryness to continue the work. All this means that the drying process needs to be handled with a lot of knowledge and experience. The shrinkage also continues during firing, the extent of the shrinkage depends on the firing temperature.

At this point we had to revive some math knowledge from our school times. The challenge is to calculate the size of an item that we have to mold if this item needs to have a defined size after the production process. As this shrinkage is different for all clays and as it is also depending on the firing temperature we started to make small slabs for testing purposes. This testing needs to be done for all kind of clays that are used in a pottery.

6. Flow of work — 1st and 2nd firing

Clay only can be fired when completely dry. Usually 2 firings are made, the first firing at a temperature of 900°C to 950°C. This firing is called biscuit firing. During this firing some chemical transformations of the different clay components take place that transforms the clay to ceramic. The most important of these chemical processes in terms of save firing is the so called quartz jump. Quartz is a component in all clays. At 575°C the quartz expands — this is called the quartz jump. Therefore the firing needs to be done a little slowly until we reach this temperature. As a rule of thumb we usually do the increase of temperature up to 600°C within 6 hours.



The college is equipped with a state to art electric kiln build with energy saving materials and equipped with an electronic controller to configure the firing curve needed. Therefore I spend some time to teach how the controller needs to be configured to automatically conduct the firing. But even more important was to teach the process that makes the changes in the clay to become ceramic. It is always important to understand the process beyond pressing some buttons!

For glazed ceramic we need a 2nd firing, called glaze firing. After the biscuit firing we can apply the glaze — usually by dipping the biscuit fired items into a glaze. Then these items are fired up the specific glaze that is needed to melt the glaze.

As the firings are energy intensive we only should fire kilns that are loaded with their full capacity. But due to the limited time during my consultancy we had to make an exemption and do firings with few items. I also taught the necessary steps for the maintenance of the kiln as this is high developed equipment and spare parts maybe difficult to get in Kazakhstan.

7. Decorating ceramic

People do not only want to have functional things but they also want to have them designed in a nice way. In ceramic we often can find small pieces of simple decoration on containers like water jars since thousands of years. Potters liked to decorate their work with simple lines or scratches, sometimes just with a lively finger scratch.

In archeological sites we can find decorated ceramic anywhere in the world. Simple decoration was used for ordinary people while for high ranking people, leaders or for special occasions rich decorated ceramic was made. Before the technique of glazing was invented the ceramic was carved or clay with another color was applied on the surface of the items to paint ornaments for decoration.

Nowadays we have a wide range of decoration methods, from carving like in the old days up to high tech applications for instance through screen printing. During the consultancy we took up carving, slip decoration with an engobe, and glazing.

As said before carving and scratching are the oldest methods to decorate ceramic. After molding the items the clay is still too soft to apply this method. Therefore the clay needs to dry until a certain stage that is called leather hard. With tools like knives, wood sticks etc. we can carve the clay to apply any shape of the desired design. In all cultures the potters often applied patterns that you also can find for instance in weaving. Instead of carving the leather hard clay it also can be stamped with ceramic or gyps stamps that will impress the desired pattern in the clay. For this the clay needs to be a little softer than leather hard. Potters make the tools used for carving themselves to get the desired shape.



An engobe is liquid clay that is applied on the leather hard surface of an item. This engobe shall be of another color than the items itself. For instance we apply an engobe that is made from white clay on the surface of an item that is made from red clay. When the engobe is dried for a while we can carve the surface and the red clay will appear. Using this method we can draw on clay! To prepare engobes we can use clays of different firing colors and even mix different clays to get a wide range of colors. If metal oxides are available the range of colors can be extended widely if we add these oxides to an engobe made from white clay. The oxide from cobalt is used to make a blue engobe, copper and chromium oxide will give us different shades of green, iron oxide is used to make red, yellow and brown colors — and many more.

Glazes are made from different materials like feldspar, quartz, kaolin, whitening, special kind of clays, metal oxides and so on. It is a wide range. Usually the application of the glazes is done after the biscuit firing, then the items are fired a second time with the temperature required to make the glaze components melt on the surface. Firing temperature of glazes can be from about 1000°C up to more than 1300°C. For the higher temperatures we need to take the clay of the items into consideration as not all clays can withstand higher temperatures beyond 1050°C. Only few glaze samples that I brought from Germany could be used to explain and practice the main process of glazing and glaze firing. While searching in Kyzylorda for material we found a shop that had one kind of glaze on stock. We were excited to see the result of our effort when we opened our first glaze firing on March 16! And we were so happy when we saw the colorful result. Everything went well — we almost couldn't believe.

8. Product ideas

As mentioned above, we also had the plan to develop some product ideas during the consultation. The developing of ocarina flutes was described already.

As one of the participating teachers is a sculpturer it was easy to decide to develop one product group in his professional field. As a first sample, we produced a three dimensional sculpture of Korqyt Ata as well as a relief. The specific problems of clay sculptures was discussed and trained.



While ocarina and sculptures are not completely new product groups the next product is. We developed different ideas for jewelry made from clay. These can be bracelets, necklace, and broches. As we had only few glaze samples available and the future supply of glaze is not secured, we concentrated on possibilities to get a range of earthen colors through blending different clays and applying different firing temperatures. We also conducted a firing in a simple small wood firing kiln that we constructed within an hour with 60 pieces of bricks. This kind of firing gives us another range of colors compared to the firing in an electric kiln. As this kind of firing is basically the same that is used in the past it would be an option to produce replicas from ancient ceramic to develop new products that are based on ancient ceramic but adjusted to modern times.



At the time of the consultancy it is still too early to talk about products that are made on the potter's wheel as the training for this production method has only just started. It takes many months before we can talk about a quality products made on the potter's wheel.

9. Where is the future?

I hope this little article made clear also for the reader that had no knowledge about ceramic before the production of ceramic is a wide field. On the long way to master the clay there is a lot of patience needed, disappointments are ahead and new challenges always cross our way. But there are also these moments of happiness when we finally have achieved something that we worked for hard. And what a satisfying moment on a day of hard work when can look at our products of the day. Not many professions have this. Or the excitement when we open the kiln to finally see the results of our weeklong efforts. Were we successful or did we fail? Yes, sometimes we are disappointed when we open the kiln but most of the time we are so glad and happy to see what we worked for.

Making ceramic is not just a profession to earn money. We must be devoted to the work, have interest for the tradition, and must have the power to develop our own creativity. Only with this power we will become a master in our profession. But I think, this is the case for everyone in his specific field of work, isn't it?

Personally for me it was always a proud feeling that I worked in a long tradition of mankind. I worked with the same materials as our forefathers thousands of years ago.

Basically just in the same way: clay, water, fire. And I always felt that our generation has to pass the knowledge to the next generation.

In this sense it is a wise cultural decision for the Kyzylorda Humanitarian College named after M. Mametova to

include pottery into the curriculum. Headmaster Abdukalimova Alima Zhakipovna gives a great opportunity to the youth to become a tiny part of the long pottery tradition that they will be able to lead this tradition to the future. This opportunity can not be overestimated.

Развитие информационно-коммуникационной компетентности преподавателей

Абайдуллаева Роза Папановна, преподаватель информатики
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

В Концепции образования РК поставлена важная задача: подготовить подрастающее поколение к жизни в быстро меняющемся информационном обществе, в мире, в котором ускоряется процесс появления новых знаний, постоянно возникает потребность в новых профессиях, в непрерывном повышении квалификации. И ключевую роль в решении этих задач играет владение современным человеком ИКТ. В связи с этим преподавателю необходимо готовить обучающихся к разнообразным видам деятельности, связанным с обработкой информации, в частности, освоении средств информатизации и ИКТ. Поэтому сегодня трудно представить современное образование без компьютерного класса. Компьютер стал такой же необходимостью, как калькулятор, записная книжка, музыкальный центр, устройство для доступа и хранения информации. Для этого преподаватель сам должен владеть компьютером и использовать новые информационные технологии в своей работе.

В основе информационной культуры преподавателя лежит информационно-компьютерная грамотность, под которой понимается система компьютерных знаний и умений, обеспечивающая необходимый уровень получения, переработки, передачи, хранения и представления профессионально значимой информации.

Информационно-компьютерная грамотность специалиста-педагога, ее структура и содержание должны развиваться и совершенствоваться на уровне элементарной, функциональной и системной компетентности. Проявлением системного уровня информационно-компьютерной грамотности специалиста-педагога является его способность свободно, уместно и адекватно использовать компьютерные технологии в своей профессиональной деятельности.

«Работа современного персонального компьютера напоминает игру большого слаженного оркестра. В оркестр входит множество инструментов, и на каждом исполняется своя уникальная партия. Партии отдельных инструментов сливаются в одно целое, и, если оркестр хорошо подготовлен, а дирижер умел, мы можем расслабиться и получить удовольствие от хорошего исполнения...» Понятно, что в данном случае дирижером является преподаватель. Как же он становится тем самым умелым дири-

жером в нашем колледже? В своей статье я остановлюсь на формах работы преподавателей колледжа по формированию информационной компетентности и активизации их деятельности по внедрению информационно-коммуникационных технологий в образовательный процесс.

В колледже ведется большая работа по обучению педагогов использованию ИКТ в образовательной деятельности. Только в 2014–2015 учебном году прошли курсы 63 педагогических работников с получением сертификата Национального центра информатизации, Центра педагогических технологий информатизации образования по следующим темам: «Технологизация учебного процесса на основе электронных учебников», «Использование информационных и коммуникационных технологий на основе электронных учебников как условие технологизации профессиональной деятельности педагогов». Согласно заключенного договора о взаимном сотрудничестве в области информационного образования между департаментом образования провинции Кёнги Южной Кореи и Кызылординской областью Республики Казахстан от 2007 года 12 преподавателей колледжа получили сертификат информационно-образовательной стажировки по курсам: «Технология Smart-обучения», «Построение цифровых образовательных ресурсов». В целях эффективного внедрения в учебный процесс освоенных компьютерных технологий, преподавателями колледжа совместно с корейскими специалистами, проведены семинары-тренинги на актуальные темы:

— внедрение новых педагогических технологий в учебный процесс,

— внедрение инновационных форм обучения,

— использование возможностей виртуального мира.

В результате на базе гуманитарного колледжа были проведены курсы по внедрению программы «Prezi» для студентов и преподавателей колледжей города и области.

В колледже накоплен большой опыт по формированию ИКТ компетентности в процессе подготовки специалистов. Так, за период с 2010 по 2014 годы научно-методическим центром были организованы и проведены семинары, направленные на повышение информационной компетентности преподавателей: «Информационные компьютерные технологии в образовании», «Методика применения ин-

формационных технологий в рамках аудиторных занятий», «Алгоритм разработки технологических карт и внедрения балльно-рейтинговой системы», «Использование Интернет-ресурсов», «Использование информационных технологий в начальных классах», «Использование интерактивной доски в образовательном процессе».

«Организация научного руководства рефератами, курсовыми, дипломными работами с использованием нормоконтроля»

В результате данной деятельности разработана система формирования ИКТ компетентности. Определилось несколько направлений в данной сфере, а именно:

- обновление технических средств;
- новые образовательные технологии;
- планирование технических и программных средств;
- решение административно-управленческих задач для автоматизированной поддержки учебного процесса;

- кадровый вопрос при информатизации образования;
- дополнительные образовательные услуги;
- издательский центр (выполнение всех видов печатных, рекламных работ);
- методический центр (систематизация всего накопленного методического обеспечения в колледже, запись его на магнитные машинные носители, создание медиатеки и организация свободного доступа к ним каждого преподавателя. Организация базы данных строится в режиме гипертекста: на первом уровне находятся государственные образовательные стандарты, затем учебные планы, учебные программы и поурочные лекционные курсы, лабораторные и практические работы);
- воспитательная работа.

Особое внимание уделяют внедрению ИКТ преподаватели специальных дисциплин. Преподаватели творче-



Рис. 1. Показатель применения ЦОР преподавателями колледжа



Рис. 2. Применение учебных электронных изданий

ских специальностей в подготовке педагогов-музыкантов, учителей физической культуры, хореографии и технологии всё активнее используют мультимедиа технологии, электронные учебники. Фонд электронных учебников составляет 4361 экземпляров, а это на каждого учащего приходится по 2–3 учебника.

На данный период в колледже работают 213 преподавателей, из них 69% с высшей и первой категорией квалификации. ИКТ компетентность преподавателей в 2013–2014 учебном году составляла 82%, а в 2014–2015–98% (+16%).

Преподаватели колледжа существенно осознали, что использование новых информационных технологий облегчает деятельность педагога: Во-первых, позволяет использовать дополнительно научный и методический материал при ведении различной документации (планирование, конспекты занятий, отчеты) Во-вторых, преподаватель — предметник, используя мультимедиа технологии, может разрабатывать и применять в педагогической деятельности различные дидактические ресурсы. В-третьих, для педагога открывается возможность использование мультимедиа проектора, интерактивных досок, ведение электронных журналов. Благодаря интерактивной подачи материала у обучающихся формируется творческий подход к обучению, обучающийся получает навык самостоятельной работы, повышается уровень восприятия материала, обучающийся в течение всего урока занимает активную позицию при изучении любой темы. В-четвертых, преподаватель — предметник может самостоятельно разрабатывать тесты, контролирующие программы. Для создания тестов педагогу не обязательно иметь глубокие знания программирования, так как многие программы предназначены для создания интерактивных тестов на основе бланков. В-пятых, использование Интернета открывает широкие возможности перед педагогом: участие в семинарах различного уровня по применению ИКТ в учебной практике, в профессиональных конкурсах, онлайн-форумах и педсоветов; использование при подготовке к урокам, на факультативах, в проектной деятельности широкого спектра цифровых технологий и инструментов: текстовых редакторов, программ обработки изображений, программ подготовки презентаций, табличных процессоров; использование коллекции ЦОР и ресурсов Интернет; формирование банка учебных заданий, выполняемых с активным использованием ИКТ; разработка собственных проектов по использованию ИКТ.

Литература:

1. Ахметова, Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. Методика организации повышения квалификации педагогов в условиях внедрения системы электронного обучения. — Алматы: АО «НЦПК «Өрлеу», 2013 г.
2. Организация учебной работы в интегрированной информационной среде обучения: учебно-методическое пособие / под общ. ред. А.Н. Тихонова. — М.: Информика, 2007.

В ходе реализации программы информатизации образовательного процесса в колледже выявлена взаимосвязь непрерывного и поэтапного развития компонентов ИКТ — компетентности педагогов с деятельностью, направленной на преобразование информационно-образовательной среды колледжа. В рамках более эффективного внедрения дуальной системы в течение ряда лет проводятся открытые занятия, мастер-классы, семинары по использованию ИКТ на базе АО «Казакхтелеком», Петро Казакхстан Кумколь Ресорсиз. Уровень ИКТ — компетентности отражается: в освоении ресурсов; включенности в систему непрерывного образования; активности инновационной деятельности; преобразовании своей педагогической системы; создании локальных сред. Информационно-образовательная среда колледжа выступает средством и сферой личностного развития педагогов, формирует конструкцию личностных изменений. С 2010 года преподаватели и учащиеся колледжа стали активными участниками и победителями различных Интернет олимпиад, марафонов, конкурсов. Только в этом году, участвуя в Казакхстанской интернет олимпиаде, более 150 студентов получили сертификаты и прошли на первый тур. Исходя из показателей, можно сделать вывод, что колледж вышел на современный уровень по использованию трёх основных аспектов ИКТ компетентностей:

— наличие достаточного уровня функциональной грамотности в сфере ИКТ;

— эффективное обоснованное применение ИКТ в деятельности для решения профессиональных, социальных и личностных задач;

— понимание ИКТ как основы новой парадигмы в образовании, направленной на развитие учащихся как субъектов информационного общества, способных к созданию знаний, умеющих оперировать массивами информации для получения нового интеллектуального и деятельностного результата.

Сократ сказал: «Научиться играть на флейте, можно только играя самому», а это значит, что информационная компетентность будет сформирована у педагогов тогда, когда они будут иметь возможности систематически использовать компьютер, т. е. проектор, компьютер и другое мультимедийное оборудование будет в каждом классе. И тогда, хочется верить, большинство наших преподавателей будут чувствовать себя с компьютером так же уверенно, как с классной доской и мелом.

Дифференцированное обучение на уроках русского языка и литературы

Адылова Тасыгуль Батырбековна, преподаватель русского языка и литературы
Кызылординский гуманитарный колледж имени М. Маметовой

Мечта каждого учителя — научить всех детей: и умных, и талантливых, и не очень способных. Как это сделать? Как на уроке у одних не вызвать скуку, а у других страх непреодолимости? Как сделать так, чтобы не получилось, как у Михалкова С.: «Толя пел, Борис молчал, Николай ногой качал».

Сегодня существует большое количество методик, направлений, педагогических трудов, обобщающих опыт не одного поколения учителей, цель которых — помочь учителю в профессиональном росте. Современный учитель должен оперативно воспринимать то новое, что становится наиболее актуальным в вопросах образования, владеть технологиями, которые позволяют ему формировать человека ищущего, стремящегося к самопознанию, самоопределению, самореализации.

Например, технология уровневой дифференциации.

Цель данной технологии: обучение каждого ученика на уровне его возможностей и способностей, что ведет к индивидуализации обучения, а, следовательно, к развитию личности. Создается комфортная среда для развития каждого ребенка с учётом его индивидуально-психологических особенностей.

Основная задача дифференцированного обучения — вовлечь в работу каждого ученика, помочь «слабому», развивать способности «сильных».

Дифференцированное обучение — технология обучения, ставящая своей целью создание оптимальных условий для выявления задатков, развития интересов и способностей обучаемых [1].

Дифференциация процесса обучения предполагает, прежде всего, **разделение обучающихся на группы** по какому-либо признаку. При этом необходимо учесть, что разделение учеников и объединение их в группы может быть явным, то есть группы будут четко определены, отделены друг от друга, и неявным, когда границы между группами размыты, стерты, реален переход учеников из группы в группу. Другим, не менее важным аспектом является **различное построение процесса обучения** в выделенных группах. В условиях дифференциации обязательно должно происходить изменение процесса обучения.

Исходя из подготовленности группы, условно можно поделить учащихся по уровню знаний, сформированности умений и навыков, а также способов познавательной деятельности на три группы: сильные, средние и слабые. Но эти группы не являются постоянными. В процессе работы время от времени можно делить группу на тематические группы. Это позволяет уделить внимание тем учащимся, которые не усвоили новый материал.

1 группа — сильные учащиеся с высоким уровнем усвоения, с высокими познавательными способностями,

умеют работать самостоятельно, задания можно выдавать повышенной трудности.

2 группа — учащиеся со средним уровнем способностей. Для них необходимо создавать условия для продвижения в развитии и постепенного перехода в 1 группу. Работая с этой группой, нужно стараться развивать способности, воспитывать самостоятельность, уверенность в своих силах.

3 группа — учащиеся с пониженной успеваемостью, в результате их педагогической запущенности или низких способностей. Этой группе приходится уделять особое внимание, поддержать, помочь усваивать материал, работать некоторое время только с ними на уроке, пока 1 и 2 группа работают самостоятельно. В работе с ними следует применять письменные инструкции-алгоритмы, образцы рассуждений, таблицы [2].

Основа технологии уровневой дифференциации — формирование познавательного процесса. Путь к нему лежит через разнообразные формы работы: карточки с дифференцированными заданиями, продуманная последовательность заданий, работа по заданному алгоритму, игровые формы организации познавательной деятельности, комментирование заданий, дифференцированная работа с общим текстом, работа над сообщением и докладом, разноуровневые зачеты, тесты, презентации домашних заданий и т. д.

Задания 3 группы — это базовый уровень знаний. Выполняя их, ученик овладевает конкретным материалом по предмету на уровне его воспроизведения. Работа на этом уровне имеет свои особенности. Она требует многократного его повторения, умения выделять смысловые группы, вычленять главное, знания приемов запоминания. Такие задания должен уметь выполнять каждый ученик, прежде чем приступить к работе по более сложной программе.

Задания 2 группы обеспечивают овладение учащимися теми общими и специфическими приемами учебной и умственной деятельности, которые необходимы для решения задач на применение. Поэтому помимо конкретных знаний в эти задания вводятся дополнительные сведения, которые расширяют материал первого уровня, доказывают, иллюстрируют и конкретизируют основное знание, показывают функционирование и применение понятий. Этот уровень несколько увеличивает объем сведений, помогает глубже понять основной материал, делает общую картину более цельной.

Выполнение заданий 1 группы поднимает учащихся на уровень осознанного, творческого применения знаний. Эти задания предусматривают свободное владение фактическим материалом, приемами учебной работы и умственных действий. Учащийся решает проблему, опираясь на полученные в школе знания, осваивает сведения, углубляющие материал, ищет логическое его обоснование,

творчески применяет на практике. Этот уровень позволяет ребенку проявить себя в дополнительной самостоятельной работе.

Обобщив результаты работы по данной теме, можно сделать ВЫВОД, что у ребят появляется интерес к таким формам учебной деятельности как индивидуальная, парная, групповая. Работая в парах, группах, учащиеся ставят цель к выполняемой работе, делают выводы, учатся быть коммуникабельными, учатся помогать друг другу, поддерживать, разъяснять, производить самопроверку, взаимопроверку, самостоятельно работать в любой ситуации.

Литература:

1. Лаврентьев, В. В. Методические основы современного урока в школе с разноуровневым дифференцированным обучением. // Завуч № 12005.
2. Фролова, Т. Я. Организация дифференцированного подхода при обучении правилосообразным действиям. // Русский язык в школе № 52003.
3. <http://videouroki.net/> Дифференцированное обучение на традиционных уроках русского языка.

Қазақ мақал-мәтелдерінің тәрбиелік-тағылымдық мәні

Алибаева Молдир Жолдасбековна, педагогика пәнінің оқытушысы;
Нұрадинова Гулсім Амангелдиқызы, педагогика пәнінің оқытушысы
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

Бүгінгі күнде жас ұрпақтың санасында туған халқына деген құрмет пен мақтаныш сезімін ұялатып, ұлттық рухты сіңіру, ана тілі мен әдебиетін, тарихы мен өнерін қастерлеп, сондай-ақ халықтық салт-дәстүрді аялай, ардақтай білуге тәрбиелеу — қоғам алдында тұрған басты міндеттердің бірі.

Күннен-күнге жаңа бағытқа бет бұрып, қоғамда жаңашыл идеяларды ұлттық үрдістер негізінде қалыптастыру кең етек жайып отыр. Елімізде жүргізіліп жатқан тәрбиенің ұлттық моделін жасауға бет бұру — осы сөзіміздің айғағы. Қазіргі қоғамда ұлттық мәдениетті жетілдіріп, дамыту ерекше маңызға ие бола бастады. Уақыт ағымы алға тартқан бұл міндет болашақ мамандардың кәсіби даярлығын жетілдіру мақсатында жоғары оқу орындарының оқу-тәрбие процесінің мазмұнын жаңғырту қажеттілігін айқындайды. Осы орайда, қарым-қатынас мәдениеті проблемаларын зерттеу әлеуметтік-экономикалық және мәдени дағдарыс катарында көтеріліп отырған өзекті мәселелердің бірі.

Адамдар арасындағы қарым-қатынас күрделі және көп қырлы процесс. Адамзатқа тән әлеуеттік мүмкіндіктер қарым-қатынас арқылы кеңейеді, күрделенеді. Дамудың өзі адамдар арасындағы өзара әрекетпен және қарым-қатынаспен анықталады. Сондықтан да қарым-қатынас проблемасын зерттеуге деген қызығушылық күннен күнге артуда.

Кез-келген тұлға дамуында қарым-қатынас үлкен мағынаға ие. Осы қарым-қатынас процесінде тарихи-әле-

Дифференциация обучения позволяет обеспечить усвоение всеми учениками содержания образования, которое может быть различным для разных учащихся, но с обязательным для всех выделением инвариантной части. Основной смысл дифференциации в обучении заключается в том, чтобы, зная и учитывая индивидуальные различия в обучении учащихся, определить для каждого из них наиболее рациональный характер работы. Таким образом, *процесс обучения в условиях дифференциации становится максимально приближенным к познавательным потребностям учеников, их индивидуальным особенностям* [3].

уметтік тәжірибе меңгеріледі, білім жинақталады, практикалық шеберлік және дағды қалыптасады, дүниеге көзқарас, пікір анықталады.

Осы уақытқа дейін қарым-қатынас түсініктері, әдістері, мазмұны мен қалыптастыру механизмдері философиялық, психологиялық, педагогикалық еңбектерде кең зерттелген. Педагогика ғылымында қарым-қатынас типологиясы мен нақтылығы (Х.И. Лийметс, А.В. Мудрик); қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыратын функциялар мен шарттар (В.С. Грехнев, А.К. Рысбаева, Ю.П. Азаров, Н.А. Неустроева); педагогтың коммуникативтік шеберлігін қалыптастыру (Н.В. Кузьмина, К.С. Успанова); қарым-қатынас мәдениеті дағдылары мен диалогтың даму механизмі (В.А. Қан-Қалик, Т.И. Щукина, И.И. Рыданова, Н.Д. Хмель, Н.Н. Хан, С.Т. Каргин, О.Н. Франковская); ұлтаралық қарым-қатынас мәдениеті және мәдениет аралық өзара әрекеті (Н.М. Асипова, Л.И. Сексенбаева, Р.А. Дюсупова, З.Ж. Қашкинбаева Б.К. Қудышова), болашақ мұғалімдердің қарым-қатынас мәдениеті (Г.С. Жарменова) қаралған.

Көп ұлтты және көп конфессиялы Қазақстанның білім беру жүйесінде жастардың қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру мен тәрбиелеу маңызды міндеттердің бірі болып табылады.

Мәдениет — адамзаттың өндірістік, қоғамдық, ақыл-ой жетістігінің жиынтығы. Ол халықтың мыңдаған

жылдар бойында жинаған мирасы, адамзаттың адами қасиеттер, парасат, ақыл-ой, ізгілік пен әдемілік жайлы құндылықтары. Елдің елдігі, оның даму деңгейі, өркендеу өрісі мәдениетімен бағаланады, сонымен ерекшеленеді.

Соңғы жылдары халықтың санасы мен мәдениетінде жаңаша тарихи дүниетаным қалыптасып келеді. Осы кезеңге сәйкес келетін ойлау жүйесін жасау және оны әлемдік мәдениет аясында өрбітіп, шындап, жоғары деңгейге дамыту бағытында үлкен талпыныс байқалады. Мәдениетті ұғыну арқылы мәдени қарым-қатынас орнайды. Мәдени қарым-қатынас нәтижесінде жастардың білімге деген ұмтылыс, ниетін құлшындыруға, сол сапалы білім арқылы мәдени дамыған тұлға ретінде қалыптастыруға болады.

Қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру адамзат үшін басты қажеттіліктердің бірі. Ежелгі дәуірден бастап ол қажеттілік қоғам дамуына байланысты қалыптасып, дамып келеді. Қоғамдық қарым-қатынастарды реттеу мақсатында олар іріктеліп, әлеуметтік топтардың мәдениетін игеру арқылы жеке тұлғаның қарым-қатынастық мәдениетін дамытуға ықпал жасалады. Осы орайда ұлттық мәдениет, ұлттық қарым-қатынас мәселелерінің маңыздылығын айта кеткен жөн. Ұлттық мәдениет ұлттық тәлім-тәрбиеде, халық мақалдары мен мәтелдерінде, шешендік сөздерінде, халық даналықтарында кеңінен көрініс табады. Біздің зерттеуіміз үшін мақал-мәтелдерді, жұмбақ-жаңылтпаштарды, аңыз-әңгімелердегі олардағы ұлттық мәдениетімізді көрсететін пайымдаулардың маңыздылығы ауқымды да өзекті болып табылады.

Ұлттық дәстүр, әдет-ғұрып, салт-сана қоғамдағы әлеуметтік қатынастар түрлерін, қоғамның мәдени деңгейін көрсетумен қатар, тәрбие талаптарының негізін құрайды, адамдардың қоғамдасып өмір сүруінің және ұйымдасуының маңызды формаларын көрсетеді.

Жас ұрпақтың ұлттық дүниетанымын, бір-бірімен қарым-қатынас жасау мәдениетін қалыптастыруда мақал-мәтелдердің алатын орны ерекше.

«Сыйласаң, сый көрерсің, сыйға сый, сыраға бал» деген мақалды дүниеге келтірген қазақ халқының бүкіл тіршілік болмысы сыйластық, ымырагершілік, үлкенге алдынан кесе көлденең өтпей ізет көрсету, кішіге қамқорлық таныту, ата-ананы құрметтеу, жақсыдан үйрену, жаманнан жиренуге тәрбиелеген қарым-қатынас мәдениеті компоненттерінен тұрады десек артық болмайды. Қазақ халқы:

«Мейрімділікті анадан үйрен,

Әдептілікті данадан үйрен», — деп, әдепті, мәдениетті адамдарды данаға теңеп, төбелеріне көтерген.

Қазақ халқы үшін мәдени қарым-қатынастың діңгегі, әдептіліктің айнасы амандасудан басталады. «Сәлем сөздің анасы» деген қазақ ұлты сәлемдесуді құдайшылық, имандылық нышаны деп қабылдаған. Сәлемдесу барысында жылы-шырай танытудың да маңызы зор. Ол сәлемдесудің сәнін де, мәнін де келтіреді.

«Әдепті елдің баласы, алыстан сәлем береді» деп сәлемдесуді өмірлік борыш ретінде қабылдап, жастарды ізеттілікке, мәдениеттілікке шақырған.

Өзгелермен қарым-қатынас орнатуда кішіпейілділік ерекше орын алған. Басқалардан ерекшеленбеу, өзін мараптаудан аулақ болу, адамгершілік таныту сынды қасиеттер кішіпейілділік белгісі. Халқымыз «кішіпейілділікті кішілік емес, кісілік» деп санаған. Кішіпейілділікті, қарапайымдылықты дәріптеп, менмендікті ылғи да мінеп, ондай абыройсыз әдеттен аулақ болуды өсиет еткен халқымыз «Ұлық болсаң — кішік бол» деп көпшілікке ізгілік таныту тиіс екендігін атап өткен.

Ұрпаққа тәлім-тәрбие беруде, оларды қарым-қатынас мәдениетіне баулуда басқа да мұсылман елдері сияқты қазақта «адал», «арам» сөздеріне ерекше мән берілген. Адал — ешкімнің ақысын жеп, ала жібін аттамай, өз еңбегімен дүние жинап, күн көріп жатқан, артық сөйлемейтін, кісіге қиянат жасамайтын жан болса, арам деп еңбексіз дүние жинап, ұрлық-қарлық, қулық-сұмдықты серік еткен, обал-сауаппен санаспайтын, өзгеге бәле тілеумен күн көретін адамдарды айтқан. Сондықтан

«Адалдық — ардың ісі»;

«Адалдық жүрген жерде адамдық жүреді»;

«Ала жіпті аттамағанның абыройы биік»;

«Асылдың бірі — адалдық» деген мақалдарды дүниеге келтіріп, жас ұрпаққа мирас етіп қалдырған. Адал адамдарды мәртебе тұтып, барынша жоғары көтерген, керісінше арам болудан бойын аулақ салып, олармен қарым-қатынас жасаудан қашқақтаған.

Қай халықта болмасын мәдениеттіліктің, тәрбиеліліктің, парасаттылықтың белгісі сабырлылық деп саналады. Сабырлылық — адамның ерік-жігері күшінің көрсеткіші. Адамның өзін-өзі билеуі, іс-әрекетіне, алдына қойған мақсатын орындауда өзін бағындыра білуі, қиыншылықтарды жеңіп, өзінің сезімдерін қадағалауды жүзеге асыра алуы, айналасындағылардың қарсылығына душар болғанда асығыстыққа бармауы оның сабырлылығын білдіреді.

«Сабыр түбі — сары алтын,

Сақтаған жетер мұратқа» деген ұлағатты сөзді айта келе, қазақ қуанышты сезім билесе де, ренішті көңіл-күй ұяласа да сезімді тежей біліп, сабыр сақтау қажеттігіне баса назар аударған. Әлі өмір тәжірибесі жоқ, желкілдеген құрақтай болған жас буынға қызбалыққа ұрынбау керектігін дәріптейді. Әсіресе, ашушаң адамның қоғамға сұрықсыз көрінетіндігін, абырой, сыйдан аят болатындығын айтқан.

«Ашу арындайды;

Ақыл соңынан аяндайды»;

«Ашу тұрған жерде, ақыл кетер»;

«Ақылдан ашу көп болса, ақыл кетер,

Ашудан ақыл көп болса, ашу не етер?»;

«Жақсы кісінің ашуы,

Жібек орамал кепкенше» деген мақалдар жастардың бойында қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруда маңыздылығын жоймайтындығы ақиқат [4].

Жалпы қазақ халқының қай мақал-мәтелін алсақ та жастарды мәдениеттілік, инабаттылық, әдептілікке баулу — олардың түпқазығы болып табылады. Қазақи мәдениеттің айнымас бір белгісі — ол көргенділік таныту. Көргенділік —

әдепті қасиеттердің жиынтығы. Қазақта ұрсып-сөгудің ең жаманы «көргенсіз» деген. Көргенділік адамның жеке дара қасиеттірін сипаттап қана қоймай, оның ата-бабасынан қалған тәлім-тәрбиені қамтиды. «Үлкен отырып, кіші сөйлегеннен без», «Ата-бабаңа, ата-анаңа, еліңе сөз келтірме» деген нақылдың артында «көргенсіз болма» деген талап жатыр. Көргенділік адамның күнделікті қарым-қатынаста мәдениеттілік шеңберінен шықпауды, өзгенің көңіліне келетін артық сөз айтпауды, біреуді ренжітетін іс жасамауды, тұрпайы мінез көрсетпеді, о жарлық, менмендік, жымысқылық, мақтаншақтық, жылпостық қасиеттерден ада болуын білдіреді [1].

«Жас кезінде көргенің болмаса,

Үлкейгенде кісілігің болмайды» деген мақал осыдан туындаған.

Ұлттық тәлім-тәрбиенің кені болып табатын қазақтың мақал-мәтелдерін зерттеген сайын, олардың құн-

дылығының арта түсетіндігін аңғарамыз. Мақал-мәтелдердің мәдени-тәрбиелік әлеуметін әлі де терең зерттеп, жас ұрпақ тәрбиесінде барынша кең қолдану қажет. Соңғы кездері нарықтық экономиканың «буына түсіп кетіп» шыға алмай жүрген кезеңде жастардың қарым-қатынас мәдениетін ұлттық үрдіс арқылы қалыптастыру көкейде жүрген өзекті мәселелердің бірден-бір шешімі деуге болады. Адамзаттың бір-біріне деген мейрімділік, сүйіспеншілік сезімдерінен бірте-бірте қатыгездік, алдап-арбау қажеттілігі артып түсті. Қандай жолмен болса да, қайткенде де қалталы болу, бай болу, сөйтіп өзгеге менсінбей ат үстінен қарау, өркөкіректік, өзімшілдік, мақтаншақтық секілді мәдениеттен ауылы алшақ қасиеттер басымдық танытып жатқан қазіргі кезеңде болашақ ұрпақтың жалпы ұлттық мәдениет деңгейін көтеру, қарым-қатынасын қалыптастыру үлкен міндетке айналып отыр [3].

Әдебиеттер:

1. Әлімбаев М. Халық — ғажап тәлімгер. Алматы. «Рауан», 1994. — 140 б.
2. Базарбаев Ж., Нұсқабаев Ж., Дәулетова Қ, Әбілдаұлы Ұ Инабат. — Алматы, 1995.
3. Қазақ мақал-мәтелдері. Құраст: Ж. Малайсарин. Алматы: «Ана тілі», 2006. — 184 бет.
4. Құралұлы А. Қазақы тыйымдар мен ырымдар. Алматы, «Өнер», 1998. — 58 б.

Метод анализа педагогических ситуации в профессиональной подготовке учителей начальных классов

Арыстанбекова Гульзира Изинбековна, преподаватель педагогики;
Жетильгенова Айнур Амандыковна, преподаватель педагогики
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

Изменения психологических предпосылок образования и обучения, перемены технологии и содержания школьного образования ставят новые требования при профессиональной подготовке учителей. Лидер нации Н. А. Назарбаев в послании народу Казахстана сказал: Все развитые страны имеют уникальные качественные образовательные системы. Нам предстоит большая работа по улучшению качества всех звеньев национального образования. К 2020 году планируется обеспечить 100-процентный охват казахстанских детей от 3 до 6 лет дошкольным образованием. Поэтому важно дать им современные программы и методики обучения, квалифицированные кадры [1, с. 1]. В системе непрерывного образования основу качественного образования составляет начальное образование. Поэтому, подготовка учителей начальных классов, являющихся проводником в развитии детской личности, особенно ценных и неповторимых периодов развития ребенка, для общественного развития считается ответственным делом.

Мы считаем, при решении проблемы педагогической подготовки учителей начальных классов, надо также параллельно рассматривать психологические особенности учеников начальных классов. Нервная система ученика

начальных классов находится в стадии развития, поэтому их нервная система бывает очень чувствительной и слабой. Они имеют скоростные эмоции, быстро переходят из одного состояния в другой, так же в этот период у детей бывают избыточное количество энергии. То, что дети не устают от движения, русский педагог К. Д. Ушинский описывал следующим образом: «если ребенка посадите без движения длительное время, то ребенок быстро устанет, также будет, если его положите, он не сможет ни петь, ни говорить, ни играть, он даже не сможет читать, мало будет мыслить, но он если целый день будет играть, будет в движении, все вышеназванные функции он будет делать вперемишку и даже не будет думать об усталости, а один хороший сон сразу снимет усталость ребенка и его детская сила опять восстановится» [2, с. 163].

Кроме этого, многие педагоги-психологи доказали, что дети начальных классов устав от однообразного вида работы быстро переходят на другой вид [4, с. 89]. Учитывая возрастные особенности учеников младших классов, организация целостного педагогического процесса у учителей начальных классов требует особенно мастерства, терпеливости и устойчивости, при конфликтных ситуациях

умения найти правильное решение. Про вышесказанное педагог И. П. Подласый писал: «трудолюбие, способность в работе, дисциплинированность, ответственность, умение ставить цели и умение выбирать правильные пути для достижения поставленных целей, постоянно повышать планово и систематизировано свой профессиональный уровень, постоянно стараться повышать качество своей работы» [3, с. 381]. Одним из основных рациональных методов формирования профессиональной компетенции учителя начальных классов является — метод анализа педагогических ситуаций. Для этого нам сначала надо понять, что такое педагогическая ситуация.

Педагогическая ситуация — это кратковременное взаимодействие учителя с учеником (группой, классом) на основе противоположных норм, ценностей и интересов, сопровождающееся значительными эмоциональными проявлениями и направленное на перестройку сложившихся взаимоотношений.

В научном толковом словаре казахского языка (Педагогика и психология) понятие педагогическая ситуация растолковывается следующим образом: Педагогическая ситуация — это одновременное проявление педагогического процесса и педагогической системы [6, с. 174].

Учебный процесс имеет два вида обстоятельств, направленных на развитие профессиональных навыков уче-

ников. В **обычном** виде педагогической ситуации ученики быстро анализируя свои действия могут быстро и легко решать педагогические задачи. В **необычном виде** педагогических ситуации, ставятся сложные педагогические задачи и их анализ и решения требует больше времени

Основные правила в построении педагогических ситуаций:

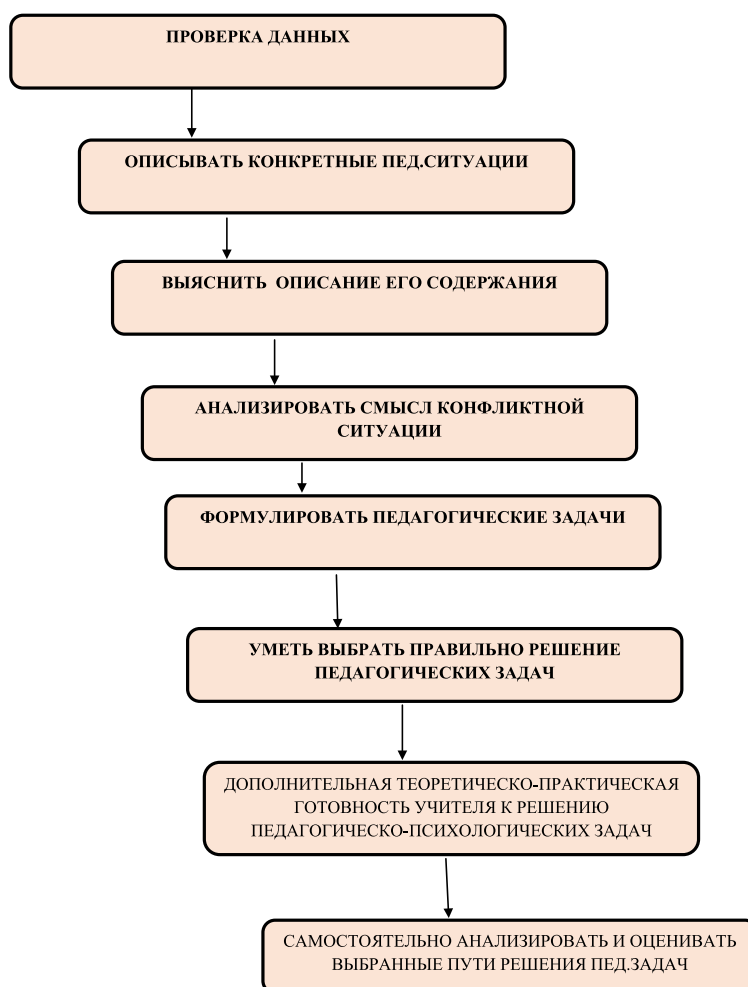
- Развитие положительных качеств личности;
- Создать личности возможность решить некоторые из своих проблем самостоятельно;

Разные напряженные ситуации реальности жизни являются основой содержания различных конфликтных ситуациях педагогических обстоятельств.

Основой каждой психологической ситуации является конфликт. Это:

- Протест (предъявление претензии комунибудь или чемунибудь);
- Разногласие (появление разногласии вследствие несоответствия взглядов);
- Противодействие (противодействие продвижению следующего действия);
- Противостояние (противостояние действию кого-либо);
- Прерывание связи (остановить связь с окружающими).

Решение педагогических ситуации проходит несколько этапов



Основная цель метода анализа педагогических ситуаций в профессиональной ориентации студентов колледжа:

- глубже объяснить теоретическое содержание пройденных материалов студентам колледжа;
- досконально разъяснить суть взаимосвязи теории и практики и помочь повести новую образовательную систему в новейшие обстоятельства;
- почувствовать связь научного образования будущего специалиста с его профессиональными действиями.

Если в основе педагогических ситуаций будут лежать цели и задачи профессионального образования, то методика педагогических ситуаций будет применяться в двух направлениях.

1. Педагогические ситуации, основанные в освоении учебных данных студентов колледжа;
2. Педагогические ситуации, основанные на одном из основных компонентов профессиональной компетенции — в формировании профессионального образования, системы навыков и работоспособности.

На уроке психологии студентам 3 курса специальности 0105000 — «Начальное образование», во время прохождения урока на тему «Психологические особенности школьников начальных классов» были представлены педагогическо-психологические ситуации и задание их проанализировать:

— Вы руководитель второго класса. В классе есть ученик Максут с неудовлетворительной успеваемостью. У него очень низкое стремление к учебе, неактивен в общественной работе. Но, при подготовке к празднику восьмого марта вы заметили, что у него есть способности к сочинению стихов. Ваши действия как классного руководителя и профильного учителя? Докажите свои мысли.

— Вы руководитель первого класса. Девочка по имени Перизат постоянно приносит сладости в класс и кушает их. В один день подруга Назгуль спросила «Дай мне тоже» и Перизат ответила «Мне мама сказала, кушай сама и никому не давай». Назгуль обиделась и сказала «Я с тобой

больше не буду дружить». В данной ситуации как классный руководитель что бы вы сделали? Каким образом помогли бы Перизат и Назгуль? Что посоветуете родителям Перизат?

— Вы руководите четвертым классом. В классе ученик по имени Марат учится на отлично, но драчливый. Постоянно придирается к другим мальчишкам и провоцирует драки. Ваши действия как классного руководителя? Сконцентрируйте внимание на коррекции драчливости в характере ученика.

— День знаний. Первое сентября. Вы приняли учеников первого класса. Хотите провести собрание ко дню Знания, но один из учеников плачет и держась за юбку мамы кричит «Я не останусь». Что будете делать в данной ситуации? Какое отношение будет у вас с учеником? Что посоветуете родителям ученика?

Студенты колледжа, при помощи вышеназванных педагогическо-психологических ситуаций совершенствуют свои суждения и мнения, предлагают свои идеи, способность доказывать свой взгляд и мнение на разные ситуации. Во время анализа различных ситуаций будущие специалисты развивают навыки анализа и оценки, также использование теоретических и практических материалов в жизни. Для формирования профессиональной компетенции надо искать многие варианты решения выхода из сложившихся ситуаций. Педагогическая ситуация анализируется в конкретно взятой ситуации, принимается по предложенной схеме, где вопросы и решения четко сформированы и принимаются те из них, которые оказались более выгодном положении. Метод анализа педагогических ситуаций устанавливает связь с жизненными ситуациями и основывается на субъективной практике студентов во время учебы. Во время учебы студенты активно участвуют в анализе фактов и деталей ситуации и обосновывают свои позиции. Развиваются знания в групповой работе, формируются навыки мышления, расширяются теоретические и практические знания, соискательство, навыки к исследовательским работам и организаторские способности.

Литература:

1. Н. А. Назарбаев. Послание народу Казахстана «Казахстанский путь — 2050» Единая цель, единые интересы, единое будущее. // Казахстанская правда 18 января 2014 года.
2. Подласый, И. П. Педагогика начальной школы. - Москва, 2004.
3. Петровский, А. В. Педагогическая и возрастная психология. Москва, 1987.
4. Практикум по психологии. / Под ред. А. Н. Леонтьева, Ю. Б. Гиппенрейтер. М., 1972.
5. Ушинский, К. Д. Педагогические сочинения. Т. 1. - Москва, 1988.
6. Қазақ тілі терминдерінің салалық ғылыми түсіндірме сөздігі. Педагогика және психология. Алматы «Мектеп» 2002.

Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің өзіндік жұмыстары арқылы танымдық біліктерін қалыптастырудағы негізгі бағдар

Асылбекова Жадыра Оралбекқызы, педагогика пәнінің оқытушысы;
 Нетбаева Нұргүл Османқызы, педагогика пәнінің оқытушысы
 М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

Өзіндік жұмыс — студенттердің шығармашылық қабілеті мен біліктерін дамытуда, олардың барысында тиімді, әрі өнімді еңбек етуіне мол мүмкіндіктер жасайды. Оны оңтайлы ұйымдастыру — елеулі практикалық міндет және маңызды ғылыми проблема.

Колледж оқытушысы тек белгілі бір түрде студенттердің танымдық іс-әрекетін ұйымдастырады, ол танымдық еңбекті студент өзі жүзеге асырады.

Өзіндік жұмысты ұйымдастыру мәселесіне көптеген зерттеулер арналған, бірақ оның қызметін, ерекшеліктерін, ұйымдастыру мазмұнын анықтауда қалыптасқан бір көзқарас жоқ.

Б.П. Есипов: «Оқушылардың өзіндік жұмысы мұғалімнің тікелей қатысуымен емес, бірақ оның белгілі уақыт мөлшеріне есептелген тапсырмасы бойынша орындалатын жұмыс, бұл кезде оқушылар өздерінің ой-өрістерін және іс-әрекеттерін қорытындылай отырып, алға қойған мақсатына жетуге ұмтылады».

Кейбір авторлар өзіндік жұмысты оқытушының нұсқауы арқылы жүзеге асатын әрекет ретінде қарастырса (А.К. Маркова, М.И. Низамов, Ә.М. Құдайқұлов т. б.), басқалары өзіндік жұмысқа оның мақсаты арқылы баға береді (В.Б. Бондаревский, Н.Д. Хмель, Р.С. Омарова, т. б.) [1].

Өзіндік жұмыс мәселесі төңірегінде жазылған еңбектерді талдай отырып, оның негізгі мағынасы әр түрлі бағытта талқыланатынын байқауға болады.

Сонымен, өзіндік жұмыс — студенттердің ойлау қабілетін дамытып, олардың белсенділігін және танымдық бағдарын, өз бетімен жұмыс істеуін қалыптастыратын және танымдық біліктерін қажет ететін шығармашылық сипаттағы оқу жұмысы. Өз бетінше атқарылатын жұмыс, ең алдымен, оқу жұмыстарының мақсат — міндеттерін қамти отырып, танымдық қызмет атқарады.

Өзіндік жұмыс болашақ кәсіби қызметінде маңызды білімі мен біліктерін қамтитын, стандартты емес шығармашылық тәжірибелерді жинақтайтын, танымдық ой-өрісті кеңейтуде маңызды, студенттердің оқу және одан тыс уақыттарда орындайтын әр түрлі тапсырмалар жүйесі ретінде қарастыруға болады.

Өзіндік жұмыс істеу шеберлігі өзінен — өзі пайда болмайды, ол оқу жұмысының мақсаттарына сәйкес, түрлі танымдық тапсырмаларды орындау, ізденімпаздықпен жұмыс істеу нәтижесінде жүзеге асады.

Зерттеу жұмыстарын жүргізе отырып, студенттердің өзіндік жұмыс барысында танымдық біліктерінің қалыптасу шарттарына: студенттің өзіндік іс-әрекетінің қарапайым дағдыларын төменгі курстан бастап меңгеруі; оқу

жұмыстары, тапсырмалары студенттердің танымдық қызығушылығы мен қажетсінуін қамтамасыз ететіндей деңгейде болуы; танымдық тапсырмалардың біртіндеп күрделенуі мен деңгейлерге жіктелінуі, танымдық іс-әрекет нәтижелерінің тексеріліп, дұрыс бағаланып отыруын қамтамасыз ету қажеттігі айқындалды.

Өзіндік жұмыс барысында танымдық біліктерін қалыптастыру: танымдық іс-әрекет мән-мағынасын, мақсатын түсінуді; оған деген қызығушылық пен қажеттілікті қамтитын мотивтерді; танымдық іс-әрекетті жүзеге асыру үшін қажетті білім мен біліктерді, дағдыларды және студенттің жеке басына тән интеллектуалдық қасиеттерін қамтитын, іс-әрекетті алдын-ала жоспарлай білуді, оны ұйымдастыра алуды; іс-әрекеттің нәтижесіне деген жауапкершілікті сезінуді қамтитын; өз іс-әрекетіне есеп беріп, реттеп отыруды; нәтижені бағалай білу және саралай білуді қамтитын реттеуші — бақылау түрінде анықталды.

Демек, болашақ мамандардың теориялық білімінің жоғары деңгейіне, танымдық ізденімпаздығына, шығармашылық ұмтылысына, мәдениеттілігіне, біліктерінің қалыптасуына дұрыс ұйымдастырылған оқу ісі мен аудиториядан тыс өзіндік жұмыс арқылы қол жеткізе алады.

Р.С. Омарова өз зерттеулерінде оқу- танымдық өзіндік жұмыстарды дидактикалық шарттары мен ерекшеліктеріне қарай бес топқа жіктейді:

- Жаңа теориялық білімді игеруге арналған өзіндік жұмыстар;
- Жаңа эмпирикалық және практикалық білім алуға арналған өзіндік жұмыстар;
- Білік және дағдыны қалыптастыруға арналған өзіндік жұмыстар;
- Шығармашылық бағыттағы өзіндік жұмыстар;
- Алған білімдерін бекітуге және жүйелеуге арналған өзіндік жұмыстар.

1. Жаңа теориялық білімді игеруге арналған өзіндік жұмыстар.

Өзіндік жұмыстардың бұл тобының дидактикалық шарттары мен ерекшеліктері теориялық білім, оның кәсіби әрекетіне байланыстылық дәрежесіне қарай анықталады. Мұндай жұмыстарға: өз бетімен әдебиеттерді оқу, жоспар құру, тезис, конспект жасау, логикалық тапсырмалар орындау, өз бетінше формула құрастыру, теорема дәлелеу, ғылыми түсініктер қалыптастыратын түрлі жұмыстар жасау.

Көрсетілген жұмыстардың дидактикалық шарты мен негізгі ерекшелігі -оны басқарудағы педагог әрекетіне байланыстылығы. Оқытушы жаңа түсініксіз болған тер-

миндердің мағынасын студенттерге түсіндіріп, қажеттілік болған жағдайда бұрын айтылғанды естеріне түсіру, бағыт беруі керек.

2. Жаңа эмпирикалық және практикалық білім алуға арналған өзіндік жұмыстар — аталуына сәйкес, эмпирикалық, практикалық білім алуға негізделген. Бұл жұмыстардың бір топқа біріктірілуінің қажеттілігі мынадай дидактикалық шарттарға байланысты:

— практикалық білім, сондай-ақ эмпирикалық сәйкес өзіндік жұмыс үрдісінде орындалуы қажет;

— мұндай өзіндік жұмыс түрі арнайы дидактикалық материалдарды (практикалық тапсырмалар, жағдайлар т. б.) талдауды қажет етеді;

— оны өткізу әдістемесі оқулықта, оқу бағдарламаларында көрсетіледі; төртіншіден, оқу әрекетінің құрылымдық компоненттерінің жалпы ерекшеліктері ұқсас.

— Өзіндік жұмыстардың бұл түрі танымдық ізденімпаздықты қалыптастыруда және ақыл- ой мен жаңа эмпирикалық практикалық білім игеруде жетекші роль атқарады. Бұл жұмыстар оқытудың өзіндік формаларын ұсынады: іскерлік ойыны, конференция, мәжіліс, пікірталас, т. б.

3. Білік және дағдыны қалыптастыруға арналған өзіндік жұмыстарға - жалпы оқу және кәсіби білік, дағды қалыптастыратын жұмыстар жатады. Тапсырмаларды бірте-бірте күрделендіре отырып, жұмысты өздігінен орындау дәрежесіне жеткізіледі.

4. Шығармашылық бағыттағы өзіндік жұмыстардың мақсаты -оқу материалы негізінде шығармашылыққа ұмтылу, соның нәтижесінде жаңалық ашу, жаңаны игеру. Жұмыстың бұл түрі мәселенің ұзақ зерттелуін талап етеді. Сондықтан сабақтан тыс уақыттарда зерттеуді өткізу әдістемесі, материал жинау әдістері, осы материалдарды іріктеу, қорытынды шығару, талдау т. б. қажет болады. Әсіресе, бұл жұмыстарды курстық, дипломдық жұмыстармен дидактикалық байланысын қамтамасыз ету маңызды болып табылады. Жұмыстың қорытындысына байланысты сабақта, конференция т. б. хабарламалар, баяндамалар жасалынады.

5. Алған білімдерін бекітуге және жүйелеуге арналған өзіндік жұмыстар жоғарыда көрсетілген өзіндік жұмыстар түрлерін орындау үрдісінде жүзеге асады. Мысалы, жаңа эмпирикалық және практикалық білім алу үрдісінде теориялық білім бекітіліп, жүйеленіп отырады. Сондай-ақ, білік пен дағды қалыптастыруға арналған өзіндік жұмыстар да осы міндеттердің орындалуына септігін тигізеді. Бірақ бұл жұмыстар сапалы білім алуда үлкен маңызы болғанымен, білімді жүйелеу мен бекітудің барлық міндеттерін шеше алмайды [2].

Студенттердің танымдық іс-әрекетін дамыту, олардың жоспарлау және ұйымдастыру біліктерін қалыптастыруда **ғылыми-зерттеу жұмыстарының** маңызы өте зор.

Зерттеу жұмыстары оқу-үрдісімен қатар жүре отырып, алғашында әдет түрінде дамытып, содан кейін қалыптасып дамып, танымдық қажетсінуі түріне айнала отырып, студенттің танымдық біліктерінің дамуына негіз болады,

әсіресе, бұл жұмыстарда әр студенттің жеке мүмкіндіктері мен қасиеттері айқындалады.

Студенттердің зерттеу жұмыстары қарапайым бақылаудан басталып, экс-перимент жүзінде дәлелдеуге ұласады. Ал ғылыми бақылау кезінде студент фактілерді іріктеп қана қоймай, оның сапалық жағын іздеп, бақылау мақсатына сәйкестерін тандап алады. Ғылыми бақылау қоршаған әлемнің енжар бейнесі емес, керісінше, мақсатқа бағытталған, ұйымдасқан процесс, бақылау нәтижесінде қоршаған орта мен құбылыстар туралы дәл және объективті ақпарат беріледі. Ал эксперимент — танымдық іс-әрекеттегі бақылау және басқару жағдайында құбылыстың зерттелеуін қамтамасыз етеді.

Студенттердің зерттеу жұмыстары тек оқу-танымдық әрекет қана емес, болашақ мамандарды даярлаудың қажетті шарттарының бірі деп түсінуге болады. Студенттің пәнде оқылатын материалдарды меңгеруге арналған типтік есептеулер деп аталатын арнайы құрылған есептерді орындау, сонымен қатар рефераттар жазуды студенттердің зерттеу жұмысына жатқызуға болады. Сабақтан тыс оқу залдарында, компьютерлік кластарда, үйде орындайтын танымдық тапсырмалары оқулықтар мен құралдарды, лекция конспектілерін, сонымен қатар ғылыми монографияларды және мерзімдік басылым пайдаланса, онда ол дербес таңдау жасағаны.

Мұндай студенттер ізденімпаздығымен ерекшеленіп, зерттеу жұмысына икемділік көрсетеді. Ал, егер ол танымдық іс-әрекетті нұсқау және оның дұрыстығын бақылайтын ережелер арқылы жүзеге асыратын болса, онда ол дербестік емес, оның белсенділігі ретінде қарастыруға болады.

Курстық және дипломдық жұмыстарды орындау мынадай біліктердің қалыптасуына септігін тигізеді:

- 1) Өзінің теория білімін практикамен ұштастыра білу;
- 2) Өз іс-әрекетіне сындық баға беру, нәтижесіне жетуге ұмтылу;
- 3) Жұмысқа алдыңғы қатарлы идеяларды, тәжірибені енгізе білу;
- 4) Көкейкесті мәселені табу;
- 5) Әдебиеттермен жұмыс істей білу;
- 6) Талдау және жалпылау, әдістерді таңдау;
- 7) Жұмысты жоспарлау және нәтижесін болжау;
- 8) Зерттеу кезеңдерін айқындау;
- 9) Зерттеу әдістемесін табу;
- 10) Жұмысты оңтайлы ұйымдастыру;
- 11) Тұжырым жасау, рефлексия.
- 12) Қорытындылау және перспективалық бағыттарын айқындау [3].

Сонымен, студенттердің өзіндік жұмыстары — оларды даярлаудың аса маңызды жолдарының бірі, болашақ маманның жеке тұлғасын жан-жақты жетілдіріп танымдық, біліктерін қалыптастырудың міндетті шарты және құралы болып табылды деп тұжырым жасауға болады.

Зерттеу нәтижесінде мынадай танымдық іздену сипатындағы тапсырмалар түрі анықталды:

— құрылымдық сызба жасау;

— оқу тапсырмаларын бағдарламалауда алгоритмдерді қолдану және жасау;
— оқу-тәрбиелік тест құрастыру;
— педагогикалық тапсырмаларды құру;
— шығармашылық сипаттағы оқу-тәрбиелік шараларды жасау;

Әдебиеттер:

1. Педагогика. Дәріс курсы — Алматы. «Нұрлы әлем», 2008—368 бет.
2. Ахметова А. Бастауыш сыныптардағы өзіндік жұмыстардың маңызы // Бастауыш мектеп, 2013, № 3, 4б.
3. Баширова Ж.Р. Педагогикалық технологиялар арқылы оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттыру. — Алматы, 2003—129б.

— кітаптар мен мақалаларға пікір жазу;
— реферат, баяндама жазу.

Мұндай тапсырмалар мен міндеттерді орындау барысында студенттердің жоспарлау және ұйымдастыру біліктері қалыптасады.

Перспективы и возможности внедрения дуальной системы обучения в процесс подготовки будущих актеров драматических театров

Бимагамбетова Рая Жайылхановна, заведующая отделением искусства
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

В современных условиях качество образования оценивается способностью выпускников получать не только теоретические знания, но и быть готовыми применить полученные знания в условиях конкретного учреждения. Именно эти требования ставятся во главу дуального обучения, т. к. на сегодняшний день дуальная система обучения — одна из самых эффективных форм подготовки профессиональных кадров в мире. Не зря важность такого вида образования подчеркнул Президент РК Н.А. Назарбаев в своей программной статье [1]. Ее особенность заключается в том, что обучение проводится большей частью не в учебном заведении, а на предприятии. Дуальная система обучения успешно используется в таких странах, как Германия, Австрия, Дания, Нидерланды, Швейцария.

Исследование вопроса показало, что дуальная модель — это объединение интересов бизнеса, будущего специалиста и государства. Данная система предполагает, что 70–80% времени учащийся обучается непосредственно на производстве, и только 20–30% — в колледже. Дуальная система отвечает интересам всех участвующих в ней сторон — предприятий, работников, государства: для предприятия — это возможность подготовить для себя кадры, экономия на расходах по поиску и подбору работников, их переучиванию и адаптации; для молодых людей дуальное обучение — отличный шанс рано приобрести самостоятельность и легче адаптироваться к взрослой жизни, т. к. после его окончания они получают ту работу, к которой хорошо подготовлены.

Практическая подготовка будущих актеров драматических театров в Кызылординском гуманитарном колледже им. М. Маметовой осуществляется путем включения в учебный процесс комплекса взаимосвязанных видов про-

фессиональной практики: учебной, технологической и производственной.

Эффективным средством интеграции учебного процесса с производством является социальное партнерство. Проанализировав потребности рынка труда, руководство колледжа определило состав стратегических социальных партнеров, которые представлены в качестве базовых по специальности 0409000 — «Актерское искусство», где организуется и проводится профессиональная практика.

В соответствии с новыми требованиями о дуальном обучении и, согласно рекомендации управления образования Кызылординской области, с 2012–2013 учебного года, при подготовке актеров драматического театра, колледж перешел на трехсторонние договорные отношения между колледжем, работодателем и обучающимся.

В связи с этим, в сентябре 2012 года Кызылординским гуманитарным колледжем им. М. Маметовой и:

— колледжем Казахской Национальной Академией Искусств им. Т.К. Жургенова;

— Казахским Академическим Театром для детей и юношества им. Г. Мусрепова;

— Кызылординским областным казахским драматическим театром им. Н. Бекежанова; был подписан меморандум о взаимопонимании и сотрудничестве, действие которого было пролонгировано в сентябре 2015 еще на три года. Благодаря подобному сотрудничеству актеры выше-названных театров принимают самое активное участие в подготовке будущих специалистов театрального искусства.

Вместе с тем, ведущие специалисты сцены преподают специальные дисциплины в нашем колледже:

— по предмету актерское мастерство — Заслуженный деятель РК, кавалер ордена Курмет, главный режиссер

Кызылординского областного казахского драматического театра им. Н. Бекежанова — Хусейн Амир-Темир;

— по предмету сценический язык — Заслуженный деятель РК — Умугульсум Бегимова, а также Заслуженный деятель культуры РК — Залипа Тулепова;

— по предмету театр и история драматургии — артист театра — Ж. Досаев;

— по предмету сценическое движение — артист театра — У. Баймаханов.

Необходимо отметить, что наиболее одаренные обучающиеся студенты колледжа — будущие актеры имеют возможность участвовать в подготовке и проведении спектаклей театров, что позволяет на практике лучше закрепить полученные теоретические знания, а также решить вопросы дальнейшего трудоустройства.

В целях дальнейшего развития социального партнерства по вопросам совершенствования подготовки специалистов в области искусства, в частности актеров драматического театра, колледж заключил двухсторонние договоры о сотрудничестве с учреждениями образования и культуры области. Также заинтересованы в сотрудничестве с колледжем, ходатайствуя о направлении обучающихся для прохождения практики и дальнейшего их трудоустройства, районы Кызылординской области.

Трудоустройство выпускников колледжа квалификации 0409013 — «Артист драматического театра» осуществляется согласно госзаказов и на основании заявок от учреждений и организаций. Так, из 100% выпускников 80% были трудоустроены по специальности, в том числе 40% по госзаказу — в Кызылординский областной казахский драматический театр им. Н. Бекежанова. 20% выпускников поступили в ведущие вузы республики, которые готовят высококлассных специалистов сцены.

Исходя из вышесказанного, к основным преимуществам дуального обучения можно отнести:

— во-первых, обеспечивается высокий процент трудоустройства выпускников, так как они полностью отвечают требованиям работодателя. Обучение максимально приближено к запросам современного искусства;

— во-вторых, достигается высокая мотивация получения знаний, формируется психология будущего специалиста.

Опыт использования дуальной системы обучения показал следующие преимущества этой системы по сравнению с традиционной:

— дуальная система подготовки специалистов устраняет разрыв между теорией и практикой;

— дуальная система обучения будущих актеров драматического театра создает высокую мотивацию получения знаний и приобретения навыков в работе, т. к. качество их знаний напрямую связано с выполнением театральных обязанностей;

— заинтересованностью руководителей учреждений искусств в практическом обучении своего будущего артиста;

— учебное заведение, работающее в тесном контакте с Предприятием, учитывает требования, предъявляемые к будущим специалистам в ходе обучения и т. д.

Высокая надежность дуальной системы обучения объясняется тем, что она отвечает интересам всех участвующих сторон — предприятий, работников, государства:

— для предприятия дуальное образование — это возможность подготовить для себя кадры точно «под заказ», обеспечив их максимальное соответствие всем своим требованиям, экономя на расходах на поиске и подборе специалистов, их переучивании и адаптации. К тому же есть возможность отобрать самых лучших студентов творческой специальности;

— для молодых людей дуальное обучение — отличный шанс рано приобрести самостоятельность и легче адаптироваться к взрослой жизни;

— в безусловном выигрыше остается и государство, которое эффективно решает задачу подготовки квалифицированных кадров.

Таким образом можно сделать вывод о том, что Кызылординский гуманитарный колледж заинтересован в эффективности и плодотворности сотрудничества с социальными партнерами, т. к. главная цель организации системы социального партнерства — формирование профессионально-компетентной, социально-адаптированной личности конкурентоспособного специалиста. Именно правильно построенная система социального партнерства в процессе подготовки специалистов творческого направления открывает дополнительные возможности доступа к информации о рынке труда, к реализации новых совместных проектов, к расширению предложений о трудоустройстве выпускников, к учету требований работодателей по содержанию подготовки специалистов — будущих актеров, а, следовательно, открываются более широкие возможности для профессиональной подготовки актеров драматических театров.

Литература:

1. Н. А. Назарбаев «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» Указ Президента Республики Казахстан от 18 декабря 2012 года № 449.

М. Маметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжіндегі дуалдық оқытуды енгізу эксперименттері мен нәтижелері

Досмаханова Әлия Амангелдіқызы, М. Маметова атындағы гуманитарлық колледж директорының, оқу-өндірістік ісі жөніндегі орынбасары;

Оразымбетова Жадыра Орманқызы, М. Маметова атындағы гуманитарлық колледжнің әдіскері

Қазіргі нарықтық экономикалық қоғам жағдайы кәсіптік білім беруде оқыту мақсаттарын тек жалаң білім берумен ғана шектемей, бүгінгі білім алушыларды — ертеңгі кәсіби мамандарды өндіріске қажетті арнайы және кәсіби құзыреттермен қаруландырудың маңыздылығын алға тартып отыр.

Бұл қоғамдық-экономикалық аса маңызды мәселені шешудің ең тиімді жолы — кәсіптік білім беретін оқу орны мен жұмыс берушілердің арасындағы кәсіби сапалы маман даярлауға бағытталған әлеуметтік әріптестік.

Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев «Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға ортақ еңбек қоғамына қарай 20 қадам» атты мақаласында әлеуметтік жаңғыртудың негізгі қағидаттарының бірі ретінде «әріптестік қатысу» қағидатын атап өтіп, Қазақстан Республикасында білім беру жүйесін жаңғыртуға байланысты бұдан былайғы қадамдарды саралай келе, кәсіби білім берудің дуалдық жүйесінің маңыздылығын атап көрсеткен.

Дуалдық оқыту — маман даярлауда бизнестің, білім алушының және мемлекеттің мүдделерін біріктіруге бағытталған кәсіптік білім берудің әлемдегі тиімді түрі.

М. Маметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі дуалдық оқыту элементтерін оқу-тәрбие процесіне енгізуді республикада алғашқылардың бірі болып бастады. Дуалдық оқыту элементтерін енгізудің алғашқы тәжірибесі 0101000 — «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығы бойынша басталды. 2009—2010 оқу жылынан бастап Облыстық білім басқармасымен келісім негізінде, дуалдық оқытуды оқу-тәрбие процесіне енгізуге байланысты эксперименттік жұмыстарды жүргізу қолға алынды. Негізгі мақсат кәсіби-функционалдық құзыреттілік деңгейі жоғары, еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, сұранысқа ие, кәсіби потенциалы мығым маман даярлау болды. Эксперименттің бірінші кезеңінде (2009—2010 оқу жылында) дуалдық жүйе бойынша оқытуды жүзеге асырудың халықаралық, отандық тәжірибесін зерттеу, мөлшерлік құжаттарды, оқу-дидактикалық базаны дайындау және ұйымдастырушылық-әдістемелік жұмыстар жүргізілді. Эксперимент жұмыстарына «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығының білім алушыларымен қатар «Орыс тілі», «Шетел тілі», «Музыкалық білім беру», «Бейнелеу өнері және сызу», «Технология» мамандықтарының оқушылары да қатыстырылды. 2012—2013 оқу жылынан бастап экспериментке «Театр-сәндік өнері» мен «Актер өнері» мамандықтарының студенттері де қатыстырылды. Аталған мамандықтар білім алушы-

ларын дуалдық оқыту экспериментіне қатыстырудағы мақсат, біріншіден, мамандықтар интеграциясы арқылы балабақшадағы білім беру мазмұнын заман талабына сай байыту болса, екіншіден, аталған мамандық білім алушыларының кәсіби құзыреттілігін жан-жақты қолданбалы-практикалық бағытта жетілдіру болды. Мемлекеттік білім беру стандарттары негізінде жасалған жұмыс оқу жоспарына аталған мамандықтардағы әдістеме пәндерінің практикалық мазмұнын интеграциялауға байланысты 20% көлемінде өзгерістер енгізілді. Енгізілген өзгерістерге сәйкес практикалық оқытудың кіріктірілген жұмыс оқу бағдарламасы жасалды. Колледжде құрылып, жабдықталған «Шеберлік» орталығында аталған мамандықтардағы әдістеме пәндерінің практикалық сабақтарының бір бөлігі кіріктірілген жұмыс оқу бағдарламасына сәйкес өткізіледі. Мысалы, «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығы білім алушылары бағдарлама мазмұнына сәйкес балабақшадағы оқу іс-әрекетін ұйымдастыру үшін ертегіні анықтап, ертегі мазмұнының сценарийлік желісін дайындаса, «Орыс тілі» мамандығының білім алушылары сценарий желісін орыс тіліне, «Шетел тілі» білім алушылары ағылшын тіліне аударып, үш тілдегі ертегі сценарийін таспаға түсіреді. «Бейнелеу өнері және сызу» мамандығының студенттері ертегі кейіпкерлері мен ертегі желісі бойынша суреттер салады, мүсіндер жасайды. Ал «Технология» мамандығының студенттері ертегі кейіпкерлеріне сахналық киімдер тігіп, қуыршақ театры үшін қол қуыршақтарын жасаса, «Театр-сәндік өнері» мамандығы білім алушылары ертегінің сахналық қойылымы үшін безендірулер жасайды, «Музыкалық білім беру» мамандығының студенттері сахналық қойылымның мазмұнына сәйкес оның музыкасын тандап, таспаға түсіріп, дайындайды. Осылайша бірнеше мамандықтың кіріктірілген практикалық жұмыстарының нәтижесінде әрі балабақшадағы оқу іс-әрекетін ұйымдастыру үшін қажетті материалдық-дидактикалық база жасқалады, әрі мамандықтар білім алушыларының өз біліктіліктеріне сәйкес кәсіби-функционалдық, қолданбалы-практикалық құзыреттілігі артады. Дайын өнімді машықтанушылар тәжірибе жинақтау жұмыстарында пайдаланады.

Жүргізілген кіріктірілген эксперименттік жұмыстардың құндылығы оның кәсіби білімді игерушілер үшін де, оқу орнының оқытушылары үшін де, балабақша тәрбиешілері үшін де, тәрбиеленушілер үшін де тиімділігінде болып отыр.

Кіріктірілген эксперименттік жұмыстардың нәтижесінде оқу-дидактикалық база балаларға арналған музыкалық шығармалар жазылған 100-ге тарта тасымалдау дискілерімен, 20 шақты ертегілік қойылымдар сериясымен, 20 шақты балабақшаға арналған сауықтар мен кештердің сценарийлер топтамасымен, 30-дан аса графикалық диктант тапсырмаларымен, ермексаздан және жапсырмалау арқылы жасалған түрлі декорациялық бұйымдармен, шыны бетіне және қағазға майлы бояумен салынған сюжетті суреттермен, әдістемелік құралдармен толықтырылды. Балабақша тәрбиешілері мен тәрбиеленушілері осы дидактикалық базаны толық пайдалануға мүмкіндік алды.

Жұмыс оқу жоспары мен жұмыс оқу бағдарламалары дуалдық білім беру бойынша келісімшартқа отырған «Шұғыла» және «Нұр-Шұғыла» балабақшаларының әдіскерлерінің қатысуымен дайындалды. Жұмыс оқу жоспары бойынша арнайы пәндер әдістемелері пәндерінің — Тіл дамыту әдістемесі, Қарапайым математикалық ұғымдарды қалыптастыру әдістемесі, Балаларды табиғатпен таныстыру әдістемесі, Дене тәрбиесін оқыту әдістемесі, Технологияны оқыту әдістемесі, Бейнелеу өнерін оқыту әдістемесі, Музыканы оқыту әдістемесі — пәндерінің практикалық сабақтарының бір бөлігін аталған балабақшалардың әдіскерлері мен тәрбиешілері жүргізіп, білім алушылар қажетті білік-дағдыларды тікелей жұмыс орнындағы практикалық іс-әрекет барысында меңгеруге мүмкіндік алды.

Практикалық сабақтар мен оқу практикаларының бір бөлігінің өндіріс орнында өткізілуі, кәсіби әріптестермен бірлескен жобалар нәтижесінде білім алушылардың өндірістік тәжірибе жинақтау кезіндегі адаптациядан өтуі, өндірістік тәжірибенің алғашқы жылынан бастап-ақ өздерін кәсіби маман ретінде сезінуі, мамандықтың қырсырын түсінуі сияқты маңызды мәселелердің шешімін табуға қол жеткіздік.

Дуальді оқыту экспериментінің нәтижесінде аталған мамандық бітірушілерінің кәсіби сапалық көрсеткіштері, тәуелсіз білім бақылау нәтижелері, жұмысқа орналасуы жыл сайын жоғарылап келеді:

— 2011–2012 оқу жылында бітіруші 21 түлектің барлығы тәуелсіз білім бақылаудан өтіп, 87,5% -ы жұмысқа орналасты, қалғаны жоғары оқу орнына түсті;

— 2013–2014 оқу жылында 57 бітіруші 100%-дық білім бақылау сапасын көрсетіп, 71,6% — ы жұмысқа орналасты, қалғаны жоғары оқу орындарына түсті.

Колледжде даярланушы «Актер өнері» мамандығының «Драма театры артисі» біліктілігі бойынша алғашқы топ 2011–2012 оқу жылында, екінші топ 2013–2014 оқу жылында қабылданды.

Облыстық мәдениет басқармасының және Н. Бекежанов атындағы облыстық музыкалық драма театрының сұранысы бойынша 2012–2013 оқу жылында ашылған жаңа мамандықтың бірі — «Театр-сәндік өнері» мамандығы (біліктілігі — «Суретші-безендіруші»).

Аталған екі мамандық білім алушыларының кәсіби құзыреттілігін өндіріс талаптарына сәйкестендіру мақсатында қаладағы Н. Бекежанов атындағы облыстық музыкалық драма театрымен, Алматы қаласындағы Т. Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер Академиясымен және колледжімен кәсіби-әлеуметтік келісімшарт жасалып, арнайы пәндер Н. Бекежанов атындағы драма театрында өткізілсе, Т. Жүргенов атындағы Өнер Академиясында сахна шеберлерінің мастер-класстары мен тренингтері жүргізіліп тұрады. Білім алушыларға ҚР Еңбек сіңірген қайраткері, Құрмет орденінің иегері, театрдың бас режиссері Хүсейін Әмір-Темір, ҚР Еңбек сіңірген қайраткері Үмүгүлсім Бегімова, ҚР Мәдениет қайраткері Залипа Төлепова, театр артистері Ұғым Баймаханов, Жорабек Досаевтар, Алматы қаласындағы Т. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер академиясының оқытушылары — Неміс театрының режиссері, актер Қ. Адылов және басқа да елімізге танымал кино және театр актерлері, белгілі профессорлар мен өнер майталмандары дәріс береді.

Мысалы, былтырғы 2014–2015 оқу жылында Өнер Академиясымен жасалған келісімшарт бойынша 19–24 қаңтар аралығында «Актер өнері» мамандығы білім алушылары үшін «Актер шеберлігі», «Сахна тілі», «Би» бойынша, «Театр-сәндік өнері» мамандығы білім алушылары үшін «Кескіндеме», «Үйлестіру», «Театрлану технологиясы» бойынша шеберлік сыныптары мен тренингтерді Алматы қаласындағы Т. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер Академиясында өткізу жоспарланып, жақсы нәтижелерге қол жеткіздік.

Дуалдық оқыту нәтижесінде «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту», «Бейнелеу өнері және сызу», «Технология», «Музыкалық білім беру», «Театр-сәндік өнері» мамандықтарының оқытушылары мен білім алушылары елеулі табыстар мен шығармашылық жетістіктерге жетіп отыр.

Дуалдық оқыту экспериментіне қосылған «Бейнелеу өнері және сызу» мамандығы бойынша білім алушылардың кіріктірілген шығармашылық жұмыстарына колледждің білікті мамандары жетекшілік жасайды. Атап айтар болсақ, кескіндеме өнерінің майлы бояу техникасы бойынша Қазақстан Суретшілер одағының мүшесі Қ. Ембергенов, қолөнері бұйымдарын жасау технологиясы бойынша колледждің кескіндеме пәнінің жоғары санатты оқытушысы К. Бабасова мен қолөнері пәнінің жоғары санатты оқытушысы И. Шамшатова, композициялық жұмыстар бойынша оқытушылар Т. Мырзамбетов, Н. Қалымбетов, мүсін өнері бойынша оқытушы Д. Жүсіпбаев жетекшілік етеді.

Колледждің түлегі «Театр — сәндік өнері» мамандығының оқытушысы, жақында ғана Қазақстан Суретшілер одағына мүше болып қабылданған суретші-декоратор Қалымбетов Нүркеннің шығармашылық жұмыстарының негізгі тақырыбы — тарихи жанрдағы және майлы бояу техникасымен жазылған жұмыстар. «Суретші — безендіруші» біліктілігі бойынша даярланатын «Театр — сәндік өнері» мамандығының білім алушылары сахналық образ, спектакльдің көркемдік шешімін жасауды, көлемдік кеңістікті ойлауды, бута-

форлық жұмыстарды, материалға фактуралық имитация жасауды меңгереді. Колледжде алған білімдерін өндірісте, яғни мұражайда, театрда, суретшілер шеберханаларында жалғастырады. Н. Бекежанов атындағы облыстық музыкалық драма театрының суретші-декораторларымен бірлесе театрлық қойылымдардың композициясын құрып, декорациясын дайындауды үйренеді.

«Бейнелеу өнері және сызу» мамандығы оқушыларына сәндік қолданбалы өнер сабақтарында кесте, го-белен, бисермен жұмыстар, жүн шикізатын өңдеу арқылы бұйымдар жасау, құрақ құрау, батик өнерінен жұмыстар орындауға қолөнер пәнінің оқытушысы И. Шамшатова басшылық жасайды. Мектеп бағдарламасында қол өнерге көп сағат берілмеген, бірақ оқушылар бұл өнерді сабақтан тыс факультатив сабақтарда енгізуге машықтанады. Сәндік-қолданбалы өнер бойынша дайындалған шығармаларымен оқушылар түрлі байқау, көрмелерге қатысып, шығармашылық табыстар мен жетістіктерге жетіп жүр. Оқушылар Халықаралық Шабыт шығармашыл жастар фестиваліне жылда қатысып тұрады. Жұмыстары шеберлер қолдауымен марапаттарға да ие болды. Оқытушы И. Шамшатова да өз шығармашылығын үнемі жаңа инновациялық технологиялармен толықтырып, шығармашылық байқауларға, көрмелерге қатысып отырады. 2014 жылдың қазан айында өткен Республикалық II қолөнершілер байқауында «Ақмоншақ» номинациясы бойынша III орынды иеленді және «Жылдың үздік ұстазы» номинациясына ие болды.

«Бейнелеу өнері және сызу» мамандығының аға оқытушысы Қ. Бабасова сәндік-қолданбалы өнердің қырсырын оқушыға үйірме жұмыстарында да меңгертеді. Ата-бабамыздан сақталып келген құрақ құрау өнерін жаңа заман талабына сай орындауға өз шәкірттерін машықтандырады. Құрақтан түрлі киімдер, тұрмысқа қажетті көрпе, жастық бұйымдарын кестелеу өнерін кіріктіре үйретеді. Оқытушы тек оқушыларға үйретумен шектелмей, өз шеберлігін шыңдау мақсатында түрлі байқауларға шәкірттерімен қатысып тұрады. Нәтижесінде Республикалық II қолөнершілер байқауында «Салтанат» номинациясы бойынша I орынды иеленді.

Мамандық білім алушыларының соңғы үш жылдағы кәсіби-шығармашылық жетістіктерін санамалап айтар болсақ, олар:

— «Студент көктемі — 2011» облыстық өнер фестивалінің «Жас суретшілер» байқауының II орын иегері — 3 курс студенті Миранбеков Нұртілек (2011 ж.);

— «Дети рисуют мир. Центральная Азия» Халықаралық байқауының дипломанты — I курс студенті Максұт Жұлдызай (2012 ж.);

— «Земля — наш общий дом» тақырыбындағы республикалық сурет байқауының 4 дәрежелі Дипломы иегері — I курс студенті Ахмет Арайлым (2013 ж.);

— «Тәуелсіздік — теңдігім» атты облыстық солақай суретшілер байқауының I орын иегері — 4 курс студенті Миранбеков Нұртілек (2013 ж.);

— «Тәуелсіздік — теңдігім» атты облыстық солақай суретшілер байқауының дипломанты — 4 курс студенті Әбілдаева Салиха (2013 ж.);

— Халықаралық Шабыт фестивалінің дипломанты — Жалғасбаева Шапағат (2011 ж.);

— «Жас Art» I Халықаралық колледж студенттерінің театр фестиваліне 0409000 «Актер өнері» мамандығының 3-курс студенттері Айдарханова Гүлмира, Шегебаев Аманжан, Сәбитова Малика, Серікбай Қуаныш, Сәбитов Думан қатысып «Этюд» номинациясы бойынша III орын, «Әнші актер» номинациясы бойынша Мырзабаева Күнімкүл III орынға ие болды (2016 ж).

Дуалдық оқыту бойынша эксперименттік жұмыстардың қорытындысы қазіргі уақытта оң нәтижелерді көрсетіп отыр. Колледжде даярланып жатқан білім алушылардың — болашақ мамандардың кәсіби-әдістемелік, функционалдық құзыреттіліктерінің деңгейі жоғарылап, кәсіби бағдарлары күшейді, кәсіби белсенділіктері дамып, кәсіби потенциалы нығайды. Колледж білім алушылары нақты жұмыс дағдыларына төселуге, ұжымда жұмыс жасау білігіне ие болуға, әлеуметтік құзыреттілігінің қалыптасуына, таңдаған мамандығының қырсырын тікелей жұмыс орнында танып, психологиялық және кәсіби бейімделуден өтуге мүмкіндік алды. Практикалық іс-әрекет түрлерінің тікелей өндірісте және өндіріс маманының жетекшілігімен жүргізілуі болашақ маманның кәсіби дұрыс қалыптасуына оң ықпалын тигізіп отыр. Кәсіби-әлеуметтік серіктестік жұмыстарының дұрыс жолға қойылуының нәтижесінде бітіруші түлектеріміздің жұмысқа орналасу мәселесі де оң шешімін тауып отыр. 2011—2012, 2012—2013, 2013—2014 оқу жылдарында «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығын бітіруші түлектердің барлығы — 100% дерлік жұмысқа орналасты.

2013—2014 оқу жылынан бастап «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту» мамандығы бойынша бір топ Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің бұйрығымен және Қызылорда облысы білім басқармасының 23.09.2014ж. № 146 НҚ бұйрығымен Облыстағы техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында дуалды оқыту бойынша эксперименттік оқытуды енгізу» туралы бұйрығына сәйкес жоспарға енгізілді.

Колледж ұжымы үшін 2010 жылы басталған колледжішілік эксперимент кезінде жүргізілген жұмыстардың нәтижелері мен талдау қорытындылары республикалық деңгейдегі экспериментті толыққанды жүргізу үшін жақсы дайындық болды.

Жаңа көзқарас, жаңа серпіліс — білім берудің жаңа сапасы

Ермекбайқызы Зарина, математика, физика пәндерінің оқытушысы;

Жумагулов Кайрат Конакбаевич, математика пәнінің оқытушысы

М. Маметова атындағы гуманитарлық колледжі

Студенттің ой өрісін дамыту, пәнге деген қызығушылығын ояту басты проблеманың бірі. Күнделікті сабақтағы бір сарындылық студенттің ынтасын, қызығушылығын жоғалтатыны айдан анық. Л. Н. Толстой «Ұлы мүмкіндіктердің баршасы — балалардың бойында» деп айтқандай дұрыс ұйымдастырылған сабақ студенттің бойындағы жақсы дәрежеде қасиеттерді қалыптастыруға, пәнге деген қызығушылығының артуына, адамдармен қарым-қатынас жасай білуге тәрбиелейді, зейінін арта түседі және есте сақтау қабілетін дамытады.

Сапалы оқытудың маңызды факторы мұғалімнің оқушының тақырып мәнін өз бетімен меңгеруін түсінуі мен бағалай алуы болып табылады] деп студентке арналған нұсқаулықта жазылғандай сапалы ұйымдастырылған сабақ өз нәтижесін береді. Ол мынадай мақсаттарды көздейді:

— Студенттердің белсенділігін, қызығушылығын арттырады;

— Топтағы көшбасшыны анықтайды;

— Білім идеясының алмасады;

— Топтағы белсенділігі төмен студенттердің топтық жұмыста іс-әрекетін байқауға болады;

— Өз пікірлерін жеткізе алады және айтылған пікір топта тыңдалады;

— Студенттер бір-бірімен ақылдасады, бір-бірінің пікірімен санаса біледі;

— Топта өзара сұрақтарға жауап іздейді, зерттеушілік әңгіме жүреді, әлеуметтік орта құралады. Жалпы айтқанда студенттің білім аясы кеңейеді.

Дәстүрлі сабақта жаңа тақырып болсын немесе кез келген мәселені талқылау оқытушының басқаруы арқылы жүргізілетін яғни студенттің қате пікірін ортасынан бөлу, тақтаға шығарып сұрақ жаудыру сынды іс-әрекеттер орын алады. Ал топтық жұмыстарда, жоспарлаған жаңа әдістерде студенттер жаңаны үйреніп білім алады, оқу-түсіну жеңіл болады, қарым-қатынастық, тілдік дағдылар қалыптасады. Өмірде ең керекті білік пен дағды қоғамда қарым — қатынас құра білу, басқа адамдармен тіл табысу екендігін ескерсек, әр сабақта студент оқытудың басқа да қатысушыларымен араласып қарым — қатынас процесінің белсенді мүшесіне айналады, әрі ұжымда, қоғамда, әлеуметте қалайша өзара байланыс құру мәселесі төңірегінде ойланады.

Осылай ұйымдастырылған сабақ барысында:

— Студенттер берілген тақырып бойынша өз ойларын білдіреді, сындарлы сөйлейді, өз білімін басқа құрбыларына жеткізе алады;

Басқалардың идеяларын құрметтейді, ой пікірлерін тыңдайды, ой елегінен өткізеді, ойын жинақтайды;

— Қажеттілігіне қарай бағалы пікірлер ұсынады, күрделі проблемаларда талдай алады сынды әрекеттер жасайды.

Әрбір жаңа әдіс — тәсілдермен құрылған сабақта оқытушы талантты және дарынды оқушылармен жұмысты жоспарлауды үйренеді (тапсырмалар деңгейін анықтай білу) және дарынды оқушыларды дамытудың инклюзивті тәсілдерді пайдалануды біледі. Осы студенттерді оқытуда олардан мынадай нәтиже күтуге болады:

— физикалық ойлау деңгейін арттыра түседі,

— теориялық білімдері тереңдейді,

— практикалық дағдысы дамиды,

— шығармашылық қабілеттері шыңдалады.

Сабақ барысында студенттің таланты мен қабілетін ашып, оларды оқыту, дамыту өте маңызды. Дарынды және талантты студенттерге қатысты сабақты жоспарлау жауапкершілікті талап ететін едәуір күрделі мәселе. Ол үшін оқытушыда дарынды бақылаушы болуы қажет. Талантты және дарынды тұлғаларды оқытуды дамыту үшін топтық жұмыстарда ашылмаған сыры көп, талантты және дарынды студенттерді анықтау оңайға түсе қоймасы анық. Дарынды студенттерді бір сабақ барысында анықтау мүмкін емес, бірақ белгілі бір бойындағы қасиетін байқауға болады.

Фриман (1998) ұсынған ең үздік оқушыларды анықтайтын өлшемдері: есте сақтау және білім, өз білімін жетілдіру, ойлау қабілеттерінің жылдамдығы, мәселені шешу, икемділік, күрделікке деген сүйіспеншілік, шоғырлану, ерте символдық белсенділік көруге болатындығын айтқан [САН 68 бет]. Бірақ бұл өлшемдер нақты дарынды, талантты студентті анықтауда өзгермейтін өлшем деуге болмайды. Студент сабақта физикалық білімі терең болмасада, оны басқа қырынан тануға болатынын «Рольдік ойындар» топтық әдісте байқауға болады. Студенттер әр бір берілген тапсырманы ой елегінен өткізіп, сол іс шараның қойылымын көрсетеді. Көрініс барысында студенттерден актерлік шеберлік, сахналық қойылымдарға қабілеттерінің барын, көркем шебер сөйлеу, тіл әдебиетке жақын екенін көріністе байқауға болады.

Әрбір оқытушы топтағы студенттердің арасында дарынды, талантты жалпы осы қабілеттерінің одан әрі дамыту мақсатында төмендегі жұмыс түрлерін қолдануға болады:

— Дарынды оқушыларды қабілеттеріне қарай топтау;

— Үйге жеке тапсырмалар беру;

— Қабілеттілігі әртүрлі талантты және дарынды оқушылар үшін топта бірлескен тапсырма жоспарлау;

— Ғылыми жобаларға, олимпиадаларға қатыстыру.

Қазіргі білім беру жүйесінің ерекшелігі оның негізгі құралы — күзінеттілік, функционалдық жаңашылдық қалыптастыру яғни білім алушының қандай да бір іс-әрекетке деген күзінеттілігін, функционалды жаңашылдығын дамыту, оқуда алған білімін өмірлік жолында қолдана алу сынды іс-әрекеттерін арттыру, қалыптастыру. Қазіргі 5 балдық бағалау жүйесі уақытында ол студенттің білім деңгейін көтеруге құрылған болатын, әрине оны жоққа шығаруға болмайды, бірақ қазіргі таңда студенттің білімділігі мен бірге, студенттің күзінеттілігін, функционалды сауаттылығын, оның жеке тұлғалық қасиеттерін арттыру, айналамен дұрыс қарым-қатынасу, өзін-өзі дамыту, реттеу өзіндік білімін көтеру сияқты мақсаттар қойылған. Әрбір сабақ соңында тек баланың сабақты қалай меңгергені туралы және сабаққа белсене қатысып отырғанын саралап, бірақ «5-тік», «4» — тік, «3» — тік бағалауын қоюға қалыптасқан.

Дәстүрлі сабақта бағалау студенттің нақты қай деңгейде екенін анықтап бергенімен, баланың ашылуына, нәтижеге жетуіне мүмкіндік бермейді. Назар аударсақ оқытушы әрдайым сабақта жеке бағалаушы бола бермейді. Дәстүрлі сабақта бір есеп шығарған студентке, бір ғана анықтама айтқан студентке бірдей қанағаттанарлық баға қойылатыны сөзсіз. Кейде бұл баға дау туғызатына да бар. Неге анықтаманы ауызша жаттап айтқан студент үш деген баға алады, неге тақтада формула қорытып есеп шығарып, анықтама айталмаған студентте үштік баға алады деген сынды. Дәстүрлі бағалау студенттің сабақтағы іс-әрекетіне үлкен әсер тигізеді.

Оқыту үшін бағалауда студент өзін бағалау, бірін-бірін бағалау, ұсыныс, пікірлерін айту, білдіру, кері байланыс орнату маңызды екенін оқытушы білу қажет. Осы бағалауда студенттің пәнге қызығушылығының артатынын, формативті бағалаудың маңызы сабақта зор болатынын атап айтуға болады.

Мадақтау, сенім білдіру, мақтау сынды қалыптастырушы формативті бағалау әр бір сабақтың барысында көрініс тапса, студент өз нәтижесін арттыру үшін не істеу керектігін түсінеді, қандай деңгейге жету керек және бұны қалай жасау керек екендігін біледі, алға қарай даму үшін жұмыс жасау керектігін сабақ барысында біледі. Әр бір сабақта формативті бағалаудың маңызын студенттер пән қызығушылығын арттыруда, сыни ойлауын, түсінуін да-

мытатынын түсінеді. Ертеңгі күнгі сабаққа студент ынталанып, ұмтылып, жаңа көзқараспен қызығушылықпен келетіні сөзсіз.

Формативті бағалаудың ұтымды жері белгілі критерийлер арқылы бағалау. Критериалды бағалау-бұл білім берудің мақсаты мен мазмұнына негізделген студенттің оқу- танымдық құзырлығын қалыптастыруда алдын-ала белгіленген жетістіктермен салыстыру үрдісі.

Әр студенттің ерекшеліктері, ықылас жігерін, есте сақтау мен ойлау қабілеттерін, ынтасын, жалпы білім деңгейін оқытушы алдын ала зерттеу керек. Сонымен қатар студент топтық, жұптық, жеке жұмыстар арқылы өз ойларын ашық айта біледі, пікір айта білуге үйренеді, пікір таластыра алады, ойланып жауап береді, бірін-бірі бағалайды, өзін бағалайды.

Топ арасында көп сөйлемейтін, сабаққа қызығушылығы төмен оқушылардың да өз мүмкіндіктерін жібермей сабаққа араласуы болады. Бағалау студент үшін маңызды ма? Әрине маңызды. Маңыздылығы сол бір күн алған жақсы бағасын күні бойы айтып, қуанышқа кенеледі. Тіпті сол күнгі көңіл күйі өмірдегі ең бақытты адам ретінде сезінеді. Топтағы студенттің ерекшеліктерін, ықылас жігерін, есте сақтау мен ойлау қабілеттерін, ынтасын, жалпы білім деңгейін кез келген пән оқытушы алдын ала зерттеу керек. Сол зерттеу нәтижесінде сабақта белгіленген критерийлер арқылы студенттің бағасын нақты қою қажет.

Ең бағалы табиғи тасты алмаз дейді, оны қырландырып, тәртіпке келтірген соң ғана бриллиантқа айналады. Бриллиант үлкен болып, қыры көп болған сайын бағалы. Оқу-біліммен қырланған ақыл да солай. Ендеше, қазіргі таңда болашақ маман иесі яғни студентке саналы тәрбие мен сапалы білім беру ісін жаңа талап тұрғысынан өзгертіп, оқыту тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру — барша оқытушылар қауымының міндеті екендігін естен шығармауымыз керек. Әрбір сабаққа оқытушы жаңаша көзқарас, функционалды жаңашылдықпен қарау керек, осының нәтижесінде студенттің пәнге деген қызығушылығының артатынын, сөйлеу мәдениетінің дамитынын, білімін жүйелі түрде толықтыратынына кепілдік беруге болады. «Аз білетініңді ұғыну үшін, көп оқып үйрену қажет» деп М. Монтень айтқандай оқытушы өмірінде тоқтаусыз ізденіс үстінде болу керек. Міне сонда ғана оқытушы болашағы жарқын, бәсекеге қабілетті маман даярлайды.

Әдебиеттер:

1. М. Құдайқұлов, Қ. Жаңабергенов. Орта мектепте физиканы оқыту әдістемесі, Алматы, «Рауан» 1998.
2. Л. Выготский. Мышление и речь. Москва, «Педагогика», 1983.
3. М. М. Жанпейісова. Модульдік оқыту технологиясы Оқушыны дамыту құралы ретінде. Алматы, 2002.
4. Б. А. Кронгарт, В. И. Кем. Физика 10 класс. Әдістемелік құрал. Алматы, «Мектеп», 2006.

Болашақ мамандарға заманауи білім кеңістігін қалыптастырудағы деңгейлік бағдарламаның маңыздылығы

Есмаханова Ұлжан Әлібайқызы, педагогика пәнінің оқытушысы;
Әбиева Гүлжайна Өтепбергенқызы, педагогика пәнінің оқытушысы
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

XI ғасырдағы адамның руханилығы, оның шығармашылық интеллектісі, жаңалықтарға ашықтығы қоғамның негізгі капиталы ретінде бағаланады. Тәуелсіз еліміздің болашағы тәрбиелі, білімді, саналы жастардың қолында және біздің қазіргі қоғамымызда бала тәрбиесі мәселесіне қатысты қажеттіліктер жеткілікті. Осы қажеттіліктерді өтеуден тақырыптың өзектілігі туындайды.

Қазіргі уақытта оқу, білім алу адамға өмірде өз орнын табуға, өзі үшін және адамзат тарихы үшін, жауапкершілікті сезінуге ықпал етеді. Ш.А. Амонашвилидің сөзімен айтқанда: «Ізгі ниетті педагог болу үшін, баланың орнына өзіңді қойып, ал олардың есеюіне көмек беру үшін, оларды өз балалық шағының ізбасары ретінде санап, бала бола білу қажет». Қоғам дамып, өзгерген сайын тәрбиенің де мақсаты өзгеріп, жаңарып отыратыны мәлім. Қазіргі өмірде басты мақсаттардың бірі ғылым негізін игерумен қатар болашақ кәсіби мамандардың бойына адами құндылықтарды: қайырымдылықты, әділдікті, сүйіспеншілікті, бақытты бағалай білуді сіңіріп, тәрбиелеуді талап етеді.

Қазіргі заман талабына орай ұрпақтарымызды парасатты да білікті, мәдениетті де білімді етіп тәрбиелеп, олардың дүниетанымын азаматтық деңгейде дамытамыз десек, бойында ұлттық және азаматтық намысы бар ұрпақ өсіргіміз келетін болса, онда білім берудің түрлері мен әдістерін жақсартуымыз керек. Осыған байланысты педагогтар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Осы тұрғыда әр педагогтардың оқыту әдістерін, жаңа технологияларды таңдап пайдалану және авторлық үлгілерді қолдану мүмкіндігі берілген.

Осыған байланысты Деңгейлік бағдарламаның мазмұнын меңгерудің маңыздылығы арта түседі. Бағдарламаның басты идеясын түсіну, көптеген ғылыми теорияға негізделген білімдермен танысу іс-әрекетті ұйымдастыруға қажетті деген педагогикалық — психологиялық білімдерді бекітіп, жетілдірулеріне негіз болады.

Қай кезеңде, қай қоғамда болсын баланың жеке тұлға боп қалыптасуы педагогтан басталады. Білім саласындағы түбегейлі өзгерістер осы педагогтардан да, болашақ мамандардан да үлкен жауапкершілікті талап етеді. Өздігінен білім алатын, жан-жақты ізденетін, алдағы өмір жолын өзі болжай алатын тұлға тәрбиелеу-педагогтың қолында. Жаңа бағдарлама мұғалімдерге қазіргі заманға оқыту әдістерін жеті модуль арқылы ұсынады.

1. Білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер.
2. Сыни тұрғыдан ойлауға үйрету.
3. Білім беру үшін бағалау және оқуды бағалау.

4. Білім беруде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану.

5. Талантты және дарынды балаларды оқыту.

6. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай білім беру және оқыту.

7. Білім берудегі басқарушы және көшбасшылық.

Жаңа бағдарлама бойынша жаңаша көзқарас қалыптасады, білім деңгейі биікке көтеріліп келеді.

Қазіргі білім беру жүйесінде жаңа технологияларды енгізу күннен-күнге басты талапқа айналып, осы әдістерді жетілдіре түсу қажеттігі күшейіп келеді. Мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болса да, мұғалім оқушының өз белсенділігін туғыза алмаса, берген білім күткен нәтиже бермейді. Оқушының тұлға ретінде қалыптасуы белсенділік арқылы жүзеге асады.

Тұлғаның өзіне деген сенімін арттырып және іс-әрекетін демеп, қабілетін дамытып, шығармашылық жұмысының бастамасын дамытуға және тежеуге жағдай туғызатын — шығармашыл оқытушы.

Жалпы педагогикалық үдерісте шығармашылық әлеует мәселесі маңызды орын алады. Озат ұстаз оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту барысында оқыту мен тәрбиелеу әдістерінің жаңа түрлерін іздей отырып, өзі шығармашылықты тұлға болып дамиды.

Осының негізінде колледж студенттерімен деңгейлік бағдарлама негізінде сабақтар презентацияланды. Ондағы мақсат: Студенттердің тақырыпқа байланысты теориялық түсініктерін тереңдету. Бағдарлама бойынша үйренген әдіс-тәсілдерін тәжірибеде пайдалана білуге баулу. Сабақты бастамас бұрын топта ынтымақтастықты, психологиялық ахуал қалыптастыру үшін «Командада қалай жұмыс істеу керек» бейнежазбасын көру ұсынылды. Бейнежазда көргендері бойынша өз ойларын ортаға сала отырып, топтың ережесі құрылды. Бағдарлама бойынша топпен жұмыс істеу тиімді, әрі студенттерге ұнайтынын байқалды. Оқушыларды топқа бөлгеннен кейін, белсенді әдістерді қолдану арқылы топ ішінде ынтымақтастық атмосферасын құру және өзін-өзі шығармашылық тұрғыда дамытуға, тұлғаның әлеуметтік ортада өзіндік реттелуіне мүмкіндік болатын қажетті жағдайды қалыптастыруға болады. Мәселен, үй тапсырмасына шолу жасау, өткенді пысықтау барысында, диалог арқылы сыни тұрғысынан ойлауды дамыту болды. Бұл бағдарлама диалог арқылы сыни тұрғыдан ойлауды дамытуды қажет етеді. Александрдің диалогтік оқытуына келсек, ол оқушылардың ой — пікірлеріне болмашы ғана алынатын сыныптағы қарым — қатынастың дәстүрлі моделіне күмәнмен қарайды. Студенттерді диалог пен талқылау жұмысына белсенді

араластырган жағдайда олардың оқуы тиімдірек және зияткерлік жетістіктері жоғары болатыны тәжірибе барысында байқалды. Студенттер сабақ барысында диалогтік қатынастарды пайдалана отырып, дұрыс сұрақ қоюға үйренеді.

Барнс сыныпта тіл қаншалықты қолданылса, оқушылардың білім алуына соншалықты әсер ететінін айтады [4. 29 бет]. Сабақта студенттер сыни тұрғыдан ойлауда, өздерінің тіл байлығының дамығанын және басқаның пікірін тыңдай алатындығын, өз ойын басқаға жеткізе алатындығын көрсете білді. Үлгерімі орташа деңгейдегі студенттерді зерттеу барысында, олардың өткен сабақтарға қарағанда, ойын жинақтап, еркін түсіндіре алатыны байқалды.

Джигсо әдісі бойынша студенттердің жаңа тақырыпты оқып, талдап, бірігіп жұмыс жасауына мүмкіндік туды. Оқулықтан тақырыпты кең көлемде игергендерін постер арқылы қорғап, пәнді терең түсіну арқылы, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз етуді үйренеді.

Тапсырманы орындау барысында байқалғаны топпен жұмыста студенттердің бір-бірімен талқылауы, яғни белсенділік деңгейі өте жоғары болды. Екінші жағынан, топпен жұмыста өздерін қаншалықты деңгейде көрсете алғандықтары байқалды. Бұл әдістен байқағанымыз студенттер бір-бірін тыңдап, пікір алмасып, ойларын бөлісе алды.

Әрбір сабақта білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер жүйелі түрде қолданылып отырды. Мәселен, сабақты бекіту кезеңінде «Айналмалы шеңбер» арқылы топ оқушылары екі түрлі шеңбер құрады. Ішкі және сыртқы шеңбер. Сыртқы шеңбер ішкі шеңберде тұрған адамға белгілі бір тақырып көлемінде сұрақ қояды. Ішкі шеңбердегі адам жауап береді. Келесі де шеңбер ауысып, осылай жалғаса береді. Сонымен қатар, тақырыпты қаншалықты меңгергендігін анықтау мақсатында «Ыстық орындық» әдісі де жүргізілді. Сабақты жақсы меңгердім деген студент шығып, ыстық орындыққа келіп отырады, оған топ студенттері сұрақ қояды. Мұндағы мақсат — студенттер тақырып бойынша алған білімдеріне өзара бақылау жасайды, бірін-бірі бағалайды.

Әрбір тапсырма орындалғаннан кейін ынталандыру мақсатында «Екі жұлдыз, бір тілек», «Басбармақ», «Бес саусақ» әдістерімен және критерий арқылы бағалау жүргізіліп отырды. Тиімдірек болғаны АКТ құралымен EasyQuizzy-де тестілеу жұмысы арқылы бағалау. Студенттер жеке ноутбуктерімен тест тапсырмаларына жауап беріп, сол жерде бағасын көре алады.

Сабақтар барысында студенттердің бойынан пәнге деген қызығушылық байқалды. Ал, топтық жұмыста барлық студенттер өздерінің дарындылығымен ерекше көзге түсіп, алғырлықтарымен өздерін көрсете білді. Сабақ барысындағы барлық тапсырмалар студенттердің жас ерекшелігі ескеріле отырып, құрастырылды.

Жалпы, осы сабақтарды жүргізу барысында балалардың бойынан білімге деген құштарлық, жаңашыл дү-

ниеге қызығушылық, өздеріне деген сенімділік, өзінің дүниесін өзгемен бөлісуі, топ ішіндегі ынтымақтастық атмосферасын құра білуі, өз-өздерін реттеуі және бәсекеге түсуге дайын екендіктері байқалды.

Сабақтың соңында оқушыларға «Инсерт» әдісі-ББУ кестесін толтыру арқылы жүргізілді, «Плюс, минус, қызықты» әдісі. «Плюс» — оң әсер еткен фактілерді, алған, білімдері жайлы жазады. «Минус» — «қолымнан келмей жатыр» немесе «түсініксіз болып тұр «деген ойларын жазады. «Қызықты» — деген бағанға өздеріне не қызықты болды соны жазады, немесе не жайында көбірек білгісі келетінін жазу арқылы кері байланыс жасалды.

Бұл сабақтардың нәтижесі оқушылардың іс-әрекетінен көрініс табады. Дегенмен де, сабақтарымызда уақыттың жетіспеуі, сөйлеу мәнері барысында дағдыланбау кедергі келтірді. Сол себепті, келешекте сыни тұрғысынан ойлаудың кластер, коллаж, постер, синквейн әдісін дамыта отырып, студенттердің ой-өрісін одан әрі кеңейту.

Қорыта айтқанда, деңгейлік бағдарлама бойынша өткізілген сабақтар барысында төмендегідей жетістіктер байқалды:

- Студенттер өз беттерінше шығармашылықпен ізденуге үйренді;
- Қойылған мәселенің ең негізгі түйінін табуға дағдыланды;
- Бір-біріне нақты, жүйелі сұрақтар қоюға машықтанды;
- Сабақ барысында студенттерде ерекше белсенділік, талпыныс пайда болды.
- Жеке, жұптық, топтық және ұжымдық істеу дағдылары дами бастады.

Алдағы уақытта жаңаша оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін қолдану арқылы жоғары жетістіктерге жетіп, нәтижелі жұмыстар көрсетуге болатындығына сенімдіміз. Дәстүрлі және дайын мәліметті беру арқылы оқытуға қалыптасқан студенттер, өз бетінше ізденіп, қосымша мәліметтер жинақтап, өз жұбын оқытуға, топта талқылауға, өз пікірлерін тиімді фактілер арқылы қорғай білуге, топтық жұмыс барысында өзін еркін ұстауға қиыншылықпен үйренді. Бірақ, студенттерге білім беру мен білім алудағы жаңа тәсілдер қатты ұнады. Оларда үлкен қызығушылық пайда болды. Оқытушы бүгінгі сабаққа қызықты не әкелді екен? Сабақ көңілді өтсе екен, қалай болар екен? деген ұсыныстарын көздерінен оқып, біздің де сабақты кең көлемде түсінікті, әрі қызықты өткізуімізге зор ықпал болды.

Осыдан біз мынадай қорытындыға келіп отырмыз. Жеті модуль идеяларын күнделікті оқу-тәрбие процесіне ендірсек, айтылғандай кедергілерді жоюымызға сенімдіміз және өз тарапымыздан ұсыныстар білдіруді жөн көрдік:

- Блум таксаномиясына сүйене отырып, сабақты жоспарлаудың әр кезеңіне нақты, жүйелі сұрақтар дайындау;
- Студенттерге қоятын сұрақтардың бағытына, сапасына, мазмұнына ерекше мән беру;

— Студенттердің ойын жинақтап дұрыс бағытта сөйлеуіне мүмкіндік беру;

— Диалогтік әдісті басқа модульдердің әдістерімен ықпалдастыру.

Студент пен оқытушы арасындағы мәдени қарым-қатынас арқылы студенттердің «өзіндік менін» қалыптастыратынына көз жеткізу қиын емес. Болашақ ұстаздық мамандықтың беделі, біліктілігі мен шеберлігі студенттік кезеңнен басталып, тәжірибелік сабақтар кезінде әдістемелік шеберліктерін шығармашылықпен игерулеріне мүмкіндік туады.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасындағы білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Астана, 2010.
2. Тұрғынбаева Б. А. Мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін біліктілікті арттыру жағдайында дамыту: теория және тәжірибе. Алматы: 2005.
3. Айтмамбетова Б. Р. Жаңашыл педагогтар идеялары мен тәжірибелері /23 лекция/ Алматы: 1991.
4. Әлімов. А. Интербелсенді әдістемені ЖОО — да қолдану мәселелері. Алматы: 2013.
5. Зимняя И. А. Педагогикалық психология: Жоғары оқу орындарына арналған оқулық. Алматы: TST-company, 2005.
6. Караев Ж. А. Педагогическая технология обучения Ж. А. Караева (метод. пособие). Алматы, Республиканский издательский кабинет. 1999.
7. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші (негізгі) деңгей. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.

Сонымен қорыта келгенде, жеке тұлғаның шығармашылығын қалыптастырудың ең басты факторларының бірі — маманды кәсіби даярлау және өз кәсібіне деген махаббатын ояту. Олай болса, колледж қабырғасында студенттерді жаңалыққа, тапқырлыққа, логикалық жаңаша ойлауға, проблеманы қоя білуге және оны шешу жолдарын айқындауда, теориялық білімдерін тәжірибемен байланыстыруда ізденімпаздыққа үйретілуі тиіс. Осыларды меңгерген студенттер келешекте білім ордаларына педагог болып барғанда, балалардың шығармашылық іс-әрекетін қалыптастыра алады деп сенеміз

Развитие дирижерско-хоровой компетентности будущего учителя музыки процессе профессиональной подготовки

Жайназарова Сауле Исламовна, преподаватель хорового дирижирования
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

Профессиональный стандарт педагога устанавливает четкие требования к выполнению определенных трудовых функций специалистов образовательной сферы, таких как «участие в разработке и реализации программы развития образовательной организации в целях создания безопасной и комфортной образовательной среды; планирование и проведение учебных занятий; формирование мотивации к обучению», что в свою очередь обуславливает необходимость наличия следующих умений: «владеть формами и методами обучения, в том числе выходящими за рамки учебных занятий (проектная деятельность, лабораторные эксперименты и т. п.); организовывать различные виды внеурочной деятельности с учетом возможностей образовательной организации, места жительства и историко-культурного своеобразия региона» и знаний: «основ методики преподавания, основных принципов деятельностного подхода, видов и приемов современных педагогических технологий» [1]. Все вышеперечисленные трудовые функции, знания, умения будущего педагога-музыканта формируются в процессе профессиональной подготовки.

В целом профессиональная компетентность педагога является собой «единство теоретической и практической готовности к осуществлению педагогической деятельности и характеризует его профессионализм» [2, с. 40].

Наше исследование показало, что в области дирижерско-хоровой подготовки профессиональные компетенции проявляются в умении планировать фрагмент учебных занятий в части вокально-хоровой исполнительской деятельности учащихся, во владении приемами и методами разучивания детского репертуара учащихся разного возраста, критериями отбора песенного репертуара, моделирования хорового звучания, способами общения и педагогического воздействия, развития вокально-хоровых навыков учащихся, а самое главное — развития творческой личности через исполнительскую вокально-хоровую деятельность. Этой проблеме посвящены труды Э. Б. Абдуллина, Л. Г. Арчажниковой, Ю. Б. Алиева, Г. М. Цыпина, Ж. Б. Кармазиной, Е. Р. Сизовой и других исследователей. Любой вид исполнительской деятельности требует физической, мышечной свободы, знания механизма своего

исполнительского, голосового или дирижерского аппарата. Тем сложнее становится задача подготовки учителя музыки, владеющего современными технологиями обучения, комплексом педагогических, творческих, а также управленческих методов и приемов. Конечно, можно сказать, что на помощь учителю музыки приходит огромное количество современных технологий, он может использовать аудио-, видеозаписи, презентации, фонограммы при разучивании детского репертуара. Применение на уроках музыки ярких и творческих приемов, таких как игры-драматизации, театральные приемы, метод интонационных форм В. Козн, метод пластического интонирования и др., требует пересмотра содержания подготовки будущего учителя музыки в классе хорового дирижирования в сторону наполнения учебного содержания комплексом творческих заданий. Изучению школьно-песенного репертуара в классе хорового дирижирования отводится немного аудиторных занятий, в основном это самостоятельная работа студентов по овладению исполнительской составляющей школьно-песенного репертуара.

На практических занятиях студент должен знать: значение школьно-песенного репертуара в контексте урока, темы четверти, года; цели и задачи урока: образовательные, воспитательные, развивающие; возрастные особенности детского голоса и его возможности, упражнения для развития певческого голоса в соответствии с возрастом, критерии отбора репертуара, вокально-хоровые навыки; средства музыкальной выразительности, исполнительский план, план разучивания произведения и т. п. К исполнению детского репертуара предъявляются следующие требования: пение с соблюдением правил певческого дыхания, звукообразования, дикции, интонации; исполнение фортепианного (или иного инструментального) сопровождения, в ансамбле между голосом и аккомпанементом; использование средств мимики в соответствии с содержанием песни; транспонирование голосов в песнях без сопровождения; использование рабочих жестов при разучивании школьных песен; комплексный анализ школьно-песенного репертуара с точки зрения доступности музыкального материала, соответствия возрастным особенностям, эстетической ценности, включающий музыкально-теоретический, вокально-хоровой и исполнительский анализ.

Необходимо отметить, что первые занятия в классе хорового дирижирования традиционно происходят в виде эвристической беседы, посвященной вопросам истории дирижирования, значения мануальной техники, мимики, развития личностно-волевой сферы и роли этого важного компонента для профессионального развития будущего педагога-музыканта. Сложность состоит в том, что индивидуальные занятия не совсем соответствуют реальной обстановке в классе: вместо детского коллектива — работа концертмейстера, вместо хорового звучания — тембр инструмента. Одним из главных элементов, используемых учителем на уроке, является рабочий жест, но ему обычно уделяется недостаточно внимания при работе в классе ди-

рижирования. Рабочий жест для многих студентов ассоциируется с простым тактированием. Но надо понимать, что рабочий жест — нечто совсем другое. Это емкое выражение всех составляющих: дыхания, темпа, метроритма, направления мелодии, смыслового ударения, штриха, характера произведения, то есть совокупность дирижерских приемов конкретно для данного произведения. Ко всему комплексу присоединяется мимика, движение головой и корпусом. При этом свободно владеть рабочим жестом должна как правая, так и левая рука. Все рабочие жесты, используемые на уроке музыки, сводятся к показам головой вступления и снятия, общего направления фразы, смыслового ударения. Значительное место занимают жесты, наглядно передающие ритмическое и интонационное строение мелодии. Наиболее распространенными являются отдельные жесты, при помощи которых в пространстве показывается каждый звук мелодии. Ритмическая сторона обычно передается сопоставлением жестов на одной высоте. Но самыми действенными являются жесты, совмещающие звуковысотную и ритмическую стороны. Единство зрительной и слуховой наглядности способствует активизации музыкально-слуховых представлений учащихся, концентрирует внимание на каких-либо особенностях мелодии, помогает преодолевать интонационные и ритмические трудности. К вспомогательным средствам в процессе разучивания музыкального произведения можно отнести различные схематичные изображения мелодии — запись мелодии лесенкой, точками различной глубины и интенсивности написания, что может отображать и выразительные элементы фразировки. Кроме этого, очень полезно наблюдать выразительность жеста в обыденной жизни, а также черпать впечатления в других видах искусства, будь то живопись или скульптура, где художник своими средствами передает эмоции в позах, лицах, движениях.

Можно обратиться к актерскому искусству, где также движения тела, рук играют значительную роль в передаче достоверного образа. Перечислим жесты, используемые в дирижировании. Это жесты, дополняющие речь и почерпнутые из жизненной практики, — приглашительный или предлагающий, зовущий жест, указывающий, отстраняющий, жест отрицания, отказывающий жест, жест «внимание», жест просьбы, жест напряженности, цепкости. Сами определения довольно условны, но ярко характеризуют физиологию жеста. Можно выделить и другие группы жестов — движения, имеющие в основе трудовые действия. Наиболее ярко встречающийся жест из данной группы — удар, разный по силе, размаху. Также это движения, как бы подбрасывающие звуки, парящие жесты, движения вытягивания, растягивания, поглаживания и др. Для выработки выразительности рабочего жеста можно использовать в ходе занятия в классе дирижирования пластическое интонирование в виде разминки, показа пластическими движениями любого детского произведения. Для эмоциональности и выразительности можно начинать с декламации стихотворного текста дет-

ской песни, затем демонстрировать ее в форме пластического интонирования, исполнить это же произведение как театральное действие с распределением ролей, продумыванием мизансцены, портрета персонажей детской песни. Эти творческие задания направлены на свободу творческого самовыражения студентов, а также приобретение

ими практических умений работы с детским репертуаром, навыков режиссерской работы. Включение комплекса творческих заданий развивает эмоциональную выразительность студента, сценическую свободу, творческую фантазию, формирует волевые качества, необходимые будущему педагогу-музыканту.

Литература:

1. Профессиональный стандарт. Педагог (педагогическая деятельность в дошкольном, начальном общем, основном общем, среднем общем образовании) (воспитатель, учитель) [Электронный ресурс]. Доступ из информ.-правовой системы «Гарант».
2. Слостенин, В., И. Исаев Педагогика: учеб. пособие. М., 1997. с. 40.
3. Грибкова, О.В. Теория и практика формирования профессиональной культуры педагога-музыканта: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. М., 2010. 44 с.
4. Хазеева, И.Н. Компетенции в музыкальном образовании: тенденции, проблемы, перспективы // Педагогика музыкального образования: проблемы и перспективы развития: сб. ст. III Междунар. оч.-заоч. науч.-практ. конф. (Нижевартовск, 19–20 апреля 2011 г.). Нижевартовск, 2011. с. 42–46.

Жастардың жыныстық мінез-құлқын қалыптастыруға әсер ететін факторлар

Калымбетов Ерлан Саулебекович, директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары;
Сахиева Мәлдір Ерназарқызы, педагогика пәнінің оқытушысы
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

Дені сау адам — табиғаттың ең қымбат жемісі. Елбасының барлық жолдауларында Қазақстан азаматтарының денсаулығын нығайту, салауатты өмір салтын ұстану мәселесі үнемі тысқары қалған емес. Салауатты өмір салтын жастардың бойында қалыптастыру мемлекетіміздің «Білім туралы» заңында білім беру жүйесінің негізі ретінде көрсетілген. Онда ұлттық және азаматтық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау жолдары белгіленген [1].

Психологтардың пікірі бойынша, адамның 17 жасқа дейінгі қалыптасуын алса, онда ойлаудың негізгі бөлімі, негізі 6 жасқа дейін қаланады екен. Оған Л.Н. Толстойдың мына сөзі де дәлел: бес жастағы баладан маған дейін бір қадам, ал жаңа туған баладан бес жастағы балаға дейін — орасан үлкен арақашықтық. Американдық психолог Э. Торндайк үш жасқа келген баланы өзінің ой дамуының жартысын жүріп өтті деп санауға болады деген [2]. Бұл жастағы бала негізінен ата-ана тәрбиесінде болады. Осындайда Б. Момышұлының айтқан сөздері еріксіз есімізге түседі: «Менің үш қорқынышым бар.

Біріншісі — осы заманғы бесік жырын айта алмайтын келіндердің көбейіп бара жатқандығынан қорқамын. Екіншісі — балалары мен немерелеріне ертегі айтып бере алмайтын әжелердің көбейіп бара жатқандығы. Үшіншісі — дәстүрін сыйламайтын ұрпақтардың өсіп келе жатқандығынан қорқамын», — деген еді. Расында бала

3 жасқа дейін анасы айтқан ертегімен, үлгілі әдеп, салт-дәстүрімізбен құлаққа сіңіріліп отырса, ол 3 жастан асқан соң өмірлік жолы, көзқарасы жақсара түсетінін біреу білсе, біреу білмейді.

Өкінішке орай, қазіргі жастарымыз шетелге еліктейді. Заманауи жат қылықтарға жылдам бейімделеді. Киім киіс, сөйлеу мәнері қазақи әдетке жат жастар көбеюде. Біз шетелден емес, шетел бізден үлгі алатын уақыт келген сияқты. Тіпті біздің ислам діні көп жатсыз қылықтарға, сауаттылыққа ең бастысы тазалыққа үйрететін таптырмас бағалы, аса құнды рухани байлығымыз. Неге біз осылардан аттап басқа жаққа бет бұрамыз?

Қазіргі жастардың жыныстық мінез-құлқын қалыптастыруға ықпал ететін факторлар: жағымды және жағымсыз тұстары бар. Көпке топырақ шашудан аулақпыз, кейбір жастардың мәдениетті, иманды, адамгершілігі жоғары тұстарын кездестіреміз. Себебі, ол тәрбие отбасынан бастау алады. Әсіресе, қыз балалар үшін отбасындағы ана мектебі құнды қазына. Бұл бірінші жағымды фактор. Екінші оқу орны. Жастардың біршама уақыты оқу орнында өтеді.

Қазақстан Республикасындағы адамгершілік-жыныстық тәрбие жөніндегі тұжырымдама туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 2001 жылғы 21 қараша N 1500 Заңнамасында былай делінген:

«Колледждер мен жоғары оқу орындарының оқушылары мен студенттеріне адамгершілік-жыныстық тәрбие беру, болашақ ерлі-зайыптылардың психологиялық және

физиологиялық үйлесімділіктерінің әр түрлі астарларын, отбасын құруға дайындықтың тікелей мәселелерін, сондай-ақ адамның биологиялық, физиологиялық, психосексуалдық қасиеттерін қоғамдық өмірдің белгілі бір құбылыстарымен қатынасын қоса алғанда, неғұрлым өзіне тән мәселелерді қозғауы тиіс» [3].

Бұған жөнді мән бермейтін көпшілік баспа беттерінде, сөйлеген сөздерінде бала бойындағы кемшіліктерді тек мұғалімдерден көреді. Мұғалім іс жүзінде тәрбиелеумен емес, қайта тәрбиелеумен айналысады. Қайта тәрбиелеу тәрбиелеуден әлдеқайда қиын.

Кезінде барлық оқу орнында аталмыш валеология пәні жүргізілді. Жоғары жақтан болдыма, әлде кейбір оқулықтардың мазмұнынан қате кетті ме, бұл пәнді өткізсе, балдарымыз ерте бастан жыныстық қызығушылыққа бейім болады деген пікірлерден алынып тасталды. Бұл пәннің ғұмыры ұзаққа созылған жоқ. Пән жүргізілмеді, бірақ жастарымыз ерте бастан жыныстық жолға бармайтын, қызықпайтын болды деген қорытынды, пікір болды ма? Осы сұрақ бізді мазалайды. Жыныстық мәдениет туралы сауаттылық жас кезінен арнайы пән болып енгізілмесе де, ұлттық тәрбиелік сабақтармен ұштасса нұр үстіне нұр болар еді. 2014 жылдың 18 тамыздағы «Қазақ үні» газетіндегі Майра Жолдасбектің «Жабық тақырыпты» жасырып жапқанымызбен тапқан пайдамыз шамалы...» атты мақаласында былай делінген: «Психологтар жыныстық тәрбие мен отбасылық өмірге даярлау ісіне этномәдени құндылықтар арқылы ықпал ету керек деп есептейді. Бірақ қалай? Кезінде валеология пәнін мектеп бағдарламасынан алып тастау туралы мәселе көтерілгені белгілі. Көкпар тартқан көн тулақтай болған мәселе ақыры аяқсыз қалды. Бірі ары тартты, бірі бері тартты. Шешілген мәселе жоқ бірақ. Валеология пәніне арналған оқулықтың керек емес жерлерін алып тастап, ұлттық менталитетімізге сай етіп жазу керек деді біреулер. Әншейінде біреуді мақтап кітап жазғыштар ұлт болашағы үшін маңызы бар істе үнсіз қалды...».

Алайда қанша ұялып, бетті басып, қатты сасып қашып кеткіміз келгенімен бәрібір айналып келіп алдымыздан шыға береді. Жастардың ерте бастан жыныстық қатынасқа түсуі қоғамдық қасіретке ұласып, бұл мәселе «қайтпек керек?» деп әр ойдың құйрығынан ұстай алмай жүргенде қалыпты жағдайға айналып бара жатқандай. Қазақ отбасында ұят санап, мүлде жабық жататын тақырып болған жыныстық тәрбие қазіргі кезеңде мектепте мәз болатындай деңгейде оқытылып жатқан жоқ. Соған қарамастан балаларымыздың «көзі ерте ашылып жатыр». Әртүрлі акциялар ұйымдастырып, әлдебір қоғамдық қорлардың қыз балаларға «Проктр энд гембл» тауарларын шүлен таратқандай тарту етуімен аяқталады. Дәл осы «жабық тақырыпты» жылы жауып қойғысы келгендер балаларға ештеңе үйретпеу қажеттігін, олар өз кезегінде бәрін өздері үйреніп алатынын алға тартады. Бірақ осындай жасырып жақ ауыртудан шыққан ұшпағымыз қайсы? «Қоршаулы бақтың жемісі тәтті» әрине. «Қорыған жерге бала мен ит өш» екенін тағы да сіз бен біз жақсы

білеміз. Нәтижесі жаға ұстатарлықтай 14–15 жасар қыздарымыздың аяғы ауырлап қалып жатыр, тағысын тағылар. Бұл қанша жасырып жапқанмен аяғы ашылып қала беретін ақиқат [4].

Үзіліс кезінде жастарымыз немен айналысады, әрине ұялы телефонмен. Смартфондағы интернет желісі олардың толық қызығушылықтарын қанағаттандырып тұр. Уақыт өткенін сезбей де қалады. Кейбір кіруге болмайтын сайттарға кіріп, психологиясын улайды. Ұлы сөзде ұят жоқ, жыныстық қозуға дейін апаратыны рас.

Барлық нәрсе қызығушылықтан туындайды. Қызығушылықтың қанағаттандырылғылықтар сауатты түрде жауаптарын ата-ана, оқытушы беріп отырса, мұндай келеңсіз оқиғалар орын алмас па еді? Кез-келген іс-шара ол сабақ болсын, ол сауықтыру жұмыстары болсын, ол танымдық-ақпараттық мәлімет болсын, ол таратылатын үнпарақтар болсын жастардың құлақтарына кіріп сана сезіміне дұрыс бағытталуы тиіс деп есептейміз. Атүсті тек өткізілген қағаз түріндегі іс-шара есебі болмай, тірі жанды сезінетіндей, іспен жүзеге асыру арқылы жастарымыз құлақ асып, кері байланыс арқылы істерінен онды нәтиже шығарса, ұлттық тәрбиеміз, мәдениетіміз артатыны анық.

Өз колледжімде жыныстық мінез-құлық ерекшелігін анықтау мақсатында шағын топта зерттеу жұмыстары жүргізілді. Нәтижесінде жастарымыз өз денсаулығына байланысты сұрақтар туындағанда, ауырған жағдайда 37 пайызы дәрігерге қаралатынын айтса, 43 пайызы ата-анасына, 15 пайызы досына, 3 пайызы ешкімге айтпайтын көрінеді. Демек, 3 пайыз студенттер өз беттерінше денсаулығына байланысты өздері шешім қабылдайды.

Отбасында аналар өз қыздарына жыныстық мәдениет жайында кеңес айтып отырады ма? Деген сауалға жастарымыздың 37 пайызы жоқ айтылмайды десе, 62,5 пайызы иә айтылады деп жауап берген. Сондықтан, отбасындағы ана мен әкенің ролі өте зор. Ұлттық тәрбиемізді құндылықтарымызды аманат етіп сақтау отбасының басты талабы деп есептейміз. Өйткені тәрбиенің қайнар көзі отбасында.

М. Мәметова атындағы гуманитарлық колледждің топ жетекшілері, ұстаздар қауымы жастар тәрбиесіне қатысты мәліметтерді «Педагогика», «Өзін-өзі тану», «Этнопедагогика», «Тәрбие жұмысы әдістемесі» пәндеріндегі отбасы тарауы бойынша түсіндірме жұмыстарын жүргізе отырып, ата-анамен байланыс жасау арқылы тәрбие жұмыстарын ұйымдастырады. Негізгі мақсат, жастарға адамгершілік, рухани бағытта тәрбие беру. Отбасы құндылықтарын сақтау.

Қазіргі өрлеу заманында оқу орындарында жаңа деңгейлі бағдарлама бойынша оқу процесінің мазмұны өзгеруде. Бұрынғы дәстүрлі оқытуда оқушыларды белгілі тапсырма беріп, оның нақты түсінгендігі жайында айтылса, қазіргі уақытта өмірмен байланысқан, нәтижеге бағдарланған жұмыстар жүйеленіп тәжірибеге енгізілуде. Бұл дегеніміз болашақ жастардың өмір сүруге бейімділігін, денсаулығы мықтылығын, салауаттылықты қолдайтын, бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді деген ойдамыз.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасындағы адамгершілік-жыныстық тәрбие жөніндегі тұжырымдама туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 2001 жылғы 21 қараша N 1500 Заңнамасы
2. «Валеология» Республикалық педагогикалық әдістемелік журнал № 1 (103) 2015ж
3. «Жанұя мен мектептегі тәрбие» Республикалық оқу-әдістемелік педагогикалық журнал № 3, 2014ж
4. Жолдасбек М. 2014 жылғы 18 тамыздағы «Қазақ үні» газетіндегі «Жабық тақырыпты» жасырып жапқанымызбен тапқан пайдамыз шамалы...» атты мақаласы.

Оқыту сапасын арттыруда музыка сабағында критерий арқылы бағалау жүйесін қолдану

Кенжегараева Айкын Сүлейменқызы, музыка пәнінің оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистрі
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжінің

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Қазақстан-2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан Халқына жолдауында «XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз — белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар. Заманауи бағдарламалар мен оқыту әдістемелерін игерген білікті мамандар ұсынуы маңызды. Оқыту нәтижесі оқушылардың сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игеру болуға тиіс» деп анық көрсетті [1].

Олай болса, қазіргі қоғамның өзекті мәселелерінің бірі-әлеуметтік, экономикалық өзгермелі жағдайларда өмір сүруге дайын болып қана қоймай, сонымен қатар оны жүзеге асыруға, жақсартуға игі ықпал ететін жеке тұлғаны қалыптастыру. Мұндай тұлғаға қойылатын бірінші кезектегі нақты талаптар — шығармашылық, белсенділік, жауаптылық, терең білімділік, кәсіби сауаттылық. Бұл талаптарды жүзеге асыру үшін оқушы білімін бағалауда жаңа бағытта жұмыс істеу қажеттілігі туындайды. Осы қажеттілікті шешу жолдарының бірі оқушы білімін критериалды бағалау жүйесі бойынша сараптау. Критериалды бағалау жүйесінде ең маңызды нәрсе-оқу процесінің өзі, сол арқылы оқушы өзін-өзі бағалауды үйреніп, өз білімінің артықшылықтары мен кемшіліктерін көріп, әрі қарай қалай даму керектігін түсінеді, яғни бұл жүйеде оқушының қалай жұмыс жасағаны, қалай ойланғаны бағаланады. Бағалауды өткізу үшін, оқушылардың нені білетіндігін және нені істей алатындығын білу қажет.

Критериалды бағалауды енгізудің мақсаты:

— Педагогтардың жеке оқыту ерекшеліктерін ескеретін, білім беру үдерісін өзіндік реттеудің заманауи талаптарына критерийлік бағалауды қолдану дайындығын қалыптастыру;

— Музыкалық оқыту сапасын жоғарылату;

— Оқушылардың білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру.

— Критериалды бағалаудың міндеттері:

— Сабақтың әр бөліктеріндегі әр оқушының дайындық деңгейін анықтауға;

— Жеке оқушының даму жетістігін бақылауға;

— Оқушының білім алу барысындағы қателіктері мен олқылықтарын айқындауға;

— Әр түрлі жұмыс барысындағы алған өз бағасының әділдігіне көзін жеткізуге;

— Оқу бағдарламасының тиімділігін саралауға;

— Сабақ үдерісі мен білімнің меңгерілуі туралы оқушы мен оқытушы арасындағы кері байланысты қамтамасыз етуге.

— Критериалды бағалаудың маңызы:

— Оқытушылар үшін:

— Сапалы нәтижеге жеткізетін критерийлер құрастыруға;

— Өз іс-әрекеттерін саралап және болашақта жоспарлай алатын мәліметтер алуға;

— Сабақ беру әдіс-тәсілдерінің сапасын арттыруға;

— Оқушының жеке музыкалық ерекшеліктерін ескере отырып, оқытудың әр тұлғаға арналған ауқымын жоспарлауға;

— Бағалаудың әртүрлі әдістерін пайдалануға;

— Оқушылар үшін:

— Өзін және өзгелерді бағалау арқылы кері байланысқа түсуге;

— Сыни ойлауына, еркін ойын айтуына, өзінің білімін көрсетуге.

— Критериалды бағалау жүйесінің тиімділігі:

— Оқытушыға оқушының оқу жетістіктерін объективті түрде бағалауға мүмкіндік береді;

— Оқушыларға оқу үдерісі барысында туындаған қиындықтарды түсінуге, бағалауға мүмкіндіктер береді [2].

Төмендегі 5 сынып музыка әдістемесінің I-тоқсаны бойынша «Отан-ана аясында» тақырыбындағы практикалық сабақ үлгісі аталған критерийлерді негізге ала отырып құрылған [3].

Сабақтың тақырыбы: Отан-ана аясында.

Сабақтың мақсаты: Біімділік: 5 сыныптағы өтілетін бағдарламаға негізделген Қазақтың халық музыкалары, тарихи ән-күйлері мен ұлттық музыка аспаптары әлем халықтарының музыкалары мен шығармалары, аспаптары туралы білім беру.

Тәрбиелік: Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ұштай отырып, ұлттық өнерді қадірлейтін, музыкалық талғамы жоғары, Отанын шын сүйетін білімді де өнерлі тұлға болып қалыптасуларына тәрбиелеу.

Дамытушылық: Шығармашылық-ізденіс жұмыстарымен айналысуға қызығушылықтарын ояту, заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологиялар көмегімен бағдарламалар бойынша репертуарлар көздерін анықтау, іздену, өз шығармашылықтарына енгізулеріне бағыт-бағдар беру.

Кәсіби: Болашақ маманды, сабақта қолданылған оқыту әдістерін тәжірибеде қолдануға, кәсіби даярлықта оқушыларға теориялық білім бере отырып әдістемелік шеберліктерін қалыптастыру.

Сабақтың түрі: Практикалық сабақ.

Сабақта қолданылатын инновациялық технологиялар: Дамыта оқыту технологиясы, сыни ойлауды дамыту технологиясы, критериалды бағалау үрдісі.

Пәнаралық байланыс: Педагогика, музыка әдебиеті, хор дирижерлау, қазақ әдебиеті, тарих, музыкалық аспапта сүйемелдеу пәндері.

Сабақтың көрнекіліктері:

Видеопроектор, слайдтар, музыкалық аспаптар, 5 музыка әдістемелік нұсқаулық, хрестоматиясымен, музыкалық орталық, ұнтаспа.

Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі: Оқытушымен сәлемдесіп, назарларын сабаққа аударады. Сабақтың мақсат-міндетін кою.

II. Жаңа сабаққа кіріспе: Лекция-консультация. Отан-ана аясында: Отан дегенді қалай түсінеміз? Оқушылармен ой бөлісу, пікірлерін тыңдау.

5 сыныптағы музыка сабағының берілген тақырыптарына анықтама беру. I- тоқсан. (Слайд көрсетіледі).

- Қазақтың халық музыкасы;
- Қазақтың ұлттық музыка аспаптары; (слайд)
- Қазақтың тарихи ән-күйлері;
- Әлем халықтарының музыкасы мен аспаптары. (слайд)

III. Жаңа сабақ негізгі кезең: А) Музыка тыңдату:

Музыкалық орталықтан тыңдатылады.

Халық және халық композиторларының тарихи күйлері:

1. Халық күйі «Ел айрылған»;
2. Махамбет Өтемісұлының күйі: «Жұмыр қылыш».

Орын: Ұлытау тобы.

3. Құрманғазының күйі: «Кішкентай» орын: Оркестр
4. Дина Нүрпейсова: «16 жыл».
5. Н. Тілендиев: «Махамбет» орын. Оркестр.

Ә) Халық әндері тыңдатылады: Әннің желісінде тарихи кезеңдерден слайдтан видеороликтер жүріп жатады.

1. Халық әні: «Елім-ай»;
2. Халық әні: «Ай-хай, заман-ай!».

Ү. Практикалық кезең: Алдын- ала дайындалған гүлдер түсімен оқушыларды үш топқа бөліп тапсырма беріледі.

1. 5 сыныптың I тоқсан тақырыптары бойынша әр топ өздерінің тақырыптарын музыкалық іс-әрекет түрлерімен қорғап, тәжірибе жүзінде мектепте сабақта қалай жүргізілу жолдарына жоспар құрып оны келесі топтарға қорғайды. (Келесі топ бағалайды, 3 балдық жүйе)

2. Музыкалық аспаппен өз сүйемелдеулерінде 5 сынып репертуарындағы шығармалар орындалады. (Келесі топ бағалайды, 3 балдық жүйе);

3. Таратпа материалдары бойынша жұмыс жасайды; (материалдар өткен және жаңа тақырыптың көлемінде әдістемелік, музыкалық логикалық сұрақтардан тұрады. Әр таратпа парақтарында – 10 сұрақтан). (Берілген 3 минутта барлық сұраққа дұрыс жауап берсе 10 ұпай жинайды, егер 1–2 сұраққа жауап бере алмаған жағдайда келесі топ жауап беріп өздіне ұпай жинайды).

Ү. Білімді бақылау, бағалау. Қалыптастырушы баға: өз-өздерін бағалайды. Егер топ:

- 5-деген баға: 15–18 балл;
- 4-деген баға: 12–14 балл;
- 3-деген баға: 9–11 балға қойылады.

ҮІ. Рефлексия: Бүгінгі сабақта алған білімдерін бекіту, жинақтау және қорытындылау»Қорытынды ой» — үлестірмелі кесте бойынша:

Бүгінгі сабақтан кейін қандай әсердемін?	Ерекше көзге түсіп жоғары бал жинаған топтың ерекшелігі неде деп ойлайсыз?	Келесі сабақтардан не білгіңіз келеді? Оқытушыға қояр сұрағыңыз.

Күтілетін нәтиже:

Нені біледі (теориялық білімі)?

— Қазақтың халық музыкасы, аспаптары, тарихи ән-күйлерінің шығу тарихтары мен қоғамдағы орны;

— Әлем халықтарының музыкасы мен музыкалық аспаптары туралы;

— Қазақстан композиторларының патриоттық тақырыптарында жазған шығармаларын;

— Қазақстан композиторларының елдікке, патриотизмге шақыратын шығармаларымен танысады.

— Нені меңгереді (практикалық білімі)?

— Қазақ халық музыка мәдениетінің қалыптасу тарихын меңгере отырып тәрбиелік ұйымдастыру жұмыстарында заманауи талаптарына критерийлік бағалауды қолдану дайындығын қалыптастыру;

— Сабақтан алған педагогикалық іскерлік тәжірибені пайдалана білуді, сабақ жоспарын құрып оны көпшілік алдында қорғай алу машығын қалыптастыру;

— Халық ән-күйлері мен халық композиторларының ұлттық музыка аспаптық жанрындағы шығармаларын

таныса отырып өз шығармашылықтарына, тәжірибеде, кәсіби-әдістемелік жұмыстар ұйымдастыруда пайдалануды;

— Қазақстан композиторларының патриоттық шығармаларымен танысу арқылы, жас ұрпаққа насихаттау, өз шығармашылықтарында орындау дағдыларын меңгереді.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы.
2. Баспаға «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының әдістемелік кеңесі ұсынған маманға арналған нұсқаулық.
3. А. Жайымов, Б. Ысқақов, Ж. Еңсепов, Ж. Сарсембенев. Музыка оқыту әдістемесі. Алматы «Атамұра» 2005ж.
4. А. Жұбанов «Замана бұлбұлдары».

Teaching critical thinking

Kulbaeva Akbobek Amirbekovna, English Language teacher
Kyzylorda humanitarian College named after M. Mametova

How do we get students to think critically? How do we get them to take an interest in our disciplines, to move beyond a concern with «just making the grade» or merely preparing for some standardized test that guards the gates to graduate and professional schools? How do we arouse their curiosity? How can we make a sustained difference in the way they think and act? How can we help students to become active intellects, human beings who are able to understand important ideas, to analyze and evaluate the arguments and evidence that support those ideas, to collect and use evidence in reaching their own conclusions, and logically and consistently to examine conflicting claims? In short, what can we do to help and encourage more students to become like the best ones, and how can technology help us accomplish that goal? Before we consider technology and its applications, however, we must, first, determine how and why people learn?

Intrinsic Motivations

At least a partial answer might come from the investigators who have studied intrinsic motivations. Two fairly simple theories have emerged from the research. First, human beings are naturally curious animals. Anyone who has spent much time with a five year old might echo this claim. Second, human beings are both rational and emotional creatures. We must appeal to the whole person, the attitudes and emotions as well as the ability to understand. In other words, people learn naturally while trying to solve problems that concern them. They develop an intrinsic interest that guides their quest for knowledge, and an intrinsic interest — and here»s the rub — that can actually diminish in the face of extrinsic rewards that appear to manipulate that interest.

So what must we do as teachers? One big key may be very simple: We must pose questions that intrigue and fascinate, fundamental questions, «big» questions, questions that lie at the heart of our disciplines. Often scholars debate questions that are significant only because of some earlier ques-

tion, which in turn, is significant because of some still earlier question, which derived its own significance from some still earlier question, and so forth. We often live our scholarly lives focused on questions that lie several layers beneath the surface of questions that first intrigued us. In teaching, we must be willing to dig back toward the surface and to meet our students there, to recapture the significance of our inquiries, and to help students understand why our current deliberations capture our attention. We cannot simply call out from our position deep within the ground and ask our students to join our subterranean mining expeditions. We must, instead, meet our students on the surface and help them understand the value and the location of the ores we pursue. We must help them understand why anyone might want to solve this problem or answer this question. We must remind them of the connection between today»s smaller question and the larger issues.

We must also recognize that students are most likely to become intellectually excited and motivated to work if we appeal to their emotions, if we show some concern for them and some faith in their ability to succeed, if we ask about their attitudes and their values as well as about their ability to understand, if we act excited, and if we ask them both to understand abstract concepts and to see the relevance of those concepts to people»s lives. We must appeal directly to their curiosity.

A critical thinker:

1. Is open-minded and mindful of alternatives
2. Desires to be, and is, well-informed
3. Judges well the credibility of sources
4. Identifies reasons, assumptions, and conclusions
5. Asks appropriate clarifying questions
6. Judges well the quality of an argument, including its reasons, assumptions, evidence, and their degree of support for the conclusion

7. Can well develop and defend a reasonable position regarding a belief or an action, doing justice to challenges
 8. Formulates plausible hypotheses
 9. Plans and conducts experiments well
 10. Defines terms in a way appropriate for the context
 11. Draws conclusions when warranted — but with caution
 12. Integrates all of the above aspects of critical thinking
 Critical thinking, as it pertains to teaching and learning, can be considered an open-minded process of discovery and understanding analysis and application synthesis and evaluation.

These three groupings and their six components reflect B.S. Bloom's (et al-1956) hierarchical taxonomy or breakdown of cognitive educational objectives.

Teaching students to be critical thinkers presumes an environment where learners, building upon their knowledge and experience set, strive to understand how data and information can be used to develop, recognize, and/or critique general patterns of knowledge. The facility to work in patterns may be affected by the learner's «intelligence» as defined by Howard Gardner in three groupings:

object related: visual/spatial, body motion/kinesthetic, naturalist

symbol-related: verbal/linguistic, logical/mathematical, musical

person-related: interpersonal, intrapersonal, existential
 What does the application of critical thinking look like in the class or school room?

New learning is introduced with what is already known (Ausubel 1968)

Goals and objectives, and their framework, are clear for considering and acquiring new material

Generalization and conceptualization are integrated into the learning process; and are frameworks for understanding what is taught

Internalization of knowledge is a goal, and a risk

Learning not only draws upon the teacher, but also fellow learners and content in many media formats, and can follow non-traditional avenues

Inquiry and questioning are teaching tools; as is lecture

Demonstration of learning is integral to the learning process

Standards of evaluation are clear at the outset

What does a typical class period look like?

(accommodates 20 minute attention spans)

Introductory phase

Reference:

1. <http://www.at-risto.co.uk>.
2. <http://www.english-teaching/earning>.
3. <http://www.critical-thinking>.

Review previous day, homework assignments
 Bridge new material with advanced organizers
 Lecture or content presentation
 Perhaps through Socratic method of questioning
 Small group discussions and tasks
 Period of reflection or exercises in applying new material, or review
 Reports
 Summaries/exercises/developmental/application/demonstration activities
 Helpful Techniques & Guides related to teaching critical thinking
 Questioning
 Strategies for using questioning in the classroom
 Problem-based learning
 An active learning technique
 Thinking aloud
 Demonstrate thinking through problems, also that answers are not always readily available
 Model the process of developing ideas, solutions, etc.
 Active listening
 Cooperative conflict resolution
 Concept mapping
 As an alternative to outlining or environment for brainstorming
 Learning portfolios/records of progress
 Develop opportunities for individuals and groups to develop documents
 that reflect learning progress over time (minutes/journals; blogs/media productions; speeches/presentations)
 Classroom space accommodates interaction
 between small and larger groups of students as well as the teacher
 Seize the moment/Gestalt/ah ha
 Intentionally attack a current controversy or issue
 Strive to develop mutual understanding of the issues on both sides
 as well as the alternative processes of arriving at resolution(s)
 Illustrate concepts
 with examples out of the students' own experiences to correlate concepts and applications
 Provide feedback to the learner; considerations:
 Were the objectives and standards understood?
 What external events influenced behavior/outcome?
 What will feedback contribute to the learner's self-understanding and development?
 Is feedback based upon the results/answers/etc. or how they were developed (process)?

Формирование готовности будущего учителя к воспитанию поликультурной личности школьника

Макашева Маргарита Сарманбаевна, кандидат педагогических наук, специалист центра поликультурного образования Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

Интеграция Казахстана в мировое образовательное пространство сопряжена с поиском новых путей формирования личности современного учителя, образованного, с активной жизненной позицией, умеющего ориентироваться в потоке возрастающей информации, владеющего иностранными языками, способного толерантно относиться к представителям разных народов, их культурному многообразию и ценностям.

В связи с этим особое значение в педагогической науке приобретает проблема воспитания поликультурной личности, которая сегодня является очень сложной и актуальной не только в Казахстане, в России, но и во всем мире. Во-первых, это связано с процессом активного взаимодействия стран, народов, культур, во-вторых, с возникновением локальных войн, конфликтов на религиозной и межнациональной почве, агрессии, терроризма. Результаты огромных усилий стран, расходуемых колоссальные затраты в решение этой задачи, к сожалению, неудовлетворительны.

Для нашего исследования представляют интерес исследования западных ученых (Д. Бэнкс, Д. Хупс, Я. Пей и др.), в которых обозначены основные цели поликультурного образования: формирование готовности и умения жить в многонациональной среде для достижения индивидуального успеха и социального прогресса, для уменьшения дискриминации в обществе; воспитание в детях и молодежи склонности к балансу, компромиссу, толерантности и взаимоуважению, прагматичности, неприятию силовых решений; создание общества, которое не только понимает и уважает культурное разнообразие, но и закладывает основы соединения многокультурного этнического опыта, объединенного общими демократическими ценностями.

По мнению российских исследователей (Г.Д. Дмитриев, О.В. Аракелян, З.А. Малькова, М.Г. Тайчинов), поликультурная направленность образования проявляется: в мере ориентированности цели, задач, содержания, технологий воспитания и обучения на развитие и социализацию личности как субъекта этноса и многонационального государства, способного к самоопределению в условиях современной цивилизации; в форме организации школьной жизни, обеспечивающих развитие в ребенке его способностей, формирование этнического самосознания и планетарного мышления, развивающих ответственность за сохранение родной и общемировой культуры; в содержании образования, обеспечивающей неразрывную связь образования и культуры народов, порождающие новые формы интеллектуальной активности и рациональности, определяющих креативный потенциал человека.

Обобщенный анализ исследований казахстанских ученых М.Х. Балтабаева, Ж.Ж. Наурызбай, Б.Е. Каировой позволяет рассматривать поликультурное образование как: систему обучения и воспитания молодого поколения, направленную на сохранение культурной идентичности личности путем приобщения к родному языку и культуре с одновременным освоением ценностей мировой культуры; стратегию взаимосвязанных основных этапов, которые выражаются в этнической идентификации и межкультурной интеграции.

Краткий анализ концепций поликультурного образования показывает, что с одной стороны, глубокое знание собственной культуры — это фундамент заинтересованного отношения учащихся к другим культурам, с другой стороны, — знакомство со многими национальными культурами — является основанием для духовного обогащения и развития. Человек живет в мире культуры, постигает его и овладевает им, рождает определенные знания и понимание «своей» и «чужой» культуры, где единственный путь сближения культур — путь диалога между ними [1], где «общечеловеческие ценности сближают культуры всех стран и народов» [2, с. 129].

Опираясь на концепции зарубежных, российских и казахстанских ученых, мы трактуем *поликультурное образование как целостный и многокомпонентный процесс, в ходе которого осуществляется приобщение учащихся к родной этнической и мировой многонациональной культуре с целью воспитания поликультурной личности, готовой к позитивному диалогу и взаимодействию с представителями различных национальностей на уважительной, толерантной основе.*

В этой связи мы даем свою трактовку понятию *поликультурной личности как социально активной личности, ориентированной на национально-этнические и общечеловеческие культурные ценности, с богатым духовным и социально-нравственным содержанием воспитания, носителя национального и общечеловеческого культурного наследия.*

В настоящее время обсуждение и исследование проблемы формирования поликультурной личности приобрело универсальный характер для науки в целом. Существуют многочисленные философские, социологические, психологические, педагогические труды, направленные на ее многостороннее изучение. Но, несмотря на значительное количество работ, посвященных феномену поликультурности в целом, вопросы формирования готовности будущего учителя к воспитанию поликультурной личности школьника не исследованы в парадигме личностно-ориентированного педагогического образования. Примени-

тельно к данной проблеме сказанное обуславливает необходимость подготовки учителя к изучению с учащимися своей национальной культуры и основ мировой культуры в целом.

В связи с этим, в Кызылординском гуманитарном колледже им. М. Маметовой происходит внедрение экспериментальной работы.

Цель экспериментальной работы: разработать модель формирования готовности будущих педагогов к воспитанию поликультурной и полиязычной личности школьников, предполагающая содержательную и организационную интеграцию профессионального, поликультурного и полиязычного образования.

Интеграция профессионального, поликультурного образования осуществлялась через организацию образовательного процесса на трех уровнях:

1. Углубленное изучение предметов гуманитарного и художественного циклов;

2. Внедрение авторской методики поликультурного образования (во второй половине учебного дня) в рамках экспериментальной работы. Семинары — тренинги, олимпиады, лингвистические турниры, встречи с носителями языка, проведение совместных мероприятий с общественно — культурным центром «Славяне», работа с британским центром «Использование веб-сайт материалов британского совета на уроках английского языка».

3. Художественно-эстетическое просвещение студентов колледжа и учащихся общеобразовательных школ (учебные экскурсии, тематические массовые мероприятия и др.), организация профильных лагерей. Основанием для организации образовательного процесса стали разноуровневые образовательные программы: реализуемые в рамках основного учебного процесса колледжа, адаптированные к условиям их реализации в общеобразовательном учреждении; реализуемые в рамках дополнительного образования будущих педагогов, ориентированные на удовлетворение индивидуальных образовательных интересов и потребностей студентов.

Характеристика получаемых продуктов эксперимента:

1. Образовательные программы по предметам гуманитарного и художественно-эстетического циклов, авторский курс «Основы поликультурного и полиязычного образования», факультативные занятия в рамках экспериментальной работы. Данные программы разработаны для формирования готовности будущих педагогов к воспитанию поликультурной личности школьников в условиях общеобразовательной школы.

2. Программы педагогического наблюдения классных руководителей и специалистов по экспериментальной работе. В программах представлены цель и задачи, объект и предмет, критерии и параметры наблюдения; а также предлагается примерная форма ведения дневника наблюдения.

3. Сценарии национальных праздников различных этносов: «Встреча Нового года», «Праздник урожая», «Единими звами связаны мы» (праздник Дружбы) — и т.

д. (показ работы педагогов в форме мини — уроков для родителей и учителей школы); «Дню Победы посвящается» (праздничный концерт).

Специальные условия использования продукта.

Для реализации образовательных программ по поликультурному и полиязычному образованию и программ педагогического наблюдения, разработанных сценариев необходима соответствующая материально — техническая база, а также наличие специалистов в области поликультурного и полиязычного образования.

Партнеры по экспериментальной работе: Московский государственный институт культуры (кафедра педагогики и психологии, кафедра культурологии, кафедра музыкального образования), Педагогический колледж № 5 (г. Москва), КГУ им. Коркыт Ата, СОШ № 5 имени И. Панфилова, СОШ № 23 имени Ж. Кизатова, СОШ № 211 имени А. Байтурсынова, СОШ № 233 имени Ж. Нурсейтова.

В чем результат для студентов (что им дала инновация в ходе эксперимента): Поликультурное и полиязычное образование в системе профессиональной подготовки будущего педагога имеет решающее значение для развития личности. В ходе экспериментальной работы, заключающейся в интеграции специального и поликультурного образования, образовательный процесс в учебном заведении был направлен не только на передачу специальных знаний, умений и навыков формирования личности школьников, но и на развитие личности самих студентов, раскрытие их способностей и потенциала в области полиязычного и поликультурного образования.

Результаты мониторинга в процессе экспериментальной работы показали, что у студентов заметно повысился уровень познавательной активности и успеваемости по специальным дисциплинам, а также мотивации и интереса к обучению, коммуникативных способностей. Данный факт объясняется тем что сама специфика поликультурного и полиязычного образования предполагает активизацию психически познавательных процессов и творческих способностей, развитие волевой и эмоционально-чувственной сферы будущих педагогов, воспитание ответственности и духовно-нравственных качеств, самореализацию личности.

Необходимо отметить, что теоретические основы и результаты внедрения авторского курса формирования готовности будущего педагога к воспитанию поликультурной личности школьника в данном учебном заведении отражены в более 50 публикациях и представлены к обсуждению на 1-ом международном научном конгрессе по общественным и гуманитарным наукам в Австрии, на международных научно-практических симпозиумах, конференциях Казахстана, России, Чехии и Германии.

Таким образом, мы неоднократно апробировали процесс формирования готовности будущего педагога к воспитанию поликультурной личности школьника в процессе профессиональной подготовки педагогических кадров в Кызылординском гуманитарном колледже им. М. Маме-

товой и могли бы поделиться нашим скромным опытом в решении актуальной проблемы современной педагогики.

Подводя итог сказанному, следует сделать вывод, что если учитель общеобразовательной школы достигает

успеха в решении проблемы воспитания поликультурной личности школьника в своем классе, в своей школе, то он решает очень важную государственную задачу.

Литература:

1. Бенин, В. Л. Педагогическая культурология: Курс лекций: Учебное пособие. — Уфа: Изд-во БГПУ, 2004. — 515 с.
2. Дымина, Е. В. Мир ценностей и проблемы осмысления действительности. — М., 1999. — 12 с.

Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында жаңа тұрпатты болашақ бастауыш сынып мұғалімін дайындау мәселелері

Маханова Жанат Жантурсыновна педагогика пәнінің оқытушысы;
Зікір Гүлжазира Гауыслағамовна педагогика, психология магистрі
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

Қазіргі таңдағы адамзаттың тіршілігінің негізгі тұғырнамасы — білім болып табылады. Жаңа заман жаңа көзқарас тудырып, іргелі жаңғыртулар жасау мен білімді дамытудың жаңа сапалық деңгейін қажет етіп отырған кезеңде Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаевтың өз назарында ұстап отыруының орны ерекше. «Қазақстан-2050» стратегиясында Қазақстандағы білім беру туралы: «...Біріншіден, барлық дамыған елдердің өзіндік бірегей білім беру жүйелері бар. Біздің алдымызда ұлттық білім берудің барлық буындарын жетілдіру бойынша үлкен жұмыс күтіп тұр. 2020 жылға дейін Қазақстандағы 3–6 жас аралығындағы балалардың 100 пайызын мектепке дейінгі білім берумен қамтамасыз ету жоспарланып отыр. Демек, бұл балаларды заманауи білім беру әдістемелерімен және жоғары білікті мамандармен қамтамасыз ету аса маңызды болып табылады. Орта білім беруде жалпы білім беретін мектептердің деңгейін Назарбаев зияткерлік мектептеріндегі оқыту деңгейіне жеткізу қажет. Мектеп түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгеріп шығуы тиіс. Оқытудың нәтижесінде оқушылар сыни тұрғысынан ойлау дағдыларын, өзбетінше зерттеу жүргізу және ақпаратты терең талдау дағдыларын меңгеруі тиіс», — делінген [1].

Әрбір уақыт кезеңінде адамдардың ақыл-ойы мен көзқарасы өзгеріп отыратыны-заңды құбылыс. Қоғамдық қарым-қатынастардың өзгеруі, жаңа білімнің жинақталуы, өндірістің жетілдірілуі, әлеуметтік прогресс педагог қызметінің мазмұндық сипатына да тікелей байланысты. Кез келген елдің болашағы білім беру жүйесінің және зиялылар қауымының деңгейіне байланысты болғандықтан, Қазақстан халқына да әлемнің дамыған елдерімен тең дәрежеде білім беру қажеттігі күмән тудырмайды. Қазақстан Республикасында орта білім мазмұнына жаңартулар енгізілуде, білім беру бағдарламасына өзгерістер енгізу бұл бүкіл әлемде білім беру жүйелерінің келешек ұрпаққа қандай білім беретіні туралы мәселе қайта қа-

ралуда. Сондықтан болашақ ұрпақ ХХІ ғасырда табысты болу үшін нені оқыту керек? және «Оқытудың тиімді әдістері қандай? деген сияқты негізгі сұрақтар туындайды. Табысты болу үшін оқушыларға білім қандай қажет болса, дағды да сондай қажет екендігі дәлелденіп отыр. Сондықтан дамыған, жүлдегер елдердің білім беру жүйесін қамтамасыз ететін мына факторларға көңіл бөлуіміз қажет [2].

— Өздерінің дәстүрлі мәдениетін, дәстүрлі құндылықтары мен бағдарын сақтауға бағытталған білім беру саясаты;

— Шығармашыл, бірегей ойлайтын, үйлесімді дамыған және рухани бай жеке адамды тәрбиелеу әрі оқыту;

— Мұғалімдердің кәсіби қызметі сапалылығына қол жеткізу:

— мұғалім мамандығының жоғары әлеуметтік және құқықтық мәртебесі;

— педагогикалық жоғары оқу орындарында даярлауға лайық талапкерлерді

— іріктеу жүйесі;

— жоғары оқу орындарында студенттерді даярлау сапасы;

— мұғалім қызметіне жұмысқа алынатын кандидаттарды іріктеу жүйесі;

— мұғалімдер біліктілігін көтерудің тиімді әрі алуан түрлі жүйесі;

— мұғалімдердің педагогикалық қызмет сапасын бағалау;

— мұғалім еңбегіне мемлекеттік қолдау көрсету және ынталандыру жүйесі.

Бұл оқушылардың ақпаратты еске сақтап, алған білімдерін ұғынуын, түсінуін және әртүрлі салада қолдана білуін талап етеді. Пәндер бойынша алған білімдерін қолдану оқушыларға ХХІ ғасырдың дағдысы деп жиі айтылып жүрген кең ауқымды құзыреттілікті меңгеруге мүмкіндік береді. Жаңа тұрпатты мұғалім педагогикалық процестің

бірізділігін және оқу мен тәрбиенің біртұтастығын сақтай отырып, оқыту моделін жобалай білуі қажет. Жаңартылған бағдарламамен жұмыс жасайтын мұғалімнің шығармашылық іс-әрекетің мазмұны зерттеушілік қызметтен, жеке ізденістерден, оқушымен, ата-анамен тығыз ынтымақтастықтан тұрады. Мұғалімнің кәсіптік зерттеушілік позициясы өз кәсібін шығармашылық деңгейде жетік меңгерген кезде ғана айқындала түседі. Ал жаңартылған бағдарлама аясында мұғалімнің кәсіптік жетілуі қалыпты жағдай. Өйткені, балалар ХХІ ғасырда табысты болу үшін, оларды осы табыстылыққа жаңа тұрпатты, өзін-өзі реттеген педагог қана жетелей алады. Жаңа тұрпатты педагог алдымен кәсіби деңгейі жоғары, интеллектуалдық, шығармашылық әлеуеті мол тұлға. Осындай болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін даярлайтын М. Маметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі- облыстағы озық әдістемелік — педагогикалық үрдісі мен бай педагогикалық тәжірибесі бар оқу орны. Колледжде оқу-тәрбие процесін инновациялық тұрғыда ұйымдастыру, орта кәсіптік педагогикалық білім беруді халықаралық стандарт талаптарына сәйкестендіріп отыру жүйелі түрде жолға қойылған. Қазіргі уақытта орта білім мазмұнын жаңарту енгізу аясында орта кәсіптік педагогикалық білім берудің мазмұны мен оқу орнының бітірушілеріне қойылатын талаптар жүйесі де өзгереді. Өйткені, бүгінгі орта кәсіптік педагогикалық оқу орнын бітіруші түлек-еліміздің ертеңгі болашағын тәрбиелеуде өзіндік орны бар, жалпы орта білім беру қызметін атқарушы педагог-маман. Қазақстанның болашағы жастар дейтін болсақ, болашақта сол оқушыларды даярлайтын арнайы кәсіптік оқу орындарындағы болашақ кәсіби мамандарда қажетті дағдылар мен стратегиялар болуы қажет. Болашақ маманды даярлауда педагогикалық стратегиялардың кең ауқымын игеруіне және қашан және қай кезде кез-келген әдіс тәсілдердің, стратегияларды пайдалану керектігін теориялық және тәжірибе жинақтау барысында біліктілікпен үйлестіре білуіне оқу орнының оқытушылары мен әдіскерлері көп үлесін қосуда. Сонымен қатар, сабақ барысындағы оқытудың қалай өтетіндігін терең түсініп, алдындағы оқушылардың эмоцияларын, сыныптан тыс және жеке өмір сүру салтын жете түсіне алуларына мүмкіндік туғызады. Қоғамда, айналымыздағы ортада болып жатқан қарқынды өзгерістер шығармашылық қабілеті бар, қажетті жағдайда айрықша шешім қабылдай алатын жеке тұлғаның алдына үлкен талаптар қояды. Сол себепті бітірушілердің даярлығының сапасы, кәсіби құзыреттіліктерінің деңгейі өте көкейтесті мәселелерінің біріне айналып отыр. Бастауыш буында жоғары сыныптарда оқылатын барлық пәннің іргетасы қаланып қана қоймайды, сонымен қатар білім алуға талпынушылық, яғни балалардың оқу әрекеті, танымдық белсенділігі, жеке бастың адами қасиеттерінің негізі осы кезеңде қаланады. Болашақ маманға қазіргі мектеп пен жаңарту аясындағы бастауыш мектеп айырмашылығын ұғындыру. Қазіргі мектепте оқыту нәтижелері оқушылардың оқу жетістіктері негізінен репродуктивті сипатқа ие болатын болса, барлық пән бойынша

үлкен көлемдегі дайын ақпаратты «беріп үлгіру» керек, оқушы — оқу үрдісінің нысаны, мұғалім-ақпарат беруші болса, жаңару аясындағы бастауыш мектепте оқыту нәтижелері оқу жетістіктері продуктивті сипатқа ие болады, яғни біледі, түсінеді, пайдаланады, талдайды, жасайды, оқу үрдісі оқушылардың әр сабақта білім «өндіру» үшін өздерінің белсенді іс-әрекетімен сипатталады, оқушы-өз танымның субъектісі, мұғалім-оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастырушы айырмашылығымен ерекшеленді. Сондықтан ұрпақты білім нәрімен сусындату болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің қолында болатын болса, олар оқу орнының қабырғасында жүрген кезден-ақ болашақ кәсіби қызметінде қажет болатын құзыреттіліктерге ие болуы тиіс. Олар атап айтатын болсақ: әдіснамалық, жалпымәдени, пәндік-бағыттылық. Педагогикалық қызметтің шығармашылық бағытталуы, біріншіден, мұғалімге мамандығы үшін мәні бар күшті және әлсіз жақтарын (өзін-өзі тануын, эмоционалдық реттелуін, коммуникативтік және дидактикалық қабілеттерін және т. б.) бағалай алуы; екіншіден, зияткерлік мәдениетін (ойлау, ес, қабылдау, зейін), мінез-құлық, қарым-қатынас, соның ішінде педагогикалық қарым-қатынасты меңгеруі; үшіншіден, қазіргі интеграциялық үдерістер, әлемдік білім берудің даму тенденцияларын бағдарлай алу сияқты мәселелерді қарастырумен байланысты.

ҚР Білім беруді дамытудың 2011—2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында: «Мектептегі білім сапасы сапалы даярланған педагогтермен айқындалады. Олар бұл білімдерін әр түрлі әдістермен білім алушыларға береді», — деп, [3] кәсіби даярлықтың жоғары сапалы қол-жетімділігі — кәсіби сауаттылық негізі екенін анықтап берді.

Білім беру сапасын арттыруда маңызды рөл атқаратын факторлар:

- 1) лайықты адамдар ғана мұғалім болуы керек;
- 2) олар оқытушылық қызметтің тиімділігін арттыруға мүмкіндік беретін дайындықтан өтуі қажет;
- 3) әрбір оқушы сапалы білім алатындай жағдайды қамтамасыз ету қажет [2].

Даярлығы жоғары білікті, кәсіби құзырлы педагог жалпы орта білім беру нәтижесі ретіндегі құзыреттіліктерді — өзіндік менеджмент, ақпараттық, коммуникативті меңгерген жеке тұлға-оқушы қалыптастырады, сондықтан кәсіби даярлықтың арнаулы оқу пәндері негізінде іс-әрекеттік және тұлғалық-бағдарлық тәсілдерін үйлестіре отырып, кәсіби құзыреттіліктерді болашақ маманға меңгерту колледж оқытушыларының басты міндеті болып саналады. Қорытындылай келе, болашақ маманды кәсіби даярлықта әрбір кәсіптік оқу пәнінің білім мазмұны мен әдістемелік жүйесі негізінде жеке тұлғаға қойылатын кәсіби деңгейлі сауаттылық шешімін табу керек. Өйткені, кәсіби даярлықта педагогке қажетті кәсіби құзыреттіліктерді толыққанды меңгерген маман жаңартылған оқу бағдарламасын меңгеретін оқушыларына білім алу нәтижесі ретіндегі құзыреттіліктерді сапалы меңгеретіні сөзсіз.

Әдебиеттер:

1. ҚР «Қазақстан-2050» стратегиясы.
2. Құсайынов А. Орта білім сапасын көтеру проблемалары: оны шешу жолдары. вебинар-лекциясынан.
3. ҚР Техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2011—2020 ж. арналған мемлекеттік бағдарламасы.
4. Облыстық, Алматы, Астана қалаларының білім басқармалары, аудандық және қалалық білім бөлімдері мен әдістемелік кабинет мамандарының біліктілігін арттыру бағдарламасы. Мамандарға арналған үлестірме материал.
5. 12 жылдық білім беруге көшу жағдайында педагогикалық кадрлар даярлау жүйесін модернизациялау» республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары.
6. Бабаев С. Б. Бастауыш мектеп педагогикасы, Алматы, 2007 ж.
7. Қоянбаев Ж. Педагогика, Астана, 1998 ж.
8. Жарықбаев Қ. Психология, Алматы, 199.

Бастауыш сынып оқушыларын халық педагогикасы дәстүрлері арқылы ізгілікке тәрбиелеу

Молдабаева Кумискуль Рустемовна, педагогика ғылымдарының магистрі
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

Қазіргі еліміздің саяси әлеуметтік, экономикалық және мәдени даму өзгерістері орта және жоғары мектепті демократияландыру, ізгілендіру яғни білім беру жүйесінде жас ұрпақты оқыту мен тәрбиелеудің сапасын көтеру, оларды қоғамдық өмірге даярлау ісінің маңыздылығын көрсетіп отыр.

Бастауыш сынып оқушыларын ізгілікке тәрбиелеуге бағытталған халықтық педагогика дәстүрлерінің түрлері сан алуан. Оның тоқсан тарау қилы-қилы жолдары мен амалдары бар. Ізгілік ұғымының қамтыған ауқымы үлкен, кең мағыналы. Десек те, оқушыларды бастауыш сыныптан бастап халық педагогикасының озық дәстүрлері арқылы ізгілікке тәрбиелеу ісі — тәжірибеден өз нәтижесін беруде. Бұл өзекті мәселеге алғашқы қазақ мектебінің іргетасы қалана бастаған кездің өзінде-ақ «Қазақ ұлттық мектебінің» негізін салушы қазақ халқының ағартушы-педагогтары А. Байтұрсынов, М. Жұмабаев, М. Дулатов, Ж. Аймауытов, Х. Досмұхамедовтер атсалысқанын жоғарыда атап өткен болатынбыз.

Әрбір халық өз ұрпағын тәрбиелеуде халқының тәлім-тәрбиелік озық игі істерін ұрпақтан-ұрпаққа мирас етіп қалдырып отырған. Мәселен, Қорқыт атаның ауыздан-ауызға тараған: «Ұл әкеден көрмей — сапар шекпес», «Қыз анадан көрмей — үгіт алмас» — дейтін даналық ойлары ұл баланың — әкеден алар, қыз баланың — анадан алар тәрбиесінің маңыздылығына ерекше мән берген. Дәлірек айтқанда, қыз бала анадан арлылықты, әдептілікті, тазалықты, адалдықты, инабаттылықты, ізеттілікті, іскерлікті, қарапайымдылықты т. б қасиеттерді алып, өз бойына сіңіреді.

Әке үйінде болған кезде, қыздар өздерінің «келін» сияқты болашақ рөліне еніп, үлкен келін немесе кіші келін,

немесе жалғыз ұлдың келіншегі рөліне қажет міндеттер мен жауапкершіліктер аясын меңгереді» [1].

Ізгілендіру ой-пікірлері әрбір қоғамның ілкі бастауларынан орын алып келе жатқан қағида. Олай дейтініміз, ол әр халықтың діни сенімдері мен салт-дәстүрлерінен, философиялық және педагогикалық ілімдерінен орын алады. Осы ойдың көрінісін жалпы білім беретін мектептегі оқу-тәрбие үдерісінде қолданылып келе жатқан педагогикалық ізгі қасиеттерден кезіктіреміз. Әрбір ұлттың ізгілік қасиеттерін қалыптастырушы бірден-бір негізгі құралы, ол — халықтық тәрбие. Халықтық тәрбие неғұрлым жоғары сипатта көрінсе, ол ізгілікке ұласары анық.

«Ана тілін қалай оқыту керек?» («Жаңа мектеп», 1925, № 2) атты мақалада оқу ағарту ісі, мұғалім беделі мен қасиеті, емле, сөз, әңгіме оқыту жолдары, шығарма, хат жазу үлгілері т. т. қарастырылады. Ана тілін оқып-үйрену, сауаттылық мәселесі әр уақытта да маңызды, кәделі іс. Ана тілін жақсы меңгере алмай тұрып өзге пәндерге түсіну мүмкін емес деп айтылады. Шынында да тіл — өмір өзегі, тіршілік арқауы болып табылады. Мұның ақиқатын бүгінгі күн дәлелдеп отыр. Ендеше отбасынан өріс алатын — өнеге, тіл тағдыры — ұлттық мәселе әрі басты байлықтарымыздың негізі болып қала бермек [2. 315].

Ізгі жүрек — адам іс-әрекетінің демеушісі ғана емес, адамдықтың белгісі. Ізгі сөз жанға жылылық береді. Ізгіліктің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін білімді адастырмайтын да, ол — жүрек. «Ізгі жүрек ізгілікке бұлқынар. Асыл текті тазалыққа ынтызар» — деп ғұлама бекер айтпаған. Адамның жан дүниесін байытатын ақыл мен білім болса, оны бағыттаушы күш — жүрек. Ізгілік кепілі — жүректің ізгілігінде. Ол — ақыл, білім және жүрек. Ізгілік өзегі осы үш құнды асыл күштен құралған» — делінеді [2].

Жоғарыда атап өтілгендей, ізгілік қасиеттің түп тамыры адамгершілік екендігі күман тудырмайды. Біз бастауыш сынып оқушыларын халық педагогикасы дәстүрлері арқылы ізгілендіру ісінде біршама зерттеуші ғалымдардың ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарға талдау жасаған пікірлерін саралай келе, солардың арасынан ғалым Л. Сейдахметованың адами қасиеттерге жасаған сараптауын ұсынамыз:

1. Әдептілік 5. Ынтымақ пен бірлік
2. Ұят пен ар 6. Жолдастық пен достық
3. Намыс 7. Жақсыға құмарлық [3].
4. Шындық пен әділет

Осы көрсетілген ізгіліктің жақсы қасиеттерінің қатарында жомарттық пен сараңдықтың, ақпейілділік пен қараниеттіліктің, қошемет пен сұрқиялылықтың, еңбекқорлық пен жалқаулықтың сыры — бастауыш сыныптарда өтілетін әр алуан халықтық ертегілер мен мысал өлеңдерде, тәрбие сағаттарының тақырыптарында ашыла түседі. Және де ізгілік қарым-қатынастары бүгінгі қоғамның әрбір саналы мүшесінің күнделікті өмірінде, тұрмыста, үлкен мен кіші арасындағы байланыс пен қарым-қатынастағы қажетіне айналуы тиіс екендігі түсіндіріліп, осы жақсы қасиеттерді балалар өздерінің бойына үлгі етіп алуларына ықпал жасалады.

Әдетте, адами қасиеттердің қалыптасуы көбіне өскен, қоршаған ортаның әсерінен болатыны мәлім. Біз өзімізді қоршаған ортадан салт-дәстүрлер арқылы тәлім-тәрбие аламыз. Көшпелілер ең бірінші кезекте балаларын әдет-ғұрып, салт-дәстүрлер арқылы тәрбиеледі. Адамдар заң деп саналы түрде қабылдайтын, халықтың рухани адамгершілік өмірінің негізі болып табылатын қарым-қатынас нормалары — дәстүрлердің әсері өте күшті, қоғамдық сана — мораль, заң, дінмен байланысты болып, ұжымда, мектепте рухани қасиеттерді қалыптастыратын, ел өмірімен біте қайнасып кеткен рухани байлық, жоғары деңгейдегі құбылыс.

Дәстүрлер — адамдардың сан ұрпақтарының өмір қажеттерінен пайда болған, халықтың өзіне тән өнері мен әдебиетінің жасампаз, шығармашылық тәжірибесі, тәрбие саласындағы принциптері. Халықты дәстүрден басқа еш нәрсе біріктіре алмайды.

Дәстүрлер шығармашылық нысанында (аңыз-әңгімелер, ертегілер, мақалдар, мәтелдер, өлең-жырлар, әдет-ғұрыптар, т. б.) берілген. Дәстүрдің көптігі халықтың рухани өмірінің байлығын көрсетеді. Дәстүрге қарап халыққа, оның тұрмысына сипаттама береді.

Ұлттық белгілерді қалыптастыруға тікелей ықпал еткен, қоғамға тәртіп енгізетін ақыл-ойлар, дүниеге көзқарасқа толы дәстүрдің мақсаты — жеке тұлғаның белгілі бір сапаларын тәрбиелеу. Қандай да бір әдет-ғұрып және дәстүрлер рәсім, этикет, әдет формасында көрінді, мақсат — адамды қоғамның талабына бағындыру,

күрделі қоғамдық қатынастарды қалыпты ұстауға керекті рухани сапаларды беру.

Мысалы, ата-ананы, үлкенді құрметтеу, Отан алдындағы парыз, көршілер арасындағы қарым-қатынас, бай-ғазы, көрімдік, сүйінші, кәде сұрау, құрдастық қалжың, сәлем беру, ат тергеу, құда түсу, құйрық беру дәстүр деп есептелген. Дәстүрдің аясы кең. Дәстүр ұжымда, мектепте сақталады. Мысалы: мереке, салтанатты шеруге шығу, Әнұранды айту [4. 341].

Ата-ананы, үлкенді құрметтеу ісімен отбасы мен тәрбие орындары, мектеп ұжымы, ұстаздар қауымы тікелей айналысып келеді. Ұлттық дәстүрлер орайы келгенде мектеп оқулықтарына іріктелініп енгізіліп отырады. Ол тек «Ана тілі» не «Әдебиеттік оқу» сабақтарында ғана емес, оқу материалдарының қандай пән екеніне қарамастан енгізіліп отырады. Мәселен, «Қазақ тілі» оқулығының жаттығу мысалына пайдаланылған мына мәтін үлкенді құрметтеуге арналыпты:

Бастауыш сынып оқушыларын халық педагогикасы дәстүрлері арқылы ізгілікке тәрбиелеу ісі нәтижелі болуы үшін оның даму деңгейлерін анықтап отыру қажет деп ойлаймыз. Осы мақсатта зерттеу жұмысының түрлі әдіс-тәсілдері көмегімен жүзеге асырылатын диагностика қолданылады. Зерттеулер белгілі критерилер арқылы жүзеге асырылады. Біз «халық педагогикасы дәстүрлері» терминін басшылыққа ала отырып, бастауыш сынып оқушыларының ізгілік құндылықтары даму деңгейінің критерийлерін анықтадық:

— когнитивті критерий арқылы бастауыш сынып оқушыларының халық педагогикасы дәстүрлері, оның адамгершілік ізгілік құндылықтар жайлы білімдері мен түсініктері, ұғымдары анықталады.

— эмоциялық-қажеттілік оқушының өзін-өзі даму үстіндегі қалыптасушы тұлға ретінде көрсетуге ұмтылысын, оның айналасында болып жатқан әртүрлі құбылыстарға еліктеушілігі, қызығушылығының болуымен ерекшеленеді.

— іс-әрекеттік критерий баланың халық педагогикасы дәстүрлерін өзінің күнделікті іс-әрекетінде қолдана білуін, білігін, осы салада жоғары ойлау қиялының үдерісін бейнелі жүзеге асыруын анықтайды.

Критерий дегеніміз — белгілі бір нақты теориялық білім төңірегінде қалыптасқан ұғымдарды бағалауға, пікір айтуға не топтастыруға негіз болатын белгілер.

Білім беру мекемелерінен тәлім алып, ұлттық тәрбиеге қайыған тұлға ол белгілі бір ұлттың өкілі бола тұра, сол ұлттың дәстүрі мен халықтық тәжірибесін ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуші ретінде танылып, өзінің адами құндылығымен сипатталатын адами сапа болып табылады. Оның өлшемі тұлғаның таным-білімімен, сана-сезімімен, алған білімін іс-жүзіне асыра алу дәрежесімен, жақсы мінез-құлқымен анықталады.

Әдебиеттер:

1. Қожахметова Қ.Ж. Этнопедагогика. Оқу — құралы. — Алматы: Қарасай, 2012. — 248 б.

2. Айджанова З.Ж. Бастауыш мектеп оқушыларының рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыру. (Сыныптан тыс жұмыстар негізінде) — Атырау, 2009. — 25 б.
3. Мұханова Б.Ж., Ильясова Р.Қ. Этнопедагогика: Оқу құралы. — Астана: Фолиант, 2008. — 440 б.
4. Балтабаева Ж.Қ., Солтанғазина М.Қ., Лекерова Ф.С. Қазақ тілі: Жалпы білім беретін мектептің 3-сыныбына арналған оқулық. — Алматы: Алматы кітап, 2011. — 242 б.

Мұғалімнің кәсіби дамуы — білім беру жүйесін жаңартудың негізі

Нурманова Актolkын Дархановна, психология пәнінің оқытушысы
М. Мәметова атындағы Қызылорда гуманитарлық колледжі

Заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын еліміздегі білім беру процесіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасын бойынша мектеп мұғалімдері өз білімдерін көтеріп, оң өзгерістер көрсетіп келе жатқаны бізге мәлім. Осыған орай бүгінгі таңда жоғарғы және орта кәсіптік білім беретін оқу орындары оқытушыларына да тамаша мүмкіндік туып отыр. Міне білім беру жүйесіндегі өзгеріске бізде дайынбыз деп айта аламыз. Себебі осы бағдарлама идеясын игерген біз, алдымызда отырған болашақ педагогтарды осы бағдарламадағы модуль идеяларымен қаруландырамыз [4].

Алғашында өз басым осы курсқа келер алдында көзқарасым екі үшты болды. Жоғары оқу орындарының және гуманитарлық колледждерінің бітіруші курс студенттеріне қосымша білім беру бағдарламасы бойынша тренерлерді оқыту курсының Үшінші деңгей бағдарламасы бойынша білімімді көтергенім, менің педагогикалық тәжірибем оң өзгерістер алып келді. Себебі курсқа дейінгі педагогикалық тәжірибемде оқу-тәрбие процесінде оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерінің тек қана элементтерін қолданатын едім, себебі бағдарламаның идеясымен және мазмұнымен толық таныс болмадым. Курс аясында алдағы педагогикалық тәжірибем жаңа қадам болатындай білімімді көтеріп жетілдірдім десем қателеспеймін. Себебі курстың өн бойы Үшінші деңгей бағдарламасының бірінші «Бетпе-бет» кезеңінде идеясы және мазмұнымен жан-жақты талдау жасап, толықтай таныс болдық.

Болашақ мұғалімдерге қосымша кәсіби білім беруге бағытталған заманауи ғылыми ғылыми зерттеулердің шынайы нәтижелерінің және оқытудың озық практикалық тәжірибесінің ықпалдасуын көрсете отырып, қазақстандық білім беру жүйесін дамытудың стратегиялық жоспарларының мақсаттарына сәйкес келеді. Бағдарламаны іске асырудың тақырыптық мазмұны ЮНЕСКО және Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі ұсыныстарының негізгі қағидаттарымен үйлеседі, сондай-ақ олар Үшінші деңгей бағдарламасының

жеті модулі мәнмәтінінде мектеп тәжірибесінде табысты қолдануға ықпал ететін әдістемелік сипаттағы бірқатар жалпы ұсыныстардан тұрады:

- Оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдер;
- Сын тұрғысынан ойлауға үйрету;
- Оқу үшін бағалау және оқуды бағалау;
- Оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану;
- Талантты және дарынды балаларды оқыту;
- Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу;
- Оқытуды басқару және көшбасшылық [3, б. 99].

Тәжірибе жинақтау барысында білім алушының сыни ойлауын, сөйлеу дағдысын, топпен қауымдасып жұмыс жасай алуын, идеяларын дәлелдей алатындай зерттей алу қабілетін, ашатын модуль стратегияларын қолдануым сабағымдағы сәтті тұстар деп айтар едім. Мысалы:

- Джигсо
- Ыстық орындық
- Постер қорғау
- Көзбен көретін айғақтар негізінде сыни ойлауға үйрету
- Ойлан-жұптас-бөліс
- Диалогтық оқыту
- Ақылдың алты қалпағы» (Эдвард де Боно)
- Сократтық семинар әдіс-тәсілдерін пайдаландым [1, б. 253].

Сабақ соңында кері байланыс жазуда білім алушыларым стратегиялардың тиімділігін айта келіп, өз тәжірибелерінде қолданамыз деген ой — пікірлері маған үлкен сенім ұялатты. Бұл менің жұмысымның нәтижесі деп айтар едім [2, б. 5].

Қорытындылай келе, келешек біздің болашағымыз жастардың қолында, сондықтан жастардың келешекті қалай жасайтындығы біздің, мұғалімдердің, қолында, сондықтан біз өмір бойы білім алуға, жастарды өмір бойы білім нәрімен сусындатудан жалықпауымыз керек деп білемін.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың деңгейлі бағдарламасының негізінде әзірленген педагог кадрларды даярлайтын жоғары оқу орындарының бітіруші курс студенттеріне қосымша кәсіби білім беру бағдарламасы. ҮЛЕСТІРМЕ МАТЕРИАЛДАР БІРІНШІ АПТА Бірінші «бетпе — бет» кезеңі. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015.
2. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың деңгейлі бағдарламасының негізінде әзірленген педагог кадрларды даярлайтын жоғары оқу орындарының бітіруші курс студенттеріне қосымша кәсіби білім беру бағдарламасы. ТРЕНЕРГЕ АРНАЛҒАН НҮСҚАУЛЫҚ. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015.
3. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың деңгейлі бағдарламасының негізінде әзірленген педагог кадрларды даярлайтын жоғары оқу орындарының бітіруші курс студенттеріне қосымша кәсіби білім беру бағдарламасы. СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН НҮСҚАУЛЫҚ. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015.
4. <https://infourok.ru/material.html?mid=56738>

Современные подходы к организации коммуникативного развития в обучении английского языка

Расмуханова Гульшат Амангельдиевна, преподаватель английского языка
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

Современное профессионально-ориентированное обучение предполагает формирование у учащихся способности иноязычного общения в конкретных профессиональных, научных сферах и ситуациях с учетом особенностей профессионального мышления, при организации мотивационно-побудительной и ориентировочно-исследовательской деятельности [3, 144].

В данной статье хочу рассказать о том, что современная школа, вступила в 21 век — век новых образовательных технологий. В настоящее время, когда в Казахстане происходит смена образовательной системы и постепенное становление новой, таким образом, необходим определенный набор знания учителя, иной уровень знаний и профессиональной компетентности. Основное назначение иностранного языка состоит в формировании коммуникативной компетентности или коммуникативного подхода к обучению, то есть способности осуществлять иноязычное межличностное межкультурное общение с носителями языка. В мире существует довольно много всяких методик, но широкой популярностью в наши дни пользуются только две из них: коммуникативная и грамматико-переводная (традиционная). И у коммуникативного, и у грамматико-переводного подхода есть и свои плюсы, и свои минусы. Я знаю не один десяток людей, которые освоили и осваивают язык по каждому из них [1, 3].

Хотелось бы выделить ряд наиболее эффективных, на мой взгляд, подходов, способствующих развитию коммуникативной компетенции учащихся в условиях реализации нового стандарта:

- создание на каждом уроке реальной возможности коммуникации;
- проведение нестандартных уроков;
- создание и защита проектов с применением информационно-коммуникационных технологий, и создание ситуаций, имитирующих языковую среду;
- включение учащихся в игровую деятельность приводит к естественному желанию *говорить на языке*;
- сочетание самостоятельной индивидуальной работы с групповой и коллективной, самостоятельный поиск учащимися нужной информации;
- развитие творчества, умения работать и различными источниками информации;
- внедрение аутентичного материала на уроках;
- проведение *внеклассной работы* по предмету как шаг к развитию творческих, коммуникативных способностей учащихся.

Сегодня в обществе изменились требования к знанию языка, вследствие чего задачи преподавателей значительно осложнились. Решить их эффективно возможно лишь на основе знания современной лингвистической теории и использования приемов коммуникативной методики при обучении языку. В чем же заключается главный принцип коммуникативной методики, так широко используемой в ведущих языковых школах всего мира? Как следует из названия, большая роль в ней отводится практике общения. Главная цель этой методики — преодоление языкового барьера, избавление человека от боязни говорить на чужом языке, и одновременное развитие всех языковых навыков: от устной и письменной речи до чтения и

аудирования (восприятия речи на слух). Грамматика изучается в процессе общения на языке: студент сначала осваивает и запоминает слова, выражения, языковые формулы, и только потом начинает разбирать, что они из себя представляют в смысле грамматики. На занятиях, где применяется коммуникативная методика, вы не встретите механических воспроизводящих упражнений: вместо них активно используются игровые ситуации, работа с партнером, задания на поиск ошибок, сопоставления и сравнения, подключающие не только память, но и логику, умение мыслить аналитически и образно [2]. Всё это позволяет создать англоязычную среду, в которой должны «жить» студенты: читать, общаться, участвовать в ролевых играх, излагать свои мысли. В этом случае изучение языка тесно переплетено с ознакомлением с культурными особенностями страны, что делает занятия более интересными и расширяет кругозор студентов. Важную роль здесь играет то, что на курсах, где используется коммуникативная методика, часто в роли преподавателей выступают носители языка, т. е. люди, для которых изучаемый студентами язык является родным. Не этот факт является залогом успеха обучения (главное — следование «золо-

тому» правилу методики: не использование на уроках языка-посредника), но он обеспечивает дополнительное преимущество. Кто, как не англичанин научит вас тонкостям интонации и произношения, «живому» ситуативному английскому? Изучающим иностранный язык необходимо приучить себя к мысли, что это не есть что-то инородное. Очень важно привыкнуть к звучанию английского языка. Если вы смотрите видеофильм на английском языке, вам не нужен перевод, даже если вы не все понимаете. Необходимо адаптироваться к звучанию английской речи. Если вы читаете литературу на английском, не акцентируйте свое внимание на отдельных словах, которые вы не знаете, старайтесь понять смысл из контекста. Не говоря уже о том, что важно использовать любую возможность общения на английском языке с носителями языка, т. к. от количества сказанного зависит качество вашей речи. Нужно себя убедить, что английский — это ваш второй язык, и тогда это станет реальностью. Хотите научиться читать — читайте, писать — пишите, понимать — слушайте, хотите научиться говорить — говорите. Не ставьте перед собой сложных задач, передавайте информацию простыми фразами.

Литература:

1. Шадренко, С. «Английский язык: честные ответы на все вопросы», Москва 2013–2014 гг.
2. Пассов, Е. И. «Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению», 223 с.
3. Фаенова, М. О. «Обучение культуре общения на английском языке». М. Высшая школа, 2004.

Использование ИКТ и мультимедийных средств на уроках английского языка

Садыкова Эльмира Жаналыковна, преподаватель английского языка
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

В современном обществе все более возрастает роль иностранных языков. Знание иностранного языка дает молодежи возможность приобщиться к мировой культуре, использовать в своей деятельности потенциал обширных ресурсов глобальной сети Интернет, а также работать с информационными и коммуникационными технологиями и мультимедийными средствами обучения.

Компьютер, в наше время, очень важная и независимая вещь. Многие ребята и даже взрослые используют его лишь для того, чтобы поиграть в компьютерные игры. Но, к счастью, много и тех, кто нашел ему правильное применение. Так, например, он помогает в учебе. Очень удобно, когда под рукой есть такой помощник, ведь мы, не выходя из дома, можем напечатать рефераты, доклады, одним словом, все что нужно. Кроме того, компьютер может помочь в изучении иностранного языка. Ведь существует масса дисков, электронных учебников, мультимедийных обучающих программ, которые приводят к хорошим результатам в изучении английского языка.

В настоящее время внедрение персонального компьютера, технологии мультимедиа и глобальной информационной компьютерной сети Интернет влияет на систему образования, вызывая значительные изменения в содержании и методах обучения иностранным языкам. Перед современным учителем встает проблема поиска нового педагогического инструмента. В своей педагогической деятельности я пришла к выводу, что в современных условиях, учитывая большую и серьезную заинтересованность учащихся информационными технологиями, можно использовать эту возможность в качестве мощного инструмента развития мотивации на уроках английского языка.

Применение компьютера как инструмента для работы с информацией очень разнообразно и многообразно. Он может за несколько секунд просмотреть электронную библиотеку и найти требуемую информацию.

При использовании компьютера вербальную коммуникативную деятельность следует рассматривать в трех аспектах. Во-первых, как свободное общение учащихся

в режиме реального времени посредством использования электронной почты и информационных сетей, то есть как аутентичный диалог в письменной форме между партнерами по коммуникации. Во-вторых, как интерактивное диалоговое взаимодействие обучаемого с компьютером, при котором преследуются реальные цели коммуникации, то есть как человеко-машинный диалог. В-третьих, как общение обучаемых в классе в процессе работы с компьютерными обучающими программами, выступающими в качестве стимула для коммуникации и средства воссоздания условий ситуации общения.

Использование компьютерных технологий на уроках иностранного языка может быть представлено в различных вариациях: работа со специализированными сайтами, поиск необходимой информации в сети интернет, просмотр аутентичных фильмов, использование обучающих программ и игр и т. д. В настоящее время очень результативным и сравнительно доступным методом при обучении иностранным языкам является использование электронного учебника. Электронный учебник позволяют реализовывать принципы дифференцированного и индивидуального подхода к обучению. С помощью электронного учебника можно наиболее эффективно проводить тренаж и проверку таких видов речевой деятельности как аудирование и чтение, а также формировать и развивать грамматические, лексические и звуко-произносительные навыки учащихся.

Электронный учебник — компьютерное, педагогическое программное средство, предназначенное, в первую очередь, для предъявления новой информации, дополняющей печатные издания, служащее для индивидуального и индивидуализированного обучения и позволяющее в ограниченной мере тестировать полученные знания и умения обучаемого.

Рассмотрим некоторые особенности электронного учебника:

1. Электронный учебник должен содержать минимум текстовой информации, в связи с тем, что длительное чтение текста с экрана приводит к значительному утомлению и, как следствие, к снижению уровня восприятия.

2. Электронные учебники должны содержать большое количество иллюстративного материала. Для ограничения объема учебника целесообразно использование упакованных форматов графических файлов [GIF, JPEG], использование ограниченной палитры цветов или векторных графических файлов.

3. Использование видеофрагментов позволяет передать в динамике процессы и явления. Несмотря на большие размеры файлов, применять их целесообразно, так как в этом случае повышается заинтересованность учащихся, улучшается качество знаний.

4. В традиционном обучении преобладают вербальные средства при предъявлении нового материала. В связи с этим применение аудио фрагментов в электронном учебнике позволяет не только приблизить его к привычным способам предъявления информации, но и

улучшить восприятие нового материала, при этом активизируя не только зрительные, но и слуховые центры головного мозга.

5. Электронный учебник должен содержать гиперссылки по элементам учебника и, возможно, иметь ссылки на другие электронные учебники и справочники. Желательно наличие содержания с быстрым переходом на нужную главу или страницу.

6. Возможен, например, с помощью технологии OLE [Object Linking and Embedding], запуск других компьютерных программ для показа примеров, тестирования и других целей.

7. Можно выделить три основных режима работы электронного учебника:

— Обучение без проверки.

— Обучение с проверкой, при котором в конце каждой главы [параграфа] обучаемому предлагается ответить на несколько вопросов, позволяющих определить степень усвоения материала.

— Тестовый контроль, предназначенный для итогового контроля знаний с выставлением оценки

Сейчас имеется большое разнообразие современных мультимедийных учебников, где можно найти достаточно упражнений для учащихся всех возрастов и разных знаний.

Преимущества использования электронного учебника в том, что:

Весь материал показан разнообразно — если в учебнике помещен только текст и рисунки, то в электронном учебнике есть и видеофрагменты, диаграммы, аудиотекст. Все это активизирует мыслительные процессы и память учащихся, развивает творческое воображение и повышает интерес к предмету.

При проведении таких уроков я заметила, что ученикам очень интересно работать с электронным учебником, они с удовольствием читают текст, рассматривают картинки, бурно обсуждают просмотренный видеофрагмент. Также легко находят ответы на вопросы, так как они даны в простой, доступной форме. Они относятся к этому как к игре, со своими правилами, и при этом понимают, что несоблюдение этих правил не даст возможность пройти этот тур, т. е. понять заданную тему. Именно такое «легкое» отношение психологически раскрепощает ученика, позволяет раскрыть свой творческий потенциал, развивает интеллект.

При ведении такого урока меняется роль учителя, он становится другом, советчиком. Некоторые вопросы обсуждаются с учащимися «на равных», выдвигаются различные предположения, так как работа идет интерактивно и всегда можно обратиться к электронному учебнику для подтверждения своей версии.

Также у учащихся закрепляются навыки работы на компьютере, они хорошо и быстро ориентируются в электронных учебниках, с интересом отвечают на тестовые вопросы, это формирует способность учащихся к самообучению, самообразованию, самоорганизации и самореализации.

На своих уроках, кроме электронных учебников, я также использую интернет, который позволяет найти много интересной и полезной информации.

Оптимальным является также создание мультимедийных Power Point презентаций. Применение компьютерных презентаций на уроках позволяет ввести новый лексический, страноведческий материал в наиболее увлекательной форме, реализуется принцип наглядности, что способствует прочному усвоению информации. Самостоятельная творческая работа учащихся по созданию компьютерных презентаций как нельзя лучше расширяет запас активной лексики.

Задачи модернизации образования не могут быть решены без оптимального внедрения информационных технологий во все его сферы. Использование информаци-

онных технологий дает толчок развитию новых форм и содержания традиционных видов деятельности учащихся, что ведет к их осуществлению на более высоком уровне. Работа с компьютером должна быть организована так, чтобы с первых же уроков начальной ступени обучения она стала мощным психолого-педагогическим средством формирования потребностно-мотивационного плана деятельности школьников, средством поддержания и дальнейшего развития их интереса к изучаемому предмету. Правильно организованная работа учащихся с компьютером может способствовать в частности росту их познавательного и коммуникативного интереса, что в свою очередь будет содействовать активизации и расширению возможностей самостоятельной работы обучаемых по овладению английским языком, как на уроке, так и во внеурочное время.

Литература:

1. Алешкина, О.В. Применение электронных учебников в образовательном процессе / О.В. Алешкина // Молодой ученый. — 2012. — № 11. — с. 389–391.
2. Вуль, В.А. Электронные издания [Электронный ресурс] / В.А. Вуль // Центр дистанционного образования МГУП / Учебник. — Режим доступа: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook119/01/part-010.htm> — Загл. с экрана.
3. Донцов, Д. Английский на компьютере. Изучаем, переводим, говорим. М., 2007.

Вопросы практической технологии керамики и гончарного дела

Шамшатовая Индира Жаксылыковна, преподаватель изобразительного искусства, заведующая секцией «Изобразительного искусства и дизайн»
Кызылординский гуманитарный колледж им. М. Маметовой

Гончарное дело — древнейшее ремесло, широко распространенное по всему миру. Исследования современных ученых и результаты раскопок доказывают, что гончарное дело получило свое развитие много тысячелетий назад. Древнейшая история этого искусства связана непосредственно с деятельностью человека. Доказательством тому служат посуда из жженой глины, предметы бытового обихода, найденные в результате археологических раскопок.

Исследование этого вопроса показало, что у каждой местности были своя техника и особенности гончарного дела. В связи с этим большое значение имеет качество исходного материала.

В Казахстане, в зависимости от климатических особенностей той или иной местности, встречаются множество разнообразных видов гончарных глин. Если на территории Кызылординской области встречаются красная и коричневая глина, то в горной местности Джамбульской, Шымкентской и других областях преобладает белая глина. Поэтому, если создавать из глины бесконечное множество одинаковых изделий, то все они будут обладать той непо-

вторимостью и красотой, присущей только гончарным изделиям отдельного региона.

В Казахстане гончарное дело, как один из видов прикладного искусства, было неразрывно связано с развитием культуры, обычаями и традициями казахского народа.

В связи с этим, в Кызылординском гуманитарном колледже им. М. Маметовой, наряду с обязательными предметами, предусмотренными государственным стандартом для специальностей «Изобразительное искусство и черчение», «Дизайн», «Технология», в целях обучения малому и среднему бизнесу был проведен мастер-класс по технике работы с глиной по немецкой технологии, а также по новым современным техникам работы с глиной. Мастер-класс провел приглашенный эксперт из Германии Клеменс Вирт.

Основная цель мастер-класса:

1. Обучить преподавателей специальностей «Изобразительное искусство и черчение», «Дизайн», «Технология» новой современной технике работы с глиной, а также использование приобретенных практических навыков в дальнейшей работе со студентами.

Основные направления мастер-класса:

1. Базовые теоретические навыки технических приемов работы с глиной.
2. Тестирование видов глины.
3. Ознакомление с инструментами и приспособлениями, необходимыми при работе с глиной.
4. Обучение технике создания скульптур, рельефов и форм.
5. Разъяснение особенностей применения различных инструментов и приспособлений при работе с глиной, обучение работе с инструментами.
6. Обучение технике работы с глазурью.

Теоретическая часть обучения включала в себя: ознакомление с инструментами и приспособлениями, необходимыми при работе с глиной; объяснение техники работы с глазурью.

Температура обжига глазури колеблется в интервале t 950–1100° С, 1200–1260°С, 1020–1080° С. Глазурь со специальными знаками нельзя применять для изготовления пищевой посуды, т. к. в ее составе содержится медь, которая вредна для человеческого организма.

Также была объяснена необходимость проверки пластичности глины и количества в воды в ее составе путем наматывания на руку.

Полимерной глина продолжает оставаться в печи при температуре до 575°С. При более высокой температуре ее химический состав меняется, и она превращается в керамику, что означает отсутствие кварца в ее составе.

Практическая часть: Работа в первые дни началась с обучения способов создания гипсовых досок. Была объяснена необходимость впитывания лишней влаги в процессе работы с глиной.

Способ изготовления изделия с добавлением воды в глину: в ведро вливается вода, накладывается глина. Ничего не перемешивается. Когда глина впитает воду, образуется многослойная структура. Это означает ее готовность к лепке и использованию в работе. А наоборот,

ровная и мутная консистенция означает неготовность глины к применению.

Наряду с вышеперечисленным, была проведена творческая работа по следующим направлениям: изготовление изделий на гончарном круге, подготовка форм и изготовление скульптур, создание украшений и национального музыкального инструмента — сазырнай.

Вместе с тем, было проведено обучение по изготовлению древнего казахского народного инструмента — сазырнай. Форма инструмента среднего размера была создана из цельной глины. Далее ее оставили сушиться в закрытой посуде на один день. Затем началась работа по резке глины изнутри. Были объяснены особенности вырезания отверстий для выдувания звука, а также было практически доказано необходимость вырезки углов величиной в 45°С, которые должны пересекаться в одной точке.

Далее после вырезки отверстий для выдувания, инструмент был просушен на улице. После окончательного высыхания глины, путем расширения отверстий, были установлены нотные высоты. Затем были нанесены специальные украшения различными орнаментами, изделие отправилось в печь для обжига.

Все процессы изготовления изделий, были осуществлены благодаря специально оборудованной мастерской «Технология и трудовое обучение», где имеются фильтр пресс, приспособления для лепки и смешивания глины, печь для обжига, гончарный круг для создания специализированных изделий. Также были продемонстрированы способы ручного обжига с использованием природного огня.

Мы считаем, что благодаря данному мастер-классу преподаватели колледжа узнали огромное количество полезной информации касательно особенностей гончарного дела, методов и способов создания различных изделий, а полученные знания в процессе обучения будут использованы в дальнейшем, для формирования профессиональных навыков у студентов.

Молодой ученый

Международный научный журнал
Выходит два раза в месяц

№ 12.1 (116.1) / 2016

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Главный редактор:

Ахметов И. Г.

Члены редакционной коллегии:

Ахметова М. Н.
Иванова Ю. В.
Каленский А. В.
Куташов В. А.
Лактионов К. С.
Сараева Н. М.
Абдрасилов Т. К.
Авдеюк О. А.
Айдаров О. Т.
Алиева Т. И.
Ахметова В. В.
Брезгин В. С.
Данилов О. Е.
Дёмин А. В.
Дядюн К. В.
Желнова К. В.
Жуйкова Т. П.
Жураев Х. О.
Игнатова М. А.
Калдыбай К. К.
Кенесов А. А.
Коварда В. В.
Комогорцев М. Г.
Котляров А. В.
Кузьмина В. М.
Кучерявенко С. А.
Лескова Е. В.
Макеева И. А.
Матвиенко Е. В.
Матроскина Т. В.
Матусевич М. С.
Мусаева У. А.
Насимов М. О.
Паридинова Б. Ж.
Прончев Г. Б.
Семахин А. М.
Сенцов А. Э.
Сенюшкин Н. С.
Титова Е. И.
Ткаченко И. Г.

Фозилов С. Ф.

Яхина А. С.

Ячинова С. Н.

Международный редакционный совет:

Айрян З. Г. (Армения)
Арошидзе П. Л. (Грузия)
Атаев З. В. (Россия)
Ахмеденов К. М. (Казахстан)
Бидова Б. Б. (Россия)
Борисов В. В. (Украина)
Велковска Г. Ц. (Болгария)
Гайич Т. (Сербия)
Данатаров А. (Туркменистан)
Данилов А. М. (Россия)
Демидов А. А. (Россия)
Досманбетова З. Р. (Казахстан)
Ешиев А. М. (Кыргызстан)
Жолдошев С. Т. (Кыргызстан)
Игисинов Н. С. (Казахстан)
Кадыров К. Б. (Узбекистан)
Кайгородов И. Б. (Бразилия)
Каленский А. В. (Россия)
Козырева О. А. (Россия)
Колпак Е. П. (Россия)
Куташов В. А. (Россия)
Лю Цзюань (Китай)
Малес Л. В. (Украина)
Нагервадзе М. А. (Грузия)
Прокопьев Н. Я. (Россия)
Прокофьева М. А. (Казахстан)
Рахматуллин Р. Ю. (Россия)
Ребезов М. Б. (Россия)
Сорока Ю. Г. (Украина)
Узаков Г. Н. (Узбекистан)
Хоналиев Н. Х. (Таджикистан)
Хоссейни А. (Иран)
Шарипов А. К. (Казахстан)

Руководитель редакционного отдела: Кайнова Г. А.

Ответственный редактор: Шульга О. А.

Художник: Шишков Е. А.

Верстка: Бурьянов П. Я.

Статьи, поступающие в редакцию, рецензируются.

За достоверность сведений, изложенных в статьях, ответственность несут авторы.

Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов материалов.

При перепечатке ссылка на журнал обязательна.

Материалы публикуются в авторской редакции.

АДРЕС РЕДАКЦИИ:

почтовый: 420126, г. Казань, ул. Амирхана, 10а, а/я 231;

фактический: 420029, г. Казань, ул. Академика Кирпичникова, д. 25.

E-mail: info@moluch.ru; <http://www.moluch.ru/>

Учредитель и издатель:

ООО «Издательство Молодой ученый»

ISSN 2072-0297